



مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی



الرحمن
علیه صاب

www. **Ghaemiyeh** .com
www. **Ghaemiyeh** .org
www. **Ghaemiyeh** .net
www. **Ghaemiyeh** .ir

(مقدمہ، پیشکش و روایت)

محجّاب

از دیدگاه قرآن و سنت

حضرت آیة اللہ حیدر ترمذی کربلائی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حجاب نگاه ، پوشش و روابط از دیدگاه قرآن و عترت

نویسنده:

حیدر تربتی کربلایی

ناشر چاپی:

مolf

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۸	حجاب نگاه ، پوشش و روابط از دیدگاه قرآن و عترت
۸	مشخصات کتاب
۸	اشاره
۱۲	فهرست مطالب
۱۸	مقدمات
۱۸	اشاره
۲۵	و هرگز نیاز ندارد به روز شود...
۲۷	در این واویله گناه چه کنیم؟
۲۹	و حجاب، ... بسم رب الزهراء علیها السلام
۳۶	حجاب از دیدگاه قرآن کریم
۳۶	اشاره
۳۸	آیه یکم:
۴۲	آیه دوم:
۴۴	آیه سوم:
۵۰	آیه چهارم:
۵۰	آیه پنجم:
۵۰	آیه ششم:
۵۱	آیه هفتم:
۵۵	حجاب از دیدگاه اهل بیت اطهار علیهم السلام
۵۵	اشاره
۵۸	هرعضوی را بهره ای از ...
۶۰	پیمان بر عفاف
۶۱	نهی نبوی

- ۶۳ از وصایای پدر امت
- ۶۴ زنان ...
- ۶۶ حجاب حضرت فاطمه علیهاالسلام
- ۶۷ آن جا که جگرگوشه زهراء علیهما السلام بیرون می آید ...
- ۶۸ بهترین زن
- ۷۲ پوشش دشمنان حق
- ۷۴ بیش از پنج کلمه؟! ..
- ۷۵ سلام به ...
- ۷۸ آنجا که زن به خدا نزدیک تر است ...
- ۸۰ حفظ با حجاب
- ۸۱ در احرام هم ...
- ۸۵ نظر به بانوان نامسلمان و ...
- ۸۶ پوشش بانوان در برابر خواستگاران
- ۸۷ شیطان سومین آنها... ..
- ۸۸ خداوند نمی پذیرد ...
- ۹۰ شما که ... می بینید؟
- ۹۱ چشمان همه گریان، مگر ...
- ۹۳ تیر زهرآلود شیطان
- ۹۵ حد نگاه
- ۹۷ ایمان چشمها
- ۹۸ در پی ناموس کسان ...
- ۹۹ دنبال شیر بروما ...
- ۱۰۰ هیجان شهوت
- ۱۰۳ خشم امام
- ۱۰۵ حشر با ... منافقین
- ۱۰۶ از نشانه های آخرالزمان

۱۱۱ پیشنهاد و خاتمه

۱۱۴ کتاب نامه

۱۲۱ درباره مرکز

حجاب نگاه ، پوشش و روابط از دیدگاه قرآن و عترت

مشخصات کتاب

حجاب نگاه ، پوشش و روابط از دیدگاه قرآن و عترت

حضرت آیه الله حیدر تربتی کربلانی

سرشناسه: حجاب (نگاه، پوشش و روابط) از دیدگاه قرآن و عترت

نام پدیدآورنده: حضرت آیه الله حیدر تربتی کربلانی

تایپ و ویرایش: محدثه تربتی

طرح جلد: محدثه تربتی

رایانامه: Zabihe.ale.mohammad@gmail.com

وبگاه: Torbatikarbalae.loxblog.com

شماره تماس: 09137004912

خیراندیش دیجیتال: انجمن مددکاری امام زمان (عج) اصفهان

ص: 1

اشاره

حجاب نگاه ، پوشش و روابط از دیدگاه قرآن و عترت

حضرت آية الله حيدر تربتي كربلائي

ص: 2

بسم الله الرحمن الرحيم

ص: 3

مقدمات...9

آنان که امرهدایت گری بر عهده دارند...14

و هرگز نیاز ندارد به روز شود...15

در این واویلای گناه چه کنیم؟...17

و حجاب، بسم رب الزهراء علیها السلام...18

حجاب از دیدگاه قرآن کریم...25

آیه یکم:

آیه دوم:...31

آیه سوم:

آیه چهارم:...38

آیه پنجم:

آیه ششم:

آیه هفتم:...39

حجاب از دیدگاه اهل بیت علیهم السلام...43

بهشت سزای ...

هر عضوی را بهره ای از...46

دستان پاکش، پاک تر از آن بود که ...

پیمان بر عفاف...48

ص: 5

نهی نبوی...49

از وصایای پدر امت...51

پدرت آمرزیده شد

زنان...52

حجاب حضرت فاطمه علیها السلام...54

آن جا که جگرگوشه زهراء علیهما السلام بیرون می آید...55

بهترین زن...56

بدترین زن

تشبه به جنس مخالف و ...

پوشش دشمنان حق...60

بیش از پنج کلمه؟!...61

گفتار با نامحرم

سلام به...62

گوهر در حراج

بهترین برای زن؟ ...

آن جا که زن به خدا نزدیکتر است...64

حفظ با حجاب...62

حجاب ناتمام ...

حتی از زنان ...

در احرام هم...67

نظر به بانوان نامسلمان و...70

پوشش بانوان در برابر خواستگاران...71

در خانه بیگانه

بیگانه در خانه

شیطان سومین آن‌ها...72

خداوند نمی‌پذیرد...73

ص: 6

شایسته نیست زن لباسش را ...

آرایش کرده ...

من او را می بینم ...

شما که ... می بینید!...74

چشمان گریان، مگر.....75

با حوریان

روحی پاک، خاطری آرام

تیر زهر آلود شیطان...76

حد نگاه...78

ایمان چشم ها...79

...در پی ناموس کسان ...80

عبور از کنار

زنان از پشت سر

دنبال شیر برو اما...81

تا سرد شود

هیجان شهوت...82

کیفر زنان ...

خشم امام...85

حشر با ... منافقین...86

از نشانه های آخرالزمان...87

پیشنهاد و خاتمه...92

کتاب نامه...94

پی نوشت ها...101

ص:7

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله رب العالمين، وأفضل الصلوات والتحيات على محمد وآله الطيبين الطاهرين، ولعنة الله على أعدائهم وظالميهم، و غاصبي حقوقهم و مخالفينهم، و منكري فضائلهم و مناقبهم، و مدعي شئونهم و مراتبهم، والراضين بذلك من الأولين والآخرين.

الله تعالى می فرماید:

«قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُمْ بِوَاحِدَةٍ أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِي وَفُرَادَى...» (1).

بگو (ای پیامبر)! همانا شما را به يك چیز پند می دهم، این که برای الله دوتا دوتا و تک تک بپاخیزید

الله تعالی انسان را خلق نمود و خود آگاه است که طبیعت واقعی انسان (2) به چه چیز گرایش دارد و پاسخ صحیح به این گرایش ها کدام است. و این از لطف او بود که پاسخ به این نیازها را در قالبی به نام دین نهاد تا بشر بداند، آنچه را باید بداند.

آنچه با نام ارزش های معنوی تلقی می شود، فقط یک گفتار نیست، سیره ای است که در کلام خلاصه شده و با جاری شدن آن در جامعه پرتوهای هدایت تابش می گیرند و راه را روشن می کنند. راهی که برای پیمودن آن آمده ایم. راهی که انتهای آن مردی است از تبار نور، مردی راست قامت و مهربان، که همه ما روزی باید پاسخگوی او باشیم.

ص: 9

1- سوره (34) سبأ آیه 46.

2- سوره (30) الروم آیه 31: فِطْرَتَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا

روزی باید ببینیم چطور جواب محبت های او را داده و چه به درگاهش می بریم(1)

دانستن این موضوع که نافرمانی از آنچه تحت عنوان وحی از آن یاد می شود، چه تبعات و آثاری را به دنبال دارد، بسیار مهم است. زیرا از این جاست که پی می بریم خداوند نیازی به من و ما ندارد و خود قادر مطلق است و اگر فرمان او را بر دیده نهیم، رستگار خواهیم بود و چنانچه نافرمانی او را سرلوحه رفتار کنیم، خود و خانواده و جامعه خود را درگیر آثار زینبار این نافرمانی کرده ایم.

آنچه امروزه شاهد آن هستیم، چیزی جز ندانستن، رسیدگی نکردن یا لجبازی بدون علم، نیست؛ لجاجتی که به دنبال ناآگاهی از سیمای واقعی وحی به وجود آمده. و این من و ما هستیم که باید به آنان که نمی دانند، بگوییم تا بدانند و به آنان که گوشزد نمی کنند، بگوئیم تا آگاه باشند و به آنان که سیمای واقعی وحی را ندیده اند، نشان دهیم آنچه را که می توان دید و همه به هم کمک کنیم تا رنگ ها عوض شوند و سمت و سوها، یک جهت واحد بگیرند و به درستی که این جهت همان است که خداوند تعیین فرموده، همان که خداوند خود فرمود تبعیتش کنید تا رستگار شوید(2) راه مردی که گناهان من قلبش را به درد می آورد و اشک را از چشمانش جاری می سازد.

امام عزیزی که شاید هرگز او را ندیده باشیم ولی قلب هایمان را صاحب است.

امروز آنچه ما را از واقعیت دین دور می کند «توجیه گناه» و «تفسیر»هایی است که شیطان می پسندد، اما خدا آن را قصد ننموده، هوس های آلوده آن را زیبا می بینند، اما قلب امام عزیزمان را به درد می آورد.

شیطان هر زمان حربه ای جدید می سازد و هر روز به شکلی در می آید.

باید دانست که او از کار نمی نشیند و می خواهد آخرین تلاش خود را برای گمراه نمودن انسان، به کار بندد. دنیای او صحنه نمایشی است که امروزه با بیان لغات و بازی با الفاظ آن را اجرا می کند. و می بینیم در این زمان، که سخن از فکر روشن و روشنفکری است، از این راه به دل های پاک جوانان نفوذ کرده و آنان را غافل می نماید و گمراه می کند و سپس برای این که آنان را از

ص: 10

1- سوره (19) التوبة آیه 105: وَقُلِ اعْمَلُوا فَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

2- سوره (6) الأنعام آیه 154: وَأَنَّ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

سرزنش های نفس لوامه یا همان وجدان برهاند، گناهان را برایشان «توجیه» می کند ... و این جا است که دیگر تصورش را هم نمی توان کرد که جامعه به چه شکلی در خواهد آمد؟

آیا دیگر حتی می تواند لباس زیبای لفظ را که خود سرپوش گناهِش قرار داده، در آورد و زشتی گناه را ببیند و باور کند؟ دیگر حربه ای جدید به میدان آمده، که نام آن را «دلیل» می گذارد، در حالی که واقعیت آن را نمی بیند و نمی داند «دلیل» را جایگزین «توجیه» کرده و مصمم ادامه می دهد...، تا نا کجا آباد

روی سخن با همه ماست، همه ما، کسانی که خود را پیرو مکتب علوی می دانند، آنان که قرآن را در میان دست های خود می گیرند و تلاوت می کنند و می خواهند عمل کنند، اما ... شاید راه را گم کرده اند.

اصل مسلم این است که خداوند متعال، آفریدگار مهربان جهان، آنچه را پاک است و سودمند، حلال و آنچه را ناپاک است و برای حیات مادی و معنوی بشر زیان بار، حرام نموده است. و این یکی از الطاف اوست. همچنان که در قرآن کریم فرموده است:

«وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ» (1)

و خداوند برای ایشان آنچه را پاک باشد، حلال و آنچه را ناپاک باشد، حرام نمود.

او پیامبران الهی و جانشینان آنان را برای بیان حلال و حرام فرستاد و به وسیله متابعت از فرمان ایشان، پاک را از ناپاک جدا می کند: «لِيَمَيِّزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ»، (2) و خدا با لطفی که در حق ما روا داشته، راه را به وسیله ایشان نمایان می سازد. قرآن را می فرستد تا هدایت باشد و اهل بیت اطهار علیهم السلام را می فرستد تا معنای این هدایت را بیان کنند.

و ابلاغ را به پیامبر امر می فرماید تا کسی نگوید نمی دانستم یا نفهمیدم. (3)

او برای دانستن و فهمیدن تک تک ما، راهی گذاشته است، و آن را به لطف خود با چهارده خورشید و ماه و ستاره آذین بسته تا همه راه را ببینند و بخواهند تا هدایت شوند (4)

ص: 11

1- سوره (7) الأعراف آیه 158

2- سوره (8) الأنفال آیه 38.

3- سوره (4) النساء آیه 14: ... وَ مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ سوره (4) النساء آیه 60: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا سوره (4) النساء آیه 70: وَ مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَ الرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَ الصِّدِّيقِينَ وَ الشُّهَدَاءِ وَ الصَّالِحِينَ وَ حَسَنَ أَوْلَئِكَ رَفِيقًا سوره (4) النساء آیه 81: مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَ مَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا سوره (24) النور آیه 53: وَ مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ وَ يَخْشِ اللَّهَ وَ يَتَّقِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ سوره (33) الأحزاب آیه 72: ... وَ مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا سوره (48) الفتح آیه 18: ... وَ مَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَ مَنْ تَوَلَّى يُعَذِّبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا

4- سورة (76) الدهر (الإنسان) آيه 4: إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا

فضای نفس کشیدن ما باید پاک باشد تا بتوانیم نفس بکشیم، غذایی که می خوریم باید پاکیزه باشد تا با خوردن آن بیمار نشویم، برای استراحت و رفع خستگی نیاز به محیطی آرام برای تسکین روح داریم، برستی! چرا راهی را نمیایم که همانا همه خوردن و خوابیدن ها و نفس کشیدن ها را برای پیمودن آن خلق کرده اند؟!

ما آمده ایم تا بمانیم(1).

از این روست آن جا که می بینیم گناهی رخ می دهد، گویا نفس کشیدن . که مایه و لازمه تداوم حیات ماست . برایمان عذاب آور است، و گویا احساسمان می گوید: سینه ام برای تحمل این عذاب تنگ می آید ... و می خواهیم هر طور شده خود را خلاص کنیم

پس بیایید همه با هم تلاش کنیم تا خود، خانواده و اجتماعمان را پاک نگه داریم، بیایید به هم کمک کنیم تا بتوانیم فضای کشور اهل بیت اطهار علیهم السلام، ایران عزیز را از آلودگی های اخلاقی پاک کنیم و همان شویم که او می خواهد... (2)

گناهی چون بی حجابی، ربا، شطرنج و موسیقی از جمله گناهی هستند که بستر انجام بسیاری از گناهان دیگر را فراهم می آورند و این از مکر شیطان است که زشتی را زیبا جلوه دهد تا آن که ربا می خورد، از ربا خوردن لذت ببرد و هوس آلوده آن که تربیت شده مکتب وحی نیست از نگاه حرام، لذت ببرد و آن که پا در عرصه شطرنج یا موسیقی می نهد، احساس کند لذت می برد، حال آن که شیطان زشتی را زیبا جلوه می دهد(3) و آن گاه که دست انسان از همه جا قطع شد، خود را به کناری کشیده، سخن از اختیار به میان می آورد(4)

و انسان را از یاد خدا - که همانا تمام زیبایی است - غافل می سازد، تا آن جا که می تواند گناه کند و از خدا دور شود، تا به حدی برسد که دیگر نیاز به تلاش او نباشد، تا آن قدر نفس او را بروی مسلط سازد که بتواند رو در روی امام خویش بایستد

آنچه در این کتاب آمده است در واقع سخن خدا و پیامبر و اولیاء اوست، کلام پروردگار متعال پیرامون موضوع حجاب. و در ذیل آیات، گزیده ای از احادیث پیرامون موضوع حجاب ذکر

ص: 12

1- بحار الأنوار: ج 6 ص 249 ب 8 و ج 58، ص 78: النبي صلى الله عليه وآله: «مَا خَلَقْتُمْ لِلْفَنَاءِ بَلْ خُلِقْتُمْ لِلْبَقَاءِ، وَإِنَّمَا تُتَقَلَّبُونَ مِنْ دَارٍ إِلَى دَارٍ». پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: شما برای نابود شدن آفریده نشده اید، بلکه آفریده شده اید تا بمانید و جاودانی شوید و همانا از خانه ای (دنیا) به خانه دیگر (آخرت) منتقل می شوید. و غرر الحکم: ص 133 ح 2291: إِمَّا خُلِقْتُمْ لِلْبَقَاءِ لَا لِلْفَنَاءِ وَإِنكُمْ فِي دَارٍ بُلْغَةٍ وَمَنْزِلِي قَلِعَتْ

2- «أَنْتَ كَمَا أَحَبَّ فَأَجْعَلْنِي كَمَا تُحِبُّ». امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند: پروردگارا! تو همانطوری که من دوست دارم، مرا هم همانگونه کن که خود دوست می داری. الخصال: ج 2 ص 420، روضة الواعظین: ج 1 ص 109، بحار الأنوار: ج 74 ص 402 ب 15 و ج 91 ص 92 ب 32.

3- سوره (6) الأنعام آیه 44: فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

4- سوره (14) ابراهیم علیه السلام آیه 23: ... وَ مَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلْمُزُونِي وَلَوْمُوا أَنْفُسَكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِي

شده که محققین محترم می توانند جهت اطلاع بیشتر به مصادری که مختص به آنها است، مراجعه نمایند. احادیث از معتبرترین کتابهای حدیثی و فقهی آورده شده است و برای ترجمه نمودن متن احادیث، اقدامی دقیق به انجام رسانده ایم.

برای آنان که کلام اهل بیت اطهار علیهم السلام قلب هایشان را صیقل داده و نورانی می کند، پیش از آغاز متن کتاب، سه قسمت آورده شده:

تا بدانیم خداوند، قرآن را نازل کرد و عترت را خلق نمود تا ما، راز سعادت ابدی را از آنان جويا شویم ...، آنان که امر هدایتگری را به عهده دارند.

و بدانیم آنچه را برای پیمان برای پیمودن این مسیر توشه نهادند، تا ابد کفاف سعادتیمان را می دهد و هرگز نیاز ندارد به روز شود، و یا اگر به روز نبود نتواند پاسخگو باشد، و هرگز نسخه ای از قرآن با ویرایش و اضافات، چاپ نخواهد شد و همان قرآنی که بر قلب پیامبران نازل گشت برای خوشبخت شدن، خوشبخت باقی ماندن، و عاقبت به خیر شدن همه ما کفایت می کند. هیچ نیازی بی پاسخ باقی نمانده که ما بخواهیم برای پاسخ گویی به آن دست به دامن بیگانه شویم و یا خود را اسیر هوس های آلوده دیگران کنیم یا به شیطان پناه ببریم، بلکه خداوند به ما می آموزد تا از شیطان به او پناه ببریم.

و بدانیم که در این واویلائی گناه چه کنیم تا نگاه آن مرد پاک از آن سلاله پاک را برای خود بخریم و چه کنیم تا پاک به درگاهش زانو زده، دست او را ببوسیم و از حمایتگران او باشیم. تا آن روز که آمد، اگر بودیم، از ما روی نگرداند و مبادا ما از او روی بگردانیم ... چرا که تنها غصه چنین کابوسی برای مردن تک تک ما کافیست .

و این تنها تذکری است برای آنان که ایمان آورده اند:

«وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ» (1)

یادآور شو، بدرستی که تذکر مؤمنان را سود می بخشد.

و در پایان همه ما را بس است که تحفه ای به عنایت او به درگاهش ببریم و او لطف کند و یک

ص: 13

شاخه گل لبخند را از روی لب هایش به ما هدیه دهد ... به خدا سوگند که دنیا و آخرت همه ما را کفایت می کند.

«اللهم... وَ أَعِنَّا عَلَى تَأْدِيَةِ حُقُوقِهِ إِلَيْهِ، وَالْإِجْتِهَادِ فِي طَاعَتِهِ، وَالْإِجْتِنَابِ عَنِ مَعْصِيَةِ بَيْتِهِ، وَ اٰمِنُنْ عَلَيْنَا بِرِضَاهُ، وَ هَبْ لَنَا رَأْفَتَهُ وَ رَحْمَتَهُ وَ دُعَاءَهُ وَ خَيْرَهُ، مَا نَنَالُ بِهِ سَعَةً مِنْ رَحْمَتِكَ وَ فَوْزًا عِنْدَكَ، ...» (1)

لازم به ذکر است که صبیبه فاضله ام در تنظیم و تایپ و ویرایش و بازنویسی کتاب یاری ام نموده اند، و امیدوارم این عمل صالح وی مورد قبول ولی الله الأعظم صلوات الله علیه قرار گیرد.

آنان که امر هدایت گری بر عهده دارند

در بسیاری از کتب حدیث و تفسیر و تاریخ شیعیان اهل بیت علیهم السلام و پیروان خلفاء با سندهای بسیار و از حد تواتر گذشته و صحیح، به روایت اهل بیت علیهم السلام و دوستان ایشان و حتی دشمنان آنان، حدیث گرانقدر ثقلین آمده است که پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله حداقل در پنج موقعیت و همچنین در آخرین لحظات زندگی خویش، در بستر بیماری، از آن سخن به میان آورده اند، و این جا به ذکر یک حدیث از آنها بسنده می کنیم.

رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند:

«إِنِّي قَدْ تَرَكْتُ فِيكُمْ أَمْرَيْنِ لَنْ تَضِلُّوا بَعْدِي مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا: كِتَابَ اللَّهِ، وَ عِثْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي، فَإِنَّ اللَّطِيفَ الْخَبِيرَ قَدْ عَاهَدَ إِلَيَّ أَنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ كَهَاتَيْنِ - وَ جَمَعَ بَيْنَ مُسَبِّحَتَيْهِ - وَ لَا أَقُولُ كَهَاتَيْنِ - وَ جَمَعَ بَيْنَ الْمُسَدِّ بِحِهِ وَالْوَسْطَى - فَتَسْبِقُ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى، فَتَمَسَّكُوا بِهِمَا لَا تَزُلُّوا وَ لَا تَضِلُّوا، وَ لَا تَقْدَمُومُ فَتَضِلُّوا» (2)

بدرستی که دو چیز را برای شما به یادگار می گذارم، تا آن هنگام که به آن دوری آورید (از ایشان پیروی نمایید)، هرگز گمراه نخواهید شد، کتاب خداوند و عترتم، اهل بیت من،

ص: 14

1- فرازی از دعای شریف ندبه که از امام جعفر صادق و حضرت صاحب الأمر علیهما السلام نقل شده است.

2- الکافی: ج 2 ص 414 باب أدنی ما یكون به العبد مؤمنا ... ح 1.

زیرا خداوند مهربان و آگاه با من عهد نموده است آن دو تا زمانی که در کنار حوض کوثر بر من همچون این دو انگشتم (و پیامبر آن گاه میان دو انگشت کنار شست جمع فرمود) وارد شوند و نه همچون این دو انگشت (و میان انگشت اشاره و وسط جمع نمود) و هیچکدام از آن دو بر دیگری پیشی نخواهد گرفت. پس به آن دو چنگ زنید (آنچه امر می فرمایند پیروی نمایید) و دور و گمراه نشوید و بر آنان پیشی نگیرید که گمراه خواهید شد.

نتیجه: خداوند برای ما اهل بیتی را در کنار قرآن قرار داده که آنچه می گویند، و آنچه عمل می کنند و آنچه را تایید می نمایند، همان است که خداوند فرموده است. کلام مولایمان پیامبر خدا صلی الله علیه و آله بسیار ظریف است: «دور و گمراه نشوید، و بر آنان پیشی نگیرید که گمراه خواهید شد»،

و هرگز نیاز ندارد به روز شود...

امام محمد باقر علیه السلام فرمود: جدم رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند:

«أَيُّهَا النَّاسُ حَلَالٌ لِي حَلَالٌ لِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ - وَ حَرَامِي حَرَامٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ - أَلَا وَقَدْ بَيَّنَّهَمَا اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِي الْكِتَابِ - وَ بَيَّنَّهَمَا لَكُمْ فِي سُنَّتِي وَ سِيرَتِي وَ بَيْنَهُمَا شُبُهَاتٌ مِنَ الشَّيْطَانِ وَ بَدْعٌ بَعْدِي مَنْ تَرَكَهَا صَلَحَ لَهُ أَمْرُ دِينِهِ وَ صَلَحَتْ لَهُ مَرْؤَتُهُ وَ عِرْضُهُ وَ مَنْ تَلَبَّسَ بِهَا وَقَعَ فِيهَا وَ اتَّبَعَهَا كَانَ كَمَنْ رَعَى غَنَمَهُ قُرْبَ الْحِمَى وَ مَنْ رَعَى مَا شِئِنَهُ قُرْبَ الْحِمَى نَارَعَتْهُ نَفْسُهُ إِلَى أَنْ يَرْعَاهَا فِي الْحِمَى أَلَا وَ إِنَّ لِكُلِّ مَلِكٍ حِمَى أَلَا وَ إِنَّ حِمَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ مَحَارِمُهُ فَتَوَقَّوْا حِمَى اللَّهِ وَ مَحَارِمَهُ» (1)

ای مردم! حلال من (آنچه را به امر خداوند حلال نموده ام) تا روز قیامت حلال است، و حرام من (آنچه را به امر خداوند حرام نموده ام) تا روز قیامت حرام است، آگاه باشید که خداوند آن ها را در قرآن بیان نموده، و من در سنت و سیره ام آن ها را بیان نموده ام. در میان آنها شبهه هایی از شیطان، و بدعت هایی پس از من است، هر کس این شبهه ها و بدعت ها را ترک نماید، امر دین،

ص: 15

1- کنزالفوائد: ج 1 ص 352، وسائل الشیعة: ج 27 ص 169 ب 12 ح 33515، بحار الأنوار: ج 2 ص 260 ب 31 ح 17 و ج 71 ص 28 ب 18 ح 7، مستدرک الوسائل: ج 12 ص 217 ب 14 ح 2.

مروت و آبروی خود را نیکو قرارداده است، و هر کس خود را به آن آلوده کند، و در پی بدعت ها برود، مانند کسی است که گوسفندانش را نزدیک مرز (حصار) چراگاه می چراند، نفس او وسوسه اش می کند که آنها را در چراگاه پس مرز نیز بچراند. آگاه باشید سرزمین هر پادشاهی مرزی دارد، و مرز خداوند محرمات (ممنوعیت های اوست، پس مراقب مرزهای فرمان ها و محرمات او باشید. و امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«حَلَالٌ مُحَمَّدٌ حَلَالٌ أَبَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَ حَرَامُهُ حَرَامٌ أَبَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، لَا يَكُونُ غَيْرُهُ وَلَا يَجِيءُ غَيْرُهُ». وَقَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا أَحَدٌ ابْتَدَعَ بَدْعَةً إِلَّا تَرَكَ بِهَا سُنَّةً»⁽¹⁾

آنچه حلال محمد است برای همیشه تا روز قیامت حلال است، و آنچه حرام محمد است برای همیشه تا روز قیامت حرام است، جز این نمی شود، و نباید بشود. و حضرت علی علیه السلام فرمودند: کسی نیست که بدعتی را بنیان نهد مگر این که سنتی را ترک کرده باشد. و فرمود:

«مَا خَلَقَ اللَّهُ حَلَالًا وَلَا حَرَامًا إِلَّا وَ لَهُ حَدٌّ كَحَدِّ الدُّورِ وَإِنَّ حَلَالَ مُحَمَّدٍ حَلَالٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَ حَرَامَهُ حَرَامٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ...»⁽²⁾

خداوند متعال حلال و حرامی را نیافریده است مگر این که برای آن حد و مرزی مانند خانه ها قرار داده است، و به درستی که حلال محمد حلال است تا روز قیامت، و حرام محمد نیز حرام است تا روز قیامت،

نتیجه: احکام شرعی بخش عظیمی از دین کامل اسلام هستند که سعادت همیشگی انسان را تضمین نموده، و دستورات خداوند است که از نیازهای مادی و معنوی بشر آگاهی کامل دارد و او را سعادت مند می خواهد.

احکام مطهر اسلام از استاندارد الهی برخوردار هستند و هیچ خطا و اشتباهی در آنها نیست .

ص: 16

1- الکافی: ج 1 ص 58 باب البدع والرأي والمقاييس ... ح 19.

2- بصائر الدرجات: ص 148 ب 13 ح 7.

زمان و دگرگونی های آن نباید هیچگونه تغییری در آنها ایجاد کند، و نباید تابع زمان و مقتضیات آن باشند، تا بتواند سعادت ابدی را برای بشر به ارمغان آورد، در هر زمان و هر مکان.

در این واویلا گناه چه کنیم؟

حضرت خاتم الأنبياء محمد مصطفی صلی الله علیه وآله فرمودند:

«إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ» (1).

آن زمان که بدعت ها در میان امت آشکار گردند، بر عالم واجب است علم خود را آشکار کند، هرکس به این وظیفه خود عمل ننماید؛ لعنت خداوند بر او باد.

و فرمودند:

«إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فِي أُمَّتِي فَلْيُظْهِرِ الْعَالِمُ عِلْمَهُ فَمَنْ لَمْ يَفْعَلْ فَعَلَيْهِ لَعْنَةُ اللَّهِ وَالْمَلَائِكَةُ وَالنَّاسُ أَجْمَعِينَ» (2).

آن زمان که بدعت ها در میان امت آشکار شود، بر عالم واجب است علم خود را آشکار سازد (بیان حقائق شرعی کند)، و گر نکند لعنت خداوند و فرشتگان و همه مردم بر او باد.

رسول الله صلی الله علیه وآله فرمودند:

«كَيْفَ أَنْتُمْ إِذَا ظَهَرَ فِيكُمْ الْبِدْعُ حَتَّى يَرْبُوا فِيهَا الصَّغِيرُ وَيَهْرُمُ الْكَبِيرُ وَيَسْلَمَ عَلَيْهَا الْأَعْجَمُ وَإِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ قِيلَ سَدَنَّةٌ وَإِذَا عَمِلَ بِالسُّنَّةِ قِيلَ بَدْعَةٌ؟!» (3).

حال شما چگونه است هنگامی که بدعت ها در میان شما آشکار گردد، تا آن که کودکان با آن بزرگ می شوند، و بزرگان با آن پیر می گردند، و بیگانگان بر آن (دین آلوده به بدعت ها) اسلام می آورند، و وقتی بدعت ها آشکار شدند، به آن ها سنت گفته شود، و هنگامی که به سنت عمل شود، (به آن) بدعت گفته شود.

از اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام روایت شده که فرمودند:

«إِذَا ظَهَرَتِ الْبِدْعُ فَعَلَى الْعَالِمِ أَنْ يُظْهِرَ عِلْمَهُ فَإِنْ لَمْ يَفْعَلْ سُلِبَ نُورُ الْإِيمَانِ» (4).

ص: 17

1- الكافي: ج 1 ص 54 باب البدع و ... ح 2، عوالی اللآلی: ج 4 ص 70 جمله 2 ح 39، نهج الحق: ص 37، منية المرید: ص 186، وسائل الشيعة: ج 16 ص 269 ب 40 ح 21538، بحار الأنوار: ج 105 ص 15 اجازة 28.

2- بحار الأنوار: ج 54 ص 234.

3- إرشاد القلوب: ج 1 ص 69 ب 17.

4- رجال الكشي: ص 493 ح 946، علل الشرائع: ج 1 ص 235 ب 171 ح 1، عيون أخبار الرضا عليه السلام: ج 1 ص 112 ب 10 ح 2،
الغيبة، الشيخ الطوسي: ص 63، وسائل الشيعة: ج 16 ص 271 ب 40 ح 21546، بحار الأنوار: ج 48 ص 252 ب 10.

آن زمان که بدعت‌ها آشکار شوند، بر عالم واجب است علم خود را آشکار کند، اگر (با بدعت‌ها مبارزه نکند نور ایمان از او گرفته خواهد شد.

پذیرفتن این که خدایی یکتا وجود دارد و او تنها وجود لایق پرستش است، کار سختی نیست. مشکل کنار گذاشتن غیراوست، اگر غیر او را، غیر او ببینیم و بدانیم. وقتی کسی کار زشتی را مرتکب می‌شود، اگر آن اشتباه را زشت نپندارد، اصلاً اشتباهی نمی‌بیند، که بخواهد رهاش کند، و امروز ما به این بلای عظیم گرفتار آمده ایم. گناهان و جبهه شرعی پیدا کرده اند و دیگر نمی‌آییم بگوییم فلان کار حرام است، فقط باید بگوییم: حلال نیست، تا بلکه شکل حلال بودن به خود نگیرد.

و حجاب، ... بسم رب الزهراء علیها السلام

پیامبری به پیامبری برانگیخته شد تا بگوید: ... خداوند شما را گرمی داشته و می‌خواهد شما را ارزشمند ببیند.

خداوند با اسلام برای انسان برنامه یک زندگی جاوید را به نمایش گذاشت. بوسیله آنچه از انسان خواست، سعادتش را تضمین فرمود، سعادت جاودانه.

زن را لطیف و زیبا آفرید، ... اما او را برای اشباع هوس‌های سرکش بیمار دلان خلق نفرمود. او ما را ارزشمند می‌خواهد.

خداوند یکتا، با امر نمودن بشر به حفظ حریم و حرمت‌ها، می‌خواهد به ما بگوید: من شما را، درون و بیرون شما را پاک می‌خواهم. و اسلام همان دین کاملی است که به ما می‌گوید: شما را با روحی آرام و جسمی پاک می‌خواهم.

و اینها از علت‌های واجب شدن رعایت حجاب است ...

غریزه جنسی، یکی از موهبت‌های الهی است و وجود آن برای تداوم یافتن نسل بشر الزامی، و هرگز مخالفت یا تباین با حیات انسان ندارد. به این غریزه نیز همچون سایر غرائز بشری باید پاسخ مناسب داد و به تکامل و تعدیل آن پرداخت.

و پروردگار مهربان و حکیم ما، با فطرت الهی و پاکی که به همه انسان ها عنایت نموده است و همچنین از طریق پیام آوران وحی به بشر می گوید: با پیمودن راهی که تو را از من دور می سازد، خود را تباه مکن.

اسلام با شگردی اساسی به صحنه آمده و سخن از حجاب به میان می آورد. زن و مرد را محدود می کند، نه محدودیتی که مزاحم و دست و پاگیر باشد، نه، بلکه محدودیتی که با خود حفاظت و مصونیت به همراه می آورد، محدودیتی که جامعه را از فساد می رهااند و امنیتی به تمام معنا در جامعه پیاده می سازد: اخلاقی، روانی، بهداشتی و ...

مرد و زن را به رعایت حریم دعوت نموده و بر ازدواج ترغیب می نماید.

اسلام هرگز زن را محبوس و خانه نشین نکرده و وی را از ظاهر شدن در عرصه علم و عمل مشروع معقول، منع نمی نماید. زن، در جامعه ای که در آن مراعات احکام اسلامی می شود، هرگز از انجام فعالیت های علمی و عملی سازنده محروم نیست.

او می تواند به دور از هوس های آلوده مشغول فعالیت خود گردد. حجاب نه تنها مانع او نمی شود، بلکه به وی شخصیت می بخشد و از هوس و طمع آنان که دل هایشان بیمار است، در امان می دارد. زن می تواند با رعایت دقیق حجاب خود، به کاری که در شأن اوست پردازد و خود، برنامه، کودک و کارش را حفظ نماید.

آری حجاب اسیر می کند، هوس های آلوده را، تا گوهر پاک وجود ارزشمند یک زن را برای ارضای خود به بازی نگیرد.

فطرت انسان ها الهی است، پاکی و نیکویی را می طلبد. حتی فطرت نیز می خواهد حجاب وجود داشته باشد و تأثیر این دعوت درونی را در میان اقوام و ملل مختلف جهان می بینیم. همه انسان ها برگرفته از احساس فطری خود بی قید و بند بودن و بی بند و باری را ناپسند می دانند. فطرت الهی انسان ها، با آزادی بی حد این غریزه موافق نیست و نمی خواهد روح را در اسارت جسم ببیند، نمی خواهد نفس را سرکش ببیند. فطرتی که خداوند به لطف خود در درون ما

نهاده است، از ما می خواهد که این غریزه را کنترل کنیم تا ما را به بازی نگیرد.

اگر ما نفس خود را به کار نگیریم، او ما را به کار خواهد گرفت.

و از این روست که تمام ادیان الهی به بیان این مهم پرداخته و بر لزوم رعایت آن تأکید نموده اند.

زن خود را می پوشاند تا از انسان بودن خارج نشود. او کارگردان خانه ای است که در آن همسر و فرزندان حضور دارند که آینده سازان و کارگردانان علمی، عملی، اخلاق، اقتصادی و ... جامعه هستند.

جای گاه زن بسیار ارزنده و در عین حال حساس و سازنده است. او می تواند تربیت کننده نسلی موفق باشد. اوست که چگونه بودن آینده یک جامعه را رقم می زند ... خوب یا بد، پاک یا ناپاک، آگاه و مقید یا نادان و بی قید ...؟.

آری زن در اسلام محدود است و محدودیت هایی دارد، محدودیت هایی که رعایت نمودن آن ها، برای او، خانواده و جامعه اش سعادت را به دنبال می آورد.

آن جا که اسلام حضور دارد، دو همسر تعلق به یکدیگر دارند و احساسات، عشق و عواطفشان مخصوص به یکدیگر است و غیر این مخالف احکام اسلام خواهد بود، چرا که اسلام دین آرامش است و اظهار نمودن این ها، این حریم را آلوده و ناپاک می گرداند.

غریزه جنسی نیرومندترین و ریشه دارترین غریزه در وجود انسان است، با این وجود آیا دامن زدن مستمر به این غریزه و شعله ور ساختن آن به هر طریقی، خارج از مسیر، بازی با آتش نیست؟ عاقلانه است که در معرض تحریک قرار داده شود و پس از آن که جامعه را به آتش این بی قیدی سوزاند، وجودش مقصر دانسته شود؟ و گفته شود: چرا ...؟.

استعمارگران در کشورهای اسلامی توسط مزدوران خود، از طریق وسایل ارتباط جمعی، نشریه ها و مجلات، انتشار عکس و فیلم های مستهجن و نیز راه اندازی سایت ها و شبکه های ماهواره ای و ... نهایت سوء استفاده خود را می نمایند. آنان آثار حرمت قائل نبودن برای حریم نامحرم را به خوبی بررسی کرده و می دانند اگر از یک جوان، زن یا مرد، فکر او را بگیرند، چیزی

برایش باقی نخواهد ماند، آن جا که عقل نباشد، نفس حکم فرمایی می کند و عاقبت انسان بودن از شخص گرفته می شود.

غربی ها و غرب زدگان هوسباز، طرفدار مسابقه ای بی پایان در نشان دادن اندام خود و به هیجان آوردن شهوت هستند. مسابقه ای بی پایان

مسابقه ای که پایان آن بی پایانی است و هرچه جوان بیشتر در آن فرو برود، باز هم به عمق آن نخواهد رسید. مسابقه ای برای نمایش دور شدن از خدا با آخرین سرعت

آنان جوان را نمی خواهند، بلکه می خواهند فکرش را از وی بگیرند. وابسته اش می کنند تا دیگر نتواند تصمیمی بگیرد. می خواهند انسان بودن را از او بگیرند، آنچنان او را اسیر هوس نمایند تا هر روز به دلبری دل بسته و با دیگری وداع گوید. او را در معرض تحریک دائم قرار دهند. تحریکی که موجب در هم کوبیده شدن اعصاب او شود و باعث ایجاد هیجان های بیمارگونه عصبی و امراض روانی گردد. و این نظر پزشکان است: هیجان مستمر عامل ریشه ای به وجود آمدن بسیاری از بیماری ها است.

مسأله «ابتذال زن» و «سقوط شخصیت وی» نیز اهمیت بسیاری دارد، چون هنگامی که جامعه، زن را با اندام برهنه بنخواهد، طبیعی است که روز به روز تقاضای آرایش بیشتر و خودنمایی افزونتری از وی دارد و هنگامی که زن را از طریق جاذبه جنسی اش وسیله تبلیغ کالاها، دکور اطاق های انتظار، عاملی برای جلب جهانگردان و ... قرار دهد، شخصیت او را به اندازه يك عروسك یا يك كالای بی ارزش سقوط می دهد و ارزشهای والای انسانی و حتی انسان بودن او به دست فراموشی سپرده می شود

و تنها افتخار او خودنمایی، جوانی و زیباییش خواهد بود. و به این ترتیب وجود لطیف زن تبدیل به وسیله ای برای اشباع هوس های سرکش افراد آلوده و فریبکار و انسان نماهای دیوصفت خواهد شد.

در چنین جامعه ای، ویژگی های اخلاقی، علم، آگاهی و دانایی یک زن چگونه می تواند جلوه

کند و او را به مقام والا برساند؟!

و در آخر این بیراهه، آمار فوق العاده بالای طلاق در خانواده های بی بند و بار، سطح بالای تولد فرزندان نامشروع و کودکان بی سرپرست و هزاران بدبختی دیگر است، که خود حکایتی طولانی دارد.

این آمارها هستند که افتضاح به بار آمده را نمایان می سازند: برهنگی موجب از هم گسیختگی زندگی زناشویی شده و این شمار در دنیا همواره سیر صعودی داشته و دارد.

زمینه برای انحراف ها و آلودگی های اخلاقی، بزهکاری، ناامنی و شیوع بسیاری از بیماریهای روحی - روانی، جسمی و حتی خسارت های جبران ناپذیر اقتصادی فراهم می شود و در پایان موجودیت جامعه از او گرفته خواهد شد.

خداوند حتی از زنان خواسته است که هنگام راه رفتن پای خود را چنان به زمین نکوبند که صدای خلخال هایشان به گوش رسد! و این نمایش مهربانی اوست، نمی خواهد زن را بازیچه ببیند، می خواهد به درگاه ابلیس زانو نزند و به دنبال آنچه در بلندای لیاقت او نیست، نرود.

آنچه را که به آتش شهوت جوانان دامن می زند، مانند نشر عکس و فیلم های تحریک آمیز و اغوا کننده، رمان ها و داستان های جنسی و ...، همین چیزهایی که ما را از خدا دور می کند، نمی خواهیم، هیچکدام از ما به نابودی فکر یک جوان راضی نخواهیم شد و اجازه نخواهیم داد که روح افکارمان به سوی مراکز فساد سوق داده شود و پسران و دختران جوان آلوده شوند؛ دنیای ما باید پاک و مبرا از زشتی باشد. من و تو، نباید اجازه دهیم دیگران برایمان تصمیم بگیرند، نباید از کسی پرسیم: دلش می خواهد ما را چگونه ببیند. و هرگز نباید آخرتی را که خودمان باید رقم بزنیم و سرانجام نتیجه آن را ببینیم، به دست دیگری بسپاریم.

باید مطمئن باشیم آن که هواپرستی در خونس قرار گرفته، به فکر فردای تو و من نیست، او از عذاب کشیدن ما، در این دنیا و آخرتی که همانا با آن مواجه خواهیم بود، ناراحت نخواهد شد، زیرا تنها به دنبال آن چیزی می رود که نفس از او می خواهد.

باید بدانیم که من و تو را خدایی خلق نموده که به مصالح و مفاسد ما آگاه است (1)

و آگاه تر و عادل تر از آن است که ما را در این واویلا، تنها رها کند.

حجاب، روابط زن و مرد و مسایل مرتبط با آن، مانند دیگر احکام و نیازهای زندگی ما، باید از عالم بالا خط بگیرد و با وحی پیوند داشته باشد.

و باید در این راه هم از او بی‌رسیم: تو مرا چگونه می خواهی؟

ص: 23

1- سوره (7) اعراف آیه 1958: الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عِنْدَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ يَأْمُرُهُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَ يَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ وَيَضَعُ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهِمْ ۗ قَالَ الَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ ۙ أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

آیه یکم:

«قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّونَ مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ» (1)

ای محمد! به مردان با ایمان بگو: چشمان خویش (از نگاه کردن به نامحرمان) فروگیرند (پایین اندازند) و شرم گاه خود را (از دیده شدن) محافظت کنند. این کار برایشان بهتر است. خداوند به آنچه انجام می دهند آگاه است.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام درباره معنی این آیه فرمود:

«مَعْنَاهُ لَا يَنْظُرُ أَحَدُكُمْ إِلَى فَرْجِ أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ أَوْ يُمَكِّنُهُ مِنَ النَّظَرِ إِلَى فَرْجِهِ».

مقصود این است که کسی از شما به عورت برادر مؤمن خود نگاه نکند، و نگذارد کسی به عورتش نگاه کند.

سپس درباره معنی آیه: «قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ»

فرمود:

«أَيُّ مِمَّنْ يُلْحِقُهُنَّ النَّظَرَ كَمَا جَاءَ فِي حِفْظِ الْفُرُوجِ فَالْنَّظَرُ سَبَبُ إِيقَاعِ الْفِعْلِ مِنَ الزَّانَا وَغَيْرِهِ» (2)

ص: 27

1- سوره (24) النور آیه 31.

2- وسائل الشیعة: ج 1 ص 300 ب 1 ح 789 و مستدرک الوسائل: ج 11 ص 143 ح 12660-4 از تفسیرنعمانی.

مقصود (فروگذاردن نگاه زنان از) آن کسانی است که نگاه به آنان می‌پیوندند، همچنان که درباره حفظ عورت‌ها آمده است، و نگاه (حرام) سبب گرفتار آمدن به زنا و سایر فحشاء (و کارهای منافی عفت) است.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام در ضمن سفارش به فرزند خود محمد بن حنفیه فرمودند:

«... وَفَرَضَ عَلَيَّ الْبَصَرَ أَنْ لَا يُنْظَرَ بِهِ إِلَى مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ: «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ» فَحَرَّمَ أَنْ يُنْظَرَ أَحَدًا إِلَى فَرْجِ غَيْرِهِ» (1)

و خداوند بر دیدگان واجب نموده است که به آنچه حرام است نگاه نکنند و فرموده است: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا... (ای پیامبر) به مؤمنان بگو: از چشمان (نگاه) خود فروگذارند و عورت‌های خود را نگاه داری کنند در نتیجه نگاه کردن به عورت دیگری را حرام فرمود.

امام محمدباقر علیه السلام فرمودند:

«اسْتَقْبَلَ شَابٌّ مِنَ الْأَنْصَارِ امْرَأَةً بِالْمَدِينَةِ وَكَانَ النِّسَاءُ يَتَّقْنَ خَلْفَ آذَانِهِنَّ فَنَظَرَ إِلَيْهَا وَهِيَ مُقْبِلَةٌ فَلَمَّا جَاذَتْ نَظَرَ إِلَيْهَا وَدَخَلَ فِي زُقَاقٍ قَدْ سَمَّاهُ بَنِي فُلَانٍ فَجَعَلَ لَ يَنْظُرُ خَلْفَهَا وَاعْتَرَضَ وَجْهَهُ عَظْمٌ فِي الْحَائِطِ أَوْ زُجَاجَةً فَشَقَّ وَجْهَهُ فَلَمَّا مَصَّتِ الْمَرْأَةُ نَظَرَ فَإِذَا الدَّمَاءُ تَسِيلٌ عَلَى صَدْرِهِ وَتَوْبَهُ فَقَالَ: وَاللَّهِ لَا يَتَيْنَى رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَلَا خَيْرَتَهُ قَالَ: فَأَتَاهُ فَلَمَّا رَأَهُ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ لَهُ: مَا هَذَا؟ فَأَخْبَرَهُ فَهَبَطَ جَبْرَيْلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِهِذِهِ الْآيَةِ: «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ» (2)

ص: 28

1- من لا يحضره الفقيه: ج 2 ص 626 باب الفروض على الجوارح... ح 3215، وسائل الشيعة: ج 15 ص 168 ح 20224.

2- الكافي: ج 5 ص 521 باب ما يحل النظر إليه من المرأة... ح 5، وسائل الشيعة: ج 20 ص 192 ب 104 ح 25398.

جوانی از انصار با زنی در مدینه روبرو شد - و زنان در آن زمان مقنعه های خود را به پشت گوش های خود قرار می دادند - به او نگاه می کرد در حالی که زن به سوی او می آمد و هنگامی که از روبروی او گذشت به او نگاه می کرد و (زن) از کوچه ای گذشت و او همچنان به پشت او می نگریست که استخوان یا شیشه ای در دیواری قرار داشت، صورت جوان را شکافت، تا این که آن زن گذر کرد، نگاه کرده و دید خون بر سینه و پیراهنش می ریزد، گفت: به خدا سوگند! نزد پیامبر خدا می روم و به او خبر خواهم داد. نزد آن حضرت رفت و ماجرا را خبر داد، پس جبرئیل این آیه را نازل فرمود: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا... ای محمد! به مردان با ایمان بگو: چشمان (و نگاه) خویش فروگیرند و شرم گاه خود را محافظت کنند. این کار برایشان بهتر است. خداوند به آنچه انجام می دهند آگاه است.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«... وَفَرَضَ عَلَى الْبَصَرِ أَنْ لَا يَنْظُرَ إِلَى مَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ، وَأَنْ يُعْرِضَ عَمَّا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ مِمَّا لَا يَحِلُّ لَهُ، وَهُوَ عَمَلُهُ وَهُوَ مِنَ الْإِيمَانِ، فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ أَنْ يَنْظُرُوا إِلَى عَوْرَاتِهِمْ، وَأَنْ يَنْظُرَ الْمَرْءُ إِلَى فَرْجِ أَخِيهِ، وَيَحْفَظَ فَرْجَهُ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهِ، وَقَالَ: وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ مِنْ أَنْ يَنْظُرَ إِحْدَاهُنَّ إِلَى فَرْجِ أُخْتِهَا، وَيَحْفَظَ فَرْجَهَا مِنْ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهَا» (1)

... و خداوند بر چشم واجب نموده است که به آنچه حرام گردانده و نهی فرموده، نگاه نکنند، و این کاری است که چشم باید انجام دهد، و ایمان اوست، و خداوند بلند مرتبه فرموده است: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا... (ای پیامبر) مؤمنان را بگو! از چشمان خود فرو گذارند و عورت های خود را نگاه داری کنند و بدین وسیله از این که دیگران به

ص: 29

1- الكافي: ج 2 ص 33 باب في أن الإيمان مبثوث لجوارح البدن كلها ح 1، من لا يحضره الفقيه: ج 2 ص 626 باب الفروض على الجوارح، وسائل الشيعة: ج 15 ص 164 ب 2 ح 20218.

عورت های ایشان نگاه کنند، منع نموده است، و این که مردی به شرم گاه برادر خود نگاه کند، و باید شرم گاه خود را از این که دیگران به آن نگاه کنند، نگهبانی کند. و (خداوند) فرمود: قُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ... (ای پیامبر) به زنان با ایمان بگو دیدگان خود را فروگذارند و عورت های خود را محافظت کنند مقصود این آیه این است که برخی از آنان شرم گاه دیگری را نبیند، و عورت های خود را از دیدن دیگران، حفظ نمایند.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«وَفَرَضَ عَلَى الْبَصَرِ أَنْ لَا يَنْظُرَ إِلَى مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَأَنْ يُغَضَّ عَمَّا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ مِمَّا لَا يَحِلُّ لَهُ وَهُوَ عَمَلُهُ وَذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ وَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: «قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ» مِنْ أَنْ يَنْظُرَ أَحَدُهُمْ إِلَى فَرْجِ أَخِيهِ وَيَحْفَظَ فَرْجَهُ مِنْ أَنْ يَنْظُرَ إِلَيْهِ أَحَدٌ».

و خداوند بر چشمها واجب فرمود که به آنچه حرام نموده است نگاه نکنند، و نگاه را از آنچه بازداشته و حلال ننموده، فروگذارند، و این وظیفه چشم می باشد، و (نگاه از حرام بستن، بخشی) از ایمان است، و خدای بزرگ منش فرموده: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغْضُوا... (ای پیامبر) به مردان با ایمان بگو: از چشمان خود فروگذارند و عورت های خود را نگاه داری کنند، نگاه خود را فروگیرند از این که هر کدام به شرم گاه دیگری نگاه کند، و شرم گاه خود را از نگاه دیگران حفظ نمایند.

سپس فرمود:

«كُلُّ شَيْءٍ فِي الْقُرْآنِ مِنْ حِفْظِ الْفَرْجِ فَهُوَ مِنَ الرَّثَا إِلَّا هَذِهِ الْآيَةُ فَإِنَّهَا مِنَ التَّظَرِّ» (1)

ص: 30

در هر جای قرآن که سخن از حفظ فرج آمده است، مقصود از آن (محافظت از) زنا می باشد مگر این آیه که مقصود از حفظ فرج در آن محافظت از نگاه (دیده شدن) است.

درباره سخن خداوند: قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُوا... ای محمد! به مردان با ایمان بگو: چشمان خویش (از دیدن نامحرمان) فروگیرند (پایین اندازند) و شرم گاه خود را (از دیده شدن) حفظ کنند. این کار برایشان بهتر است. از امام جعفر صادق علیه السلام پرسش شد آن حضرت فرمود:

«كُلُّ مَا كَانَ فِي كِتَابِ اللَّهِ تَعَالَى مِنْ ذِكْرِ حِفْظِ الْفَرْجِ فَهُوَ مِنَ الزَّانَا إِلَّا فِي هَذَا الْمَوْضِعِ فَإِنَّهُ لِلْحِفْظِ مِنْ أَنْ يُنْظَرَ إِلَيْهِ» (1)

آنچه در کتاب خداوند تعالی از حفظ فرج ذکر شده است، مقصود از آن (محافظت فرج از) زنا می باشد مگر در این آیه که همانا مقصود خداوند از حفظ فرج، حفظ و نگهبانی از دیده شدن است.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«كُلُّ آيَةٍ فِي الْقُرْآنِ فِي ذِكْرِ الْفَرْجِ فَهِيَ مِنَ الزَّانَا، إِلَّا هَذِهِ آيَةٌ فَإِنَّهَا مِنَ النَّظَرِ، فَلَا يَحِلُّ لِلرَّجُلِ الْمُؤْمِنِ أَنْ يُنْظَرَ إِلَى فَرْجِ أَخِيهِ، وَلَا يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَنْظُرَ إِلَى فَرْجِ أُخْتِهَا» (2)

هر آیه ای از قرآن که در آن سخن از حفظ فرج آمده است، مقصود (محافظت کردن فرج از) زنا است، مگر این آیه که مقصود از آن حفظ نموده عورت از دیده شدن است، بنابراین حلال نیست مرد با ایمان به شرم گاه برادر خود، و زن به شرم گاه خواهر (دینی) خود نگاه کند.

آیه دوم:

«وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَعْضُنَّ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ»

ص: 31

1- من لايحضره الفقيه: ج 1 ص 114 باب غسل يوم الجمعة و... ح 235، وسائل الشريعة: ج 1 ص 300 ب 1 ح 787.

2- تفسير القمي: ج 2 ص 101، الكافي: ج 2 ص 33 ح 1، وسائل الشريعة: ج 15 ص 164 ب 2 ح 20218، بحار الأنوار: ج 101 ص 33 ح 5.

إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوْ
التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَصْنَعُونَ بَأْزَجِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا
إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ» (1)

و (ای پیامبر) به زنان با ایمان بگو: چشمان خود را (از نگاه کردن به نامحرمان) فروبندند، و دامان خویش را (از گناه) محفوظ دارند و زینت خود را - جز آن مقداری که آشکار است - پنهان کنند. و باید (کناره های) مقنعه ها را بر سینه های خود بیاندازند، و زینت خود را نمایان نکنند مگر برای: شوهرانشان، یا پدرانشان، یا پدران شوهرانشان، یا پسرانشان، یا پسران شوهرانشان، یا برادرانشان، یا پسران برادرانشان، یا پسران خواهرانشان، یا زنان خودشان، یا کنیزان زرخیدشان، یا مردان پیر و دیوانه ای که به زن مایل نیستند (و شهوت ندارند)، یا به کودکانی که از امور جنسی زنان آگاهی ندارند. زنان نباید به هنگام راه رفتن) پای خود را بر زمین بکوبند که آن زینت های مخفی ایشان (برای دیگران) دانسته و معرفی شود. ای مؤمنان! همگی (اعم از مرد و زن) به سوی خداوند (از کوتاهی در خودداری از شهوات) توبه و بازگشت کنید تا رستگار شوید.

توضیح: با توجه به این آیه کریمه، زنان باید چنان رعایت عفت نموده و از انجام اموری که آتش شهوت را در دل مردان شعله ور می سازد و ممکن است به انحراف آنان از جاده عفت بیانجامد؛ دوری کنند، که حتی صدای خلخال پای آنان را بیگانه نشود.

در تفسیر شریف علی بن ابراهیم قمی که از اصحاب گرانقدر امام حسن زکی عسکری علیه السلام است و روایات را غالباً از امام جعفر صادق علیه السلام نقل می فرماید؛ از آن بزرگوار نقل نموده است که فرمودند:

ص: 32

«أَنَّ النَّسَاءَ كُنَّ يَخْرُجْنَ إِلَى الْمَسْجِدِ وَيَصَدِّ لَمَيْنَ خَلْفَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَإِذَا كَانَ بِاللَّيْلِ خَرَجْنَ إِلَى صَلَاةِ الْمَغْرِبِ وَالْغَدَاةِ يَفْعُدُّ الشَّابُّ لَهُنَّ فِي طَرِيقِهِنَّ فَيُؤَدُّونَهُنَّ وَيَتَعَرَّضُونَ لَهُنَّ فَآنَزَلَ اللَّهُ: يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا» (1)

زنان از خانه برای نماز خواندن پشت سر پیامبر صلی الله علیه وآله به مسجد می رفتند و وقتی شب می شد و برای نماز مغرب و عشاء و صبح به مسجد می رفتند جوانان سر راه آنان نشسته و آنان را آزار داده و راه (آنان) را می گرفتند، از این رو خداوند این آیه را فرو فرستاد.

زراره می گوید: از امام محمد باقر علیه السلام پرسیدم مقصود از «أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولَى الْإِزْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ... چیست؟ فرمود:

«الْأَحْمَقُ الَّذِي لَا يَأْتِي النَّسَاءَ» (2)

مرد احمق (دیوانه ای) که کاری به زن (شهوة) ندارد.

فضیل بن یسار گوید: از امام جعفر صادق علیه السلام در مورد بازوان زن پرسش نمودم که آیا آن ها از زینت هستند که خدای تعالی در آیه فرموده: «وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ» فرمود:

«نَعَمْ، وَ مَا دُونَ الْخِمَارِ مِنَ الزَّيْنَةِ، وَ مَا دُونَ السَّوَارِي» (3)

آری، و آنچه زیر مقنعه و دستبند و النگو است از زینت می باشد (نباید آشکار کنند).

آیه سوم:

«وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النَّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ عَنْ تِيَابِهِنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَغْفِنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ» (4)

ص: 33

1- تفسیر القمی: ج 2 ص 196، بحار الأنوار: ج 101 ص 33 ب 34 ح 6.

2- الکافی: ج 5 ص 523 باب أولی الإربة من الرجال... ح 1، التهذیب: ج 7 ص 468 ب 41 ح 81، وسائل الشیعة: ج 20 ص 204 ب 111 ح 25436 و 25437.

3- الکافی: ج 5 ص 520 باب ما یحل النظر إليه من المرأة... ح 1، وسائل الشیعة: ج 20 ص 200 ب 109 ح 25425.

4- سوره (24) النور آیه 61.

و پیرزنان که دیگر امیدی به زناشویی (غریزه جنسی) ندارند، بدون آن که زینت های خود را آشکار کنند، اگر چادر خویش بنهند مرتکب گناهی نشده اند مشروط بر این که منظورشان از این عمل، زینت و خودنمایی در مقابل دید مردان نباشد و اگر عفت را پیشه سازند برایشان بهتر است و خدا شنوا و داناست.

از امام محمدباقر علیه السلام درباره این آیه کریمه سؤال شد که زنان سالخورده چه چیز از لباس هایشان را می توانند فروگذارند (نپوشند)؟ فرمود:

«الجلباب»⁽¹⁾

جلباب (چادر و عبا) را.

امام علی بن موسی الرضا علیهما السلام در جواب سؤال های محمد بن سنان مرقوم فرمودند:

«... وَ حَرَّمَ النَّظْرَ إِلَى شُعُورِ النِّسَاءِ الْمَحْجُوبَاتِ بِالْأَزْوَاجِ وَالْغَيْرِ هُنَّ مِنَ النِّسَاءِ لِمَا فِيهِ مِنْ تَهْيِيجِ الرِّجَالِ وَمَا يَدْعُو التَّهْيِيجَ إِلَى الْفَسَادِ وَ الدُّخُولِ فِيهَا لَا يَحِلُّ وَلَا يَجْمَلُ وَ كَذَلِكَ مَا أَشَبَّهُهُ الشُّعُورَ إِلَّا الَّذِي قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ أَيْ غَيْرِ الْجِلْبَابِ وَلَا بَأْسَ بِالنَّظَرِ إِلَى شُعُورِ مِثْلِهِنَّ»⁽²⁾

... و نگاه کردن به موی زنان با حجایی که همسر دار یا بدون همسر هستند (به طور کلی نگاه کردن به موی زنان)، سبب هیجان مردان می گردد و (نگاه کردن به) آنچه به تهییج فساد، حرام و نازیباست داخل می شوند، و نیز چنین است (نگاه کردن به) آنچه شبیه به موها گردد مگر در آنچه خداوند فرموده: وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ... پیرزنان که دیگر امیدی به زناشویی (غریزه جنسی) ندارند، بدون آن که زینت های خود را آشکار کنند، اگر چادر خویش بنهند مرتکب گناهی نشده اند مشروط بر این که منظورشان از این

ص: 34

1- الکافی: ج 5 ص 522 باب القواعد من النساء ... ح 3، وسائل الشیعة: ج 20 ص 202 ب 110 ح 25430.

2- عیون أخبار الرضا علیه السلام: ج 2 ص 88-96 ب 33 ح 1، وسائل الشیعة: ج 20 ص 193 ب 104 ح 25406، بحار الأنوار: ج 6 ص 102 فصل 2 ح 2.

عمل، زینت و خودنمایی در منظر مردان نباشد مقصود جز جلباب (چادر و عبا) نیست، باکی نیست به موهای همچون آنان (زنان سالخورده) نگاه کردن.

توضیح: نتیجه آشکار است، بنابر فرمایش حضرت: نگاه کردن به موی زنان، شوهردار یا بی شوهر و آنچه شبیه به موها شود (مثلا موهای مصنوعی) و نیز نگاه کردن به آنچه سبب تهییج شهوت مردان شود حرام است، مگر نگاه کردن به موهای زنان سالخورده به شرط آن که آرایش نکرده باشند، و فقط کمی توجه می طلبد، امام می فرماید:

آنچه حرام و نازیباست.

در تفسیر شریف علی بن ابراهیم قمی از اهل بیت اطهار علیهم السلام آمده که پیرامون آیه کریمه: «وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ ...» فرموده اند:

«نَزَلَتْ فِي الْعَجَائِزِ اللَّائِي قَدْ يَسُنُّ مِنَ الْمَحِيضِ وَ التَّرْوِيجِ أَنْ يَصْنَعْنَ النَّقَابَ ثُمَّ قَالَ: «وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ أَيُّ لَا يَطْهَرْنَ لِلرِّجَالِ» (1)

این آیه درباره پیرزنانی است که از حیض شدن و ازدواج (بهره جنسی) نا امید شده اند، که می توانند (رویندی) فرو گذارند. سپس فرمود: وَ أَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ - و اگر عفاف را پیشه سازند (چهره را آشکار ن سازند) برایشان بهتر است، یعنی برای آنان بهتر است که برای مردان ظاهر نشوند.

صاحب جواهر الکلام در مورد پوشش زنان پیرو سال خورده نوشته است:

اما در مورد زنان سالخورده، آنچه از دلایل آشکار می شود این است: حکم عورت و وجوب پوشش نسبت به آن قسمت هایی از بدن، مثل شکم و مانند آن، که دیگر زنان می پوشانند، در مورد ایشان نیز باقی است. اشکال ندارد این دسته از زنان، چهره، بخشی از مو، قسمت آرنج به پایین و مانند آن را آشکار کنند، یعنی قسمت هایی که آشکار کردن آنها در میان پیرزن ها، متعارف است ... نه به این معنا که حکم عورت

ص: 35

1- تفسیر القمی: ج 2 ص 107، بحار الأنوار: ج 101 ص 40 ب 34 ح 45، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 276 ب 86 ح 16705-2

و پوشش (به کلی) در مورد ایشان برداشته شده، چرا که می توان ادعا نمود ضرورت مذهب یا دین، برخلاف این برداشت است(1)

و به نظر شیخ طبرسی:

مقصود از آن، جلباب است(2)

در دیگر کتب تفسیری نیز همین سخنان کم و بیش به چشم می خورد.

زنان مورد بحث، اجازه دارند در برابر مردان نامحرم، تنها پوشش سرتاسری خود - چادر - را بردارند و نمی توانند در برابر آنان، با سر و سینه برهنه و بدون روسری، آشکار شوند مگر آنان که کنیز هستند.

محمد بن مسلم می گوید: درباره این سخن خداوند که می فرماید: «وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا» از امام جعفر صادق علیه السلام پرسیدم: این دسته از زنان، کدام بخش از لباس خود را می توانند بردارند؟ حضرت فرمود:

«الْجِلْبَابُ»؟(3)

جلباب (چادر و عبا) را.

امام جعفر صادق علیه السلام درباره آیه فرمودند:

«تَضَعُ الْجِلْبَابَ وَحَدَّهُ»(4)

تنها می تواند جلباب (چادر و عبا) را بردارد.

توضیح: براساس این دو روایت مقصود از ثياب در آیه کریمه، جلباب (چادر و عبا) است. امام جعفر صادق علیه السلام آیه: «أَنْ يَصَدَّ عَنْ ثِيَابَهُنَّ» را قرائت کردند و فرمودند:

«الْخِمَارَ وَالْجِلْبَابَ».

(مقصود از ثيابهن) روسری و چادر است.

راوی گوید به حضرت عرض کردم: نزد هر کسی می تواند (روسری و چادر را) فروگذارد؟ فرمودند:

«بَيْنَ يَدَي مَنْ كَانَ، غَيْرَ مُتَبَرِّجَةٍ بِزِينَةٍ، فَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَهُوَ خَيْرٌ لَهَا...»(5)

ص: 36

1- جواهرالکلام: ج 29 ص 85: و أما القواعد بين النساء: فالذي يظهر بقاء حكم العورة بالنسبة إلى ما يعتاد ستره من الأجساد في مثلهن من البطن ونحوها، نعم، لابس بروز وجوههن وبعض شعرهن وأذرعهن ونحو ذلك مما يعتاد في العجائز المسنة...، لا أن المراد ارتفاع

حكم العورة بالنسبة إلهن الذي يمكن دعوى ضرورة المذهب أو الدين على خلافه.

2- تفسير مجمع البيان: ج 7 ص 271.

3- الكافي: ج 5 ص 522 باب القواعد من النساء... ح3، وسائل الشيعة، ج20 ص202 ب110 ح25430

4- الكافي: ج 5 ص 522 باب القواعد من النساء... ح2، وسائل الشيعة: ج20 ص 203 ب110 ح25432.

5- الكافي: ج 5 ص 522 ح1، وسائل الشيعة: ج20 ص202 ب110 ح25431.

نزد هر کسی (بیننده ای)، و زینت خود را آشکار نکند، و اگر این را هم انجام ندهد برای او بهتر است ،

امام جعفر صادق علیه السلام درباره آیه مورد بحث فرمود:

«الْجَلْبَابُ وَالْخِمَارُ إِذَا كَانَتِ الْمَرْأَةُ مُسْتَهَّةً» (1)

زن در صورتی که سالخورده باشد می تواند جلباب و روسری خود را بردارد.

ابوالصباح کنانی گوید: از امام جعفر صادق علیه السلام پرسیدم: زنان سالخورده می توانند کدام بخش از پوشش خود را بردارند؟ فرمود:

«الْجَلْبَابُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ أُمَّةً فَلَيْسَ عَلَيْهَا جُنَاحٌ أَنْ تَضَعَ خِمَارَهَا» (2)

روپوش (لباسی که سر تا پا را می پوشاند)، مگر این که آن زن، کنیز باشد، که در این صورت براو گناهی نیست روسری خود را بردارد.

توضیح: از این روایت، به قرینه ذیل آن استفاده می شود که برای زنان سالخورده (غیر کنیز) روا نیست در برابر مردان نامحرم، روسری خود را بردارند.

حسین (یکی از اصحاب امام جعفر صادق علیه السلام) می گوید: خدمت آن حضرت نامه نوشته و از ایشان پرسیدم: حد زنان سالخورده که وقتی به آن حد برسند، می توانند سرو دو دست خود از آرنج تا پایین را آشکار سازند، چیست؟ فرمود:

«مَنْ قَعَدَنَ عَنِ النِّكَاحِ» (3)

آن زنانی که از ازدواج، فرو بنشینند (و رغبت و شهوتی به آن نداشته باشند).

احمد بز نظی می گوید: از امام علی الرضا علیه السلام پرسیدم: آیا برای مرد حلال است به موی خواهرزن خود نگاه کند؟ فرمود:

«لَا إِلَّا أَنْ تَكُونَ مِنَ الْقَوَاعِدِ».

نه، مگر آن که از زنان سالخورده باشد.

ص: 37

1- الکافی: ج 5 ص 522 ح 4، وسائل الشیعة: ج 20 ص 203 ب 110 ح 25433.

2- تهذیب الأحکام: ج 7 ص 480 ب 41 ح 136، وسائل الشیعة، ج 20 ص 203 أبواب مقدمات النکاح ب 110 ح 25435.

3- تهذیب الأحکام: ج 7 ص 467 ب 41 ح 79، وسائل الشیعة: ج 2 ص 203 أبواب مقدمات النکاح ب 110 ح 25434.

عرض کردم: یعنی خواهر زن با غریبه یکسان است؟ فرمود:

«نعم».

بله.

عرض کردم: پس به کدام قسمت از او می توانم نگاه کنم؟ فرمود:

«شَعْرَهَا وَ ذِرَاعَهَا» (1)

مو و دست هایش از آرنج به پایین.

با توجه به پاسخ اول حضرت، روشن است که مقصود خواهر زن سالخورده است.

آیه چهارم:

«يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا» (2)

ای همسران پیامبر! شما مانند یکی از زنان (دیگر) نیستید (باید سرمشق باشید) اگر تقوی پیشه کنید، بنابراین به گونه ای (به نرمی و نازا) هوس انگیز سخن نگوئید تا بیمار دلان (هواپرستان) به شما طمع کنند، و سخن شایسته (غیر هوس انگیز) بگوئید.

آیه پنجم:

«وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ» (3)

و در خانه های خود بنشینید، و چون زنان جاهلیت نخست خودنمایی نکنید، و نماز بپا دارید، و زکات دهید، و خدا و رسولش را اطاعت کنید

آیه ششم:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرٍ نَاظِرِينَ إِنَاهُ وَلَكِنْ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مُسْتَأْنِسِينَ

ص: 38

1- قرب الإسناد: ص 160 الجزء 3، وسائل الشيعة: ج 20 ص 199 ب 107 ح 25420.

2- سوره (33) الأحزاب آیه 33.

3- سوره (33) الأحزاب آیه 34.

لِحَدِيثِ إِنَّ ذَلِكَ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسَّ تَحِييَ مِنْكُمْ وَاللَّهِ لَا يَسَّ تَحِييَ مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنكِحُوا أَرْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكَ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا» (1)

ای کسانی که ایمان آورده اید! به خانه های پیامبر داخل نشوید مگر آن که به شما اجازه داده شود... و چون از زنان پیامبر چیزی خواستید (سؤالی داشتید) از پشت پرده بخواهید، این پاکیزه تر است برای دل های شما و آنها، و شما نباید رسول خدا را اذیت کنید و نه زنان او را پس از ایشان به همسری خود در آورید، این کار نزد خدا (گناهی) بزرگ است.

آیه هفتم:

«يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَرْوَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا» (2)

ای پیامبر! به زنان و دختران خود و زنان مؤمنان بگو: چادر خود را به خود جمع کنند (و با آن صورت خود را بپوشانند). این نزدیکتر است تا شناخته نشوند و مورد آزار قرار نگیرند. و خدا آمرزنده و مهربان است.

توضیح: اظهار نمودن اندام و زیبایی ها، حیات معنوی را نابود می کند، و تفاوتی در کار نیست، زن و مرد هر دو گرفتار خواهند شد.

از این رو اسلام خانم های جوان را از افکندن چادر و روسری منع و موظف نموده است که چادری ضخیم بپوشند تا لباسشان از پشت آن نمایان نباشد. خداوند به جهت حساسیت امر برای بانوان جوان در مقابل دیدگان، وظایفی را مقرر فرموده است، و بدینوسیله دل های پاک را، راهنمایی می فرماید.

ص: 39

1- سوره (33) الأحزاب آیه 54.

2- سوره (33) الأحزاب آیه 60

همچنین با توجه به این قسمت از آیه کریمه: «ذَلِكَ أَذْنَىٰ أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَنَنَّ» برای این که زنان شناخته نشوند چاره ای ندارند جز این که تمام بدن حتی صورت را که مجمع زیبایی ها و زینت های ایشان و برترین قسمت شناساننده اشخاص است، بپوشانند.

از پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله روایت شده که فرمودند:

«لِلزَّوْجِ مَا تَحْتَ الدَّرْعِ، وَ لِلْإِنِّ وَ الْأَخِ مَا فَوْقَ الدَّرْعِ، وَ لِعَیْرِ ذِی مَحْرَمٍ أَرْبَعَةُ أَثْوَابٍ: دِرْعٌ وَ خِمَارٌ وَ جِلْبَابٌ وَ إِزَارٌ»⁽¹⁾

برای شوهر آنچه زیر پیراهن است، و برای پسر و برادر (نگاه) روی پیراهن است، و (حجاب برای) نامحرم (از روی) چهار لباس (همراه با هم): پیراهن (لباس بلند)، روسری، شلوار و چادر زن را ببیند.

محقق اردبیلی می نویسد:

از «ثیاب» مانند چادر و عبا اراده شده که معمولاً روی لباس های دیگر پوشیده می شود⁽²⁾

مفسرین امامیه جز اندکی از ایشان، همگی ثیاب را به چادر تفسیر کرده اند.

شهرت عظیمی از نظر جمیع مفسرین و علماء اسلام که به اجماع نزدیک است محقق شود می توان ادعا کرد که مراد از ثیاب در آیه لباس گشاد (عبا و چادر) است. و مشهور میان علماء و لغت شناسان این است که «جلباب» را به چادر در مقابل خمار که روسری می باشد معنا کرده اند. پوشانیدن همه بدن بر زن، حتی چهره و دو دست واجب است. به گفته علامه حلی، این قول را، ابابکر بن عبدالرحمان بن هشام و به گفته صاحب جواهر، فاضل مقداد اختیار نموده اند⁽³⁾؛ و از عبارت فیض کاشانی در تفسیر صافی نیز این بیان آشکار می شود⁽⁴⁾

براساس نقل صاحب جواهر، سخن فاضل مقداد سیوری چنین است:

إن بدن المرأة عورة إلا على الزوج و المحارم⁽⁵⁾

ص: 40

1- تفسیر مجمع البیان: ج 4 ص 155.

2- زبدة البیان، سوره نور: آیه 59.

3- تذکرة الفقهاء: ج 2 ص 448 جواهر الکلام: ج 29 ص 77.

4- تفسیر الصافی: ج 2 ص 366.

5- جواهر الکلام: ج 29 ص 707.

همانا (همه) پیکر زن عورت است مگر بر شوهر و محارم او.

و سیره عملی متدینان از صدر اسلام تاکنون نیز رعایت پوشش کامل از سوی بانوان و پوشیده ماندن ایشان از نگاه نامحرمان بوده است. مردان متدین و غیور، هیچگاه اجازه نمی دادند زنان و دخترانشان با چهره های باز در مقابل نامحرم نمایان شوند.

شیخ شهید ثانی چنین نگاشته:

الاتفاق المسلمین علی منع النساء من أن یخرجن سافرات(1)

مسلمانان متفق اند بر منع از بیرون رفتن زنان با سر و روی برهنه.

صاحب جواهر الکلام می نویسد:

بعضی بر وجوب پوشش چهره به این آیه: «یا ایها النبی قل لأزواجک وبناتک و نساء المؤمنین یدنین علیهن من جلابیبهن ذلک أدنی أن یرفن فلا یؤذین و کان الله غفوراً رحیماً» استدلال کرده اند(2)

استدلال به آیه، مبنی بر این است: «یدنین علیهن من جلابیبهن» اشاره به پوشاندن صورت است، چنانکه ملامحسن فیض کاشانی در تفسیر صافی نوشته است:

یغظین وجوههن و أبدانهن بملاحفهن إذا برزن لحاجة(3)

هنگامی که زنان برای حاجتی بیرون می روند، چهره و بدن هایشان را با روپوش های خود بپوشانند.

صاحب جواهر الکلام می نویسد:

و لمناسبة ذلك البعد عن الوقوع في الزنا، والإفتتان ونحوهما المعلوم من الشارع إرادة عدمهما(4)

حکم به حرمت، تناسب دارد با دور شدن از زنا و مفتون واقع نشدن و مانند آن دو که معلوم است، نخواستن شارع آنها را.

ص: 41

1- مسالک الأفهام: ج 7 ص 47

2- جواهر الکلام: ج 29 ص 77.

3- تفسیر الصافی: ج 2 ص 366.

4- جواهر الکلام: ج 29 ص 78.

جوهری نوشته است:

الجلباب: الملحفة(1)

جلباب ، پوشش سرتاسری است.

قرطبی از مفسرین عامه می نویسد:

الجلابیب - جمع جلاب - و هو ثوب أكبر من الخمار. و روي عن ابن عباس وابن مسعود: أنه الرداء وقد قيل: إنه القناع، والصحيح أنه الثوب الذي يستر جميع البدن(2)

جلابیب، جمع جلاب و آن پوششی است بزرگ تر از روسری، و از ابن عباس و ابن مسعود روایت شده که: جلاب را به رداء (عباء) معنا کرده اند؛ برخی آن را به معنای روسری دانسته اند، و صحیح آن است که واژه ی جلاب را به معنای پوششی بدانیم که همه بدن را می پوشاند.

اسماعیل بن کثیر از مفسرین عامه می نویسد:

الجلباب هو الرداء فوق الخمار ... و هو بمنزلة الإزار اليوم(3)

جلباب همان پوششی است که روی مقنعه قرار می گیرد... و آن امروزه به منزله چادر است. این سخن را ابن مسعود، عبیده، قتاده، حسن بصری، سعید بن جبیر، ابراهیم نخعی، عطائی خراسانی و شمار فراوان دیگری ابراز داشته اند.

و جوب پوشش صورت از دیدگاه هایی است که در میان مفتیین و فقهاء شهرت فتوایی دارد.

ص: 42

1- صحاح اللغة: ج 1 ص 101.

2- الجامع لأحكام القرآن : ج 14 ص 244.

3- تفسير ابن كثير: ج 4 ص 244.

رسول الله صلی الله علیه وآله فرمودند:

«مَنْ سَلِمَ مِنْ أُمَّتِي مِنْ أَرْبَعِ خِصَالٍ فَلَهُ الْجَنَّةُ مِنَ الدُّخُولِ فِي الدُّنْيَا وَاتِّبَاعِ الْهَوَىٰ وَشَهْوَةِ الْبَطْنِ وَشَهْوَةِ الْفَرْجِ. وَ مَنْ سَلِمَ مِنْ نِسَاءِ أُمَّتِي مِنْ أَرْبَعِ خِصَالٍ فَلَهَا الْجَنَّةُ إِذَا حَفِظَتْ مَا بَيْنَ رِجْلَيْهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا وَصَلَّتْ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا» (1)

از امت من هر کس از چهار خوی سالم بماند، پاداش او بهشت است؛ 1- در دنیا داخل شدن (دنیا پرستی) 2- و پیروی از هوا و هوس (هواپرستی) 3- شهوت شکم (شکم بارگی) 4- شهوت جنسی (شهوترانی). و از زنان امت من هرکدام که از چهار خوی سالم بماند، پاداش او بهشت است؛ 1- اگر بین دو پای خود حفظ کند (شهوت پرستی نکند) 2- و فرمان شوهر خود ببرد 3- و نمازهای پنجگانه را به جای آورد 4- و ماه رمضان را روزه بگیرد.

رسول الله صلی الله علیه وآله فرمودند:

«تَقَبَّلُوا لِي سِتَّ خِصَالٍ أَتَقَبَّلُ لَكُمْ بِالْجَنَّةِ... وَغَضُّوا أَبْصَارَكُمْ وَاحْفَظُوا

ص: 45

شش خصلت را برایم بپذیرید، بهشت را برای شما خواهم پذیرفت؛ ... و چشمانتان را از نگاه حرام فرو نهدید، و عورت های خود را از حرام محافظت کنید، و

هرعضوی را بهره ای از ...

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرمودند:

«لِكُلِّ عَضْوٍ مِنْ بَنِي آدَمَ حَظٌّ مِنَ الزَّيْنِ وَالْعَيْنِ زِنَاهُ النَّظْرُ وَاللِّسَانُ زِنَاهُ الْكَلَامُ وَالْأُذُنَانِ زِنَاهُمَا السَّمْعُ وَالْيَدَانِ زِنَاهُمَا الْبَطْشُ وَالرِّجْلَانِ زِنَاهُمَا الْمَشْيُ وَالْفَرْجُ يُصَدِّقُ ذَلِكَ كُلَّهُ وَيُكَذِّبُهُ»(2)

برای هر عضوی از فرزندان آدم بهره ای از زنا است؛ ... و زنا چشم نگاه حرام، زنا زبان سخن با نا محرم، زنا دو گوش شنیدن صدای نامحرم، و زنا دست ها لمس و گرفتن است و زنا پاها نیز راه رفتن به سوی گناه و حرام است. و عورت ها (شهوة جنسی) تصدیق و تکذیب آن ها را می کند.

محقق حلی می نویسد:

برای شخص نابینا، روا نیست به صدای زن نامحرم گوش فرا دهد(3)

صاحب کتاب جواهرالکلام می نویسد:

اختصاص به شخص نابینا ندارد؛ و ظاهر کتاب های القواعد، التحریر، الإرشاد و التلخیص نیز حرمت است(4)

دستان پاکش، پاک تر از آن بود که ...

مفضل گوید: به امام جعفر صادق علیه السلام عرض کردم: هنگامی که رسول الله صلی الله علیه و آله با زنان (مکه) بیعت فرمودند، چگونه با آنان بیعت کردند؟ فرمود:

«دَعَا بِمِرْكَبِهِ الَّذِي كَانَ يَتَوَصَّأُ فِيهِ فَصَبَّ فِيهِ مَاءٌ ثُمَّ غَمَسَ فِيهِ يَدَهُ الْيُمْنَى

ص: 46

1- مشکاة الأنوار: ص 173 الفصل 19، بحار الأنوار: ج 68 ص 286 ب 78 و ج 72 ب 47.

2- جامع الأخبار: ص 145 الفصل 7، بحار الأنوار، ج 101 ص 38 ب 34 ح 35، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 340 ب 12 ح 16894-1.

3- شرائع الإسلام: ج 2 ص 269.

4- جواهرالکلام: ج 29 ص 512.

فَكَلَّمَا بَايَعَ وَاحِدَهُ مِنْهُنَّ قَالَ إِغْمَسِي يَدَكَ فَتَغْمِسُ كَمَا غَمَسَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، فَكَانَ هَذَا مُمَاسِحَتَهُ إِيَّاهُنَّ» (1)

ظرف وضوی خود را طلبیده، در آن مقداری آب ریختند، سپس دست راست خود را در آن فرو بردند، هر زنی که می خواست با آن حضرت بیعت کند، می فرمود: دست خود را در ظرف فرو ببرد، و زنان بیعت کننده نیز مانند پیامبر دست خود را در ظرف فرو می بردند. مصافحه پیامبر صلی الله علیه و آله با زنان این گونه بود. (هرگز با هیچ زنی مصافحه نکرده و دست ندادند).

سعدان بن مسلم گوید: امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«أَتَدْرِي كَيْفَ بَايَعَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ النَّسَاءَ؟».

آیا می دانی پیامبر خدا صلی الله علیه و آله با زنان چگونه بیعت نمودند؟

عرض کردم: خدا و فرزند پیامبر خدا صلی الله علیه و آله دانانترند. آن حضرت فرمود:

«جَمَعَهُنَّ حَوْلَهُ ثُمَّ دَعَا بِتَوْرٍ بِرَامٍ فَصَبَّ فِيهِ نَضُوحًا ثُمَّ غَمَسَ يَدَهُ ... ثُمَّ قَالَ: إِغْمَسْنَ أَيْدِيَكُمْ فَفَعَلْنَ فَكَانَتْ يَدُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الطَّاهِرَةِ أَطْيَبَ مِنْ أَنْ يَمَسَّ بِهَا كَفَّ أَنْتَى لَيْسَتْ لَهُ بِمَحْرَمٍ» (2)

ظرف وضوی خود را طلب نمودند و در آن آب تازه ریخته؛ سپس دست خود را در آن فرو بردند و به زنان فرمودند: دستان خود را در آن فرو برید. همانا دستان طاهر رسول خدا صلی الله علیه و آله، پاک تر از آن بود که با آن دست زن نامحرمی را لمس کند.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«لَمَّا فَتَحَ رَسُولُ اللَّهِ مَكَّةَ بَايَعَ الرَّجَالَ ثُمَّ جَاءَهُ النَّسَاءُ يُبَايِعُنَّهُ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ: يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعَنَّكَ عَلَى أَنْ لَا يُشْرِكَنَّ بِاللَّهِ

ص: 47

1- الكافي: ج 5 ص 525 ح 1، وسائل الشيعة: ج 20 ص 208 ب 115 ح 25447.

2- الكافي: ج 5 ص 526 ح 1، وسائل الشيعة: ج 20 ص 208 ب 115 ح 25448.

شَيْئاً وَلَا يَسْرِفَنَّ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايَعُهُنَّ وَاسْتَعْفِرَ لَهُنَّ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ(1)... فَقَالَتْ أُمُّ حَكِيمٍ... يَا رَسُولَ اللَّهِ! كَيْفَ تُبَايَعُكَ؟ فَقَالَ: إِنِّي لَا أَصَافِحُ النِّسَاءَ، فَدَعَا بِقَدَحٍ مِنْ مَاءٍ فَأَدْخَلَ يَدَهُ ثُمَّ أَخْرَجَهَا فَقَالَ: أَدْخِلْنَ أَيْدِيَكُمْ فِي هَذَا الْمَاءِ فَهِيَ الْبَيْعَةُ(2)

هنگامی که پیامبر خدا صلی الله علیه وآله مکه را فتح نمودند؛ مردان با آن حضرت بیعت کردند، سپس زنان برای بیعت کردن با ایشان آمدند، خداوند عزوجل آیه ای نازل فرمود: ای پیامبر! هنگامی که زنان با ایمان نزد تو آیند (تا براساس این شرایط) با تو بیعت کنند: چیزی را با خدا شریک نگیرند، و دزدی نکنند، و مرتکب زنا نشوند، و فرزندان خود را نکشند، و طفل حرام زاده خود را به دروغ و افترا به شوهرانشان نبندند، و در هیچ کار پسندیده ای از تو سرپیچی نکنند، با آنان بیعت کن و از خدا برای آنان آمرزش بخواه؛ زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است... (زنی به نام) ام حکیم گفت: ای پیامبر خدا! چگونه با تو بیعت کنیم؟ رسول الله صلی الله علیه وآله فرمود: به درستی که من با زنان دست نمی دهم. پس آن حضرت ظرف آبی خواستند، دست خود را در آن قرار دادند، سپس دست خود را از آن خارج نموده و فرمودند: ای زنان! دست خود را در این آب قرار دهید، همین بیعت کردن است.

پیمان بر عفاف

امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود:

«أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْبَيْعَةَ عَلَى النِّسَاءِ... وَ لَا يَقْعُدْنَ مَعَ الرِّجَالِ فِي الْخَلَاءِ»(3)

رسول الله صلی الله علیه وآله از زنان پیمان گرفتند... و بر این که با نامحرمان خلوت نکنند.

ص: 48

1- سوره (60) الممتحنة: آیه 13.

2- تفسیر القمی: ج 2 ص 363 ب 60، الکافی: ج 5 ص 527 باب صفة مبايعة النبي صلى الله عليه وآله النساء... ح 5، شرح نهج البلاغة ابن أبي الحديد: ج 18 ص 8، وسائل الشيعة: ج 20 ص 211 ب 117 ح 25454، بحار الأنوار: ج 21 ص 113 ب 26 ح 6.

3- دعائم الإسلام: ج 1 ص 226، مكارم الأخلاق: ص 233 الفصل 9، وسائل الشيعة: ج 20 ص 185 ب 99 ح 25383، بحار الأنوار: ج 79 ص 101 ب 16 و ج 100 ص 261 ب 5 ح 17، مستدرک الوسائل: ج 2 ص 449 ب 71 ح 2433-2 و ص 453 ح 2449-18 و ج 14 ص 265 ب 78 ح 16666-3.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«فِيمَا أَخَذَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مِنَ الْبَيْعَةِ عَلَى النِّسَاءِ... وَلَا يَقْعُدْنَ مَعَ الرِّجَالِ فِي الْخَلَاءِ» (1)

از چیزهایی که پیامبر خدا (بر آن‌ها) از زنان پیمان گرفتند...، و این که با مردان در خلوت همنشینی نکنند.

«عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَنَّهُ كَانَ مِمَّا يَأْخُذُ عَلَى النِّسَاءِ فِي الْبَيْعَةِ أَنْ لَا يَتَحَدَّثْنَ مَعَ الرِّجَالِ إِلَّا ذَا مُحَرَّمٍ» (2)

از پیمان‌هایی که رسول خدا صلی الله علیه وآله از زنان می گرفتند این بود که با نامحرمان هم سخن نباشند.

نهی نبوی

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«نَهَى رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنْ يَدْخُلَ الرَّجَالُ عَلَى النِّسَاءِ إِلَّا بِإِذْنِهِنَّ» (3)

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله نهی فرمود از این که مردان بر زنان بدون اجازه اولیاء سرپرست، پدر، شوهر، ولی (آنان داخل شوند).

«عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنَّهُ نَهَى النِّسَاءَ أَنْ يَنْظُرْنَ إِلَى الرِّجَالِ وَأَنْ يَخْرُجْنَ مِنْ بُيُوتِهِنَّ إِلَّا بِإِذْنِ أَزْوَاجِهِنَّ وَنَهَى أَنْ يَدْخُلْنَ الْحَمَامَاتِ إِلَّا مِنْ عُدْرٍ وَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَيَّمَا إِمْرَأَةٍ وَضَعَتْ حِمَارَهَا فِي غَيْرِ بَيْتِ زَوْجِهَا فَقَدْ هَتَكَتْ حِجَابَهَا» (4)

رسول الله صلی الله علیه وآله زنان را از نگاه کردن به مردان نامحرم نهی فرمودند، و از

ص: 49

1- الكافي: ج 5 ص 519 باب التستر... ح 6، وسائل الشيعة: ج 20 ص 185 ب 99 ح 25381.

2- دعائم الإسلام: ج 2 ص 214 ح 791، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 272 ب 83 ح 16690-1.

3- وسائل الشيعة: ج 20 ص 214 ب 118 ح 25458، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 281 ب 91 ح 16720.

4- دعائم الإسلام: ج 2 ص 215 الفصل 4 ح 794، مستدرک الوسائل: ج 1 ص 385 ب 12 ح 930-4 وج 14 ص 280 ب 90 ح

3-16716.

بیرون رفتن از خانه بدون اجازه شوهران بازداشتند، و از رفتن به حمام عمومی بدون عذر شرعی نهی نموده و فرمودند: هر زنی که حجاب خود را در غیر خانه شوهرش فروگذارد، حجاب خود را هتک نموده است.

«أَنَّهُ نَهَى النِّسَاءَ أَنْ يَسْلُكْنَ وَسَطَ الطَّرِيقِ وَقَالَ: لَيْسَ لِلنِّسَاءِ فِي وَسَطِ الطَّرِيقِ نَصِيبٌ وَنَهَى أَنْ تَلْبَسَ الْمَرْأَةُ إِذَا خَرَجَتْ ثَوْبًا مَشَّهُ هُورًا أَوْ تَتَحَلَّى بِمَا لَهُ صَوْتُ يَسْمَعُ وَلَعَنَ الْمُدْكَرَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْمُؤَثِّينَ مِنَ الرِّجَالِ وَنَهَى النِّسَاءَ عَنْ إِظْهَارِ الصَّوْتِ إِلَّا مِنْ ضَرْوَرَةٍ وَنَهَاھَنَّ عَنِ الْمَمِيَّتِ فِي غَيْرِ بِيُوتِهِنَّ وَنَهَى أَنْ يُسَلَّمَ الرَّجُلُ عَلَيْهِنَّ» (1)

و پیامبر خدا صلی الله علیه وآله زنان را از این که در وسط راه حرکت کنند نهی کرد و فرمود: زنان را از وسط راه بهره ای نیست، و زنان را از این که لباس شهرت (که سبب انگشت نما شدن باشد) بپوشند، و از پوشیدن چیزی که صدا ایجاد کند (زیورآلات و غیر آنها باشد)؛ نهی فرمودند، و مردانی را که صفات زنان دارند (تشبه به زنان در گفتار و رفتار و صورت)، و زنان با صفات مردان (تشبه به مردان) را لعنت کردند، و زنان را از این که صدای خود را در غیر ضرورت آشکار کنند، و در غیر خانه خود بمانند نهی فرمودند، و از سلام کردن مردان به زنان نیز نهی فرمودند.

از آنچه پیامبر خدا صلی الله علیه وآله نهی فرموده، آن است که فرمود:

«وَمَنْ صَافَحَ امْرَأَةً تَحْرُمُ عَلَيْهِ فَقَدْ بَاءَ بِسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ وَمَنْ التَزَّمَ امْرَأَةً حَرَامًا، قَرَنَ فِي سِلْسِلَةٍ مِنْ نَارٍ مَعَ شَيْطَانٍ فَيَقْدَقَانِ فِي النَّارِ» (2)

هرکسی دست به زن نامحرمی بدهد، سزاوار غضب الهی شده، و هرکس زن نامحرمی را در آغوش گیرد به همراهی شیطان در زنجیری از آتش بسته شود و هر دو در آتش جهنم انداخته شوند.

ص: 50

1- دعائم الإسلام: ج 2 ص 215 فصل 4 ح 796، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 280 ب 90 ح 16718-5.

2- من لایحضره الفقیه: ج 4 ص 13 باب ذکر جمل من مناهی النبی صلی الله علیه وآله

از وصیت های پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله به امیرالمؤمنین علیه السلام این که فرمودند:

«يَا عَلِيُّ!... وَلَا تَخْرُجْ مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا إِلَّا بِإِذْنِهِ فَإِنْ خَرَجْتَ بِغَيْرِ إِذْنِهِ لَعَنَهَا اللَّهُ وَجَبْرَيْلُ وَمِيكَائِيلُ وَلَا تُعْطِي مِنْ بَيْتِ زَوْجِهَا شَيْئاً إِلَّا بِإِذْنِهِ... يَا عَلِيُّ! طَاعَةُ الْمَرْأَةِ نَدَامَةٌ. يَا عَلِيُّ! إِنْ كَانَ الشُّؤْمُ فِي شَيْءٍ فَعَلَى لِسَانِ الْمَرْأَةِ... يَا عَلِيُّ! أَرْبَعَةٌ مِنْ قَوَائِمِ الظُّهْرِ إِمَامٌ يَعْبِي اللَّهَ وَيُطَاعُ أُمْرُهُ وَزَوْجُهُ يَحْفَظُهَا زَوْجُهَا وَهِيَ تَحُونُهُ وَفَقْرٌ لَا يَجِدُ صَاحِبَهُ لَهُ مُدَاوِيَاءٌ وَجَارٌ سَوْءٌ فِي دَارِ مُقَامٍ»⁽¹⁾

ای علی! (زن) ... و نباید از خانه شوهر بدون اجازه او خارج شود، و اگر چنین کرد خدا و جبرئیل و میکائیل او را لعنت می کنند. و از خانه شوهر بدون اجازه او چیزی به کسی ندهد.... ای علی! ... فرمانبرداری از زن پشیمانی آورد. ای علی! اگر در چیزی شومی و نحسی است، پس در زبان زن (معصیت کار) است ای علی! چهار چیز کمر را می شکنند؛ 1- پیشوایی که نافرمانی خدا کند و فرمان او برده شود 2- و زنی که شوهرش او را حفظ کند و آن زن به شوهر خود خیانت کند 3- و تنگدستی و فقری که صاحب آن درمان کننده ای نیابد - و همسایه بد برای خانه (ای که در آن سکونت شود)،

پدرت آمرزیده شد

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«إِنَّ رَجُلًا مِنَ الْأَنْصَارِ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، خَرَجَ فِي بَعْضِ حَوَائِجِهِ فَعَهَدَ إِلَى امْرَأَتِهِ عَهْدًا أَنْ لَا تَخْرُجَ مِنْ بَيْتِهَا حَتَّى يَقْدَمَ قَالَ وَإِنَّ أَبَاهَا قَدْ مَرِضَ فَبَعَثَتِ الْمَرْأَةُ إِلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَتْ إِنَّ زَوْجِي خَرَجَ وَعَهْدَ إِلَيَّ أَنْ لَا أَخْرَجَ مِنْ بَيْتِي حَتَّى يَقْدَمَ وَإِنَّ أَبِي مَرِضٌ فَتَأْمُرُنِي أَنْ أَعُودَهُ؟ فَقَالَ

ص: 51

1- من لا يحضره الفقيه: ج 4 ص 352-376 باب النوادر ح 576، الخصال: ج 2 ص 511، وضع عن النساء تسعة عشر شيئاً ...، مكارم الأخلاق: ص 438 الفصل 3 در وصیت پیامبر صلی الله علیه وآله به امام علی علیه السلام، بحار الأنوار: ج 74 ص 46 ح 3 و ج 100 ص 257 ح 2.

رسول الله صلى الله عليه وآله: لَا إِجْلِسِي فِي بَيْتِكَ وَأَطِيعِي زَوْجَكَ قَالَ: فَتَقَلَّ فَأَرْسَلَتْ إِلَيْهِ ثَانِيًا بِذَلِكَ فَقَالَتْ فَتَأْمُرْنِي أَنْ أَعُودَهُ؟ فَقَالَ: إِجْلِسِي فِي بَيْتِكَ وَأَطِيعِي زَوْجَكَ قَالَ: فَمَاتَ أَبُوهَا فَبَعَثَتْ إِلَيْهِ أَنْ أَبِي قَدْ مَاتَ فَتَأْمُرْنِي أَنْ أَصَلِّيَ عَلَيْهِ؟ فَقَالَ: لَا إِجْلِسِي فِي بَيْتِكَ وَأَطِيعِي زَوْجَكَ قَالَ: فَدَفِنَ الرَّجُلُ فَبَعَثَتْ إِلَيْهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَنْ اللَّهُ قَدْ غَفَرَ لَكَ وَلِإِيكِ بِطَاعَتِكَ لِزَوْجِكَ» (1)

مردی از انصار در زمان رسول الله صلى الله عليه وآله برای انجام بعضی از کارهایش از خانه خارج شد (به سفر رفت) و به همسر خود گفت: تا بازنگشته ام از خانه بیرون مرو. در آن زمان پدرش (پدر آن زن) بیمار گشت. پس آن زن برای پیامبر صلى الله عليه وآله پیغام فرستاد که: شوهرم بیرون رفته و به من گفته است: از خانه خارج نشوم تا وی بازگردد، و به درستی که پدرم بیمار شده است، امر می فرماید به عیادت پدرم بروم؟ رسول خدا صلى الله عليه وآله فرمود: نه، بنشین در خانه ات و از فرمان شوهرت پیروی کن. پس پدرش به شدت بیمار گشت؛ دوباره آن زن برای پیامبر پیغام فرستاد، پیامبر فرمود: در خانه ات بنشین و از فرمان شوهرت پیروی کن. تا این که پدر آن زن از دنیا رفت و باز آن زن پیغام برای حضرتش فرستاد که: آیا مرا اجازه می دهید بر پدرم نماز بگذارم؟ فرمود: نه، در خانه ات بنشین و فرمان شوهرت را اطاعت کن. عاقبت پدر آن زن را به خاک سپردند. و پیامبر این بار برای او پیغام فرستاد که: خداوند تو و پدرت را به خاطر فرمان برداری از شوهرت آمرزید.

زنان ...

رسول الله صلى الله عليه وآله فرمود:

«النِّسَاءُ عِيٌّ عَوْرَاتٌ فَدَاوُوا عِيَّهُنَّ بِالسُّكُوتِ وَ عَوْرَاتِهِنَّ بِالْبَيُوتِ» (2)

ص: 52

1- الكافي: ج 5 ص 513 باب ما يجب من طاعة الزوج ... ح 1، من لا يحضره الفقيه: ج 3 ص 441 باب حق المرأة على الزوج ... ح 4532، مكارم الأخلاق: ص 216، النوادر، الراوندي: ص 43، وسائل الشيعة: ج 20 ص 174 ب 91 ح 25350-1، بحار الأنوار: ج 22 ص 145 ب 37 ح 136، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 256 ب 71 ح 16638-1 و ص 257 ح 16640-3 و ص 258 ح 16644-7.
2- در کتاب الكافي: فاستروا، و در مستدرک الوسائل: فادروا آمده است. الكافي: ج 5 ص 535 ح 1 و 4، من لا يحضره الفقيه: ج 3 ص 390 باب المذموم من أخلاق النساء و ... ح 4372، مكارم الأخلاق: ص 201، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 182 ح 16451-3، وسائل الشيعة: ج 20 ص 66 ب 2505124 و 25053، بحار الأنوار: ج 100 ص 252 ب 4- أحوال الرجال و ... ح 50.

زنان ناتوان و ناتوان طلب (در گفتار)، و عورت هستند، ناتوانی گفتاری آنان را با سکوت، و عورت های آنان را با خانه ها درمان کنید.

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه وآله فرمود:

«إِتَّقُوا اللَّهَ فِي النِّسَاءِ فَإِنَّهُنَّ عِيٌّ وَعَوْرَةٌ وَإِنَّكُمْ اسْتَحْلَلْتُمُوهُنَّ بِأَمَانَةِ اللَّهِ وَهُنَّ عِنْدَكُمْ عَوَانٍ فَأَدْرَأُوا عِيَّهُنَّ بِالسُّكُوتِ وَوَارُوا عَوْرَاتِهِنَّ بِالْبَيْوتِ»⁽¹⁾

درباره زنان تقوای خدا پیشه کنید، همانا آنان ناتوان (در گفتار) و عورت اند، و همانا آنان را به امانت خدا بر خود حلال کردید، و آنان نزد شما به نیمه رسیده هستند، پس ناتوانی آنان را با خاموشی، و عورت های آنان را با خانه ها بپوشانید.

رسول الله صلی الله علیه وآله فرمودند:

«النِّسَاءُ عَوْرَةٌ فَاحْسِبُوهُنَّ فِي الْبَيْوتِ وَاسْتَعِينُوا عَلَيْهِنَّ بِالْعَرَى»⁽²⁾

زنان عورت اند، آنان را در خانه ها (دور از محیطی که نامحرم در آن حضور دارد) نگاه دارید....

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند:

«لَا تُبَدُوا النِّسَاءَ بِالسَّلَامِ وَلَا تَدْعُوهُنَّ إِلَى الطَّعَامِ، فَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ: النِّسَاءُ عِيٌّ وَعَوْرَةٌ فَاسْتُرُوا الْعَوْرَاتِ بِالْبَيْوتِ، وَاسْتُرُوا الْعِيَّ بِالسُّكُوتِ، وَاسْتُرُوا عَوْرَاتِهِنَّ بِالْبَيْوتِ»⁽³⁾

به زنان آغاز به سلام نکنید، و آنان را به طعام (جهت پذیرایی) دعوت ننمایید، زیرا پیغمبر صلی الله علیه وآله فرمود: زنان، ناتوان و ناتوان طلب در گفتار و عورتند. پس عیب گفتاری آنان را با سکوت (گفتگو نمودن با نامحرم)، و عورت (تن و اندام) آنان را با خانه بپوشانید.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

ص: 53

1- دعائم الإسلام: ج 2 ص 214 الفصل 4 ح 789، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 182 ب 21 ح 16451-3.

2- النوادر، الراوندي: ص 36، بحار الأنوار، ج 100 ص 250 ب 44 ح 3، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 181 ب 21 ح 16449-1.

3- الكافي: ج 5 ص 534 باب التسليم على النساء ... ح 1، شرح نهج البلاغة، ابن أبي الحديد: ج 2 ص 310 الحكمة 557، وسائل الشيعة: ج 20 ص 234 ب 131 ح 25516

«إِتَّقُوا اللَّهَ فِي الضَّعِيفِينَ - يَعْنِي بِذَلِكَ الْيَتِيمَ وَ النِّسَاءَ وَ إِنَّمَا هُنَّ عَوْرَةٌ» (1)

درباره دو ناتوان تقوای خداییش کنید- مقصود او یتیم و زنان است- و همانا که آنان (زنان) عورت هستند. (آنان را از گناه بازدارید).

توضیح: تعبیر «النِّسَاءُ عَيٌّ» از باب مبالغه و به این مفهوم است که زنان باید سکوت را به طور کامل در حضور نامحرم مراعات کنند. کلمه «عَيٌّ» را بعضی ناتوانی در درست سخن گفتن و بند آمدن زبان و در صحبت گیر کردن معنا کرده اند. بنابر فرمایش حضرت که درباره تمام تن زنان فرمودند: آنان عورت اند، یعنی باید پوشیده گردند. برای ما مراد آن حضرت از کلمه «عَيٌّ» معلوم می شود. از آن جا که در سخن گفتن و ارتباط گفتاری زنان با نامحرمان به ویژه زمانی که با صدای نازک و عشوه همراه باشد، شهوت انگیز برای مردان و سبب ایجاد انس با آنان می شود، پیامبر صلی الله علیه و آله همچنان که فرموده است تن و اندام زن باید در خانه پوشیده گردد، فرموده اند که باید سخن گفتن ایشان نیز که می تواند توجه نامحرم را جلب کند با سکوت محافظت شود.

در بیان این مطلب محقق حلی می گوید:

اصل، وجوب پوشش تمام بدن زن مسلمان مؤمنه است (2)

حجاب حضرت فاطمه علیها السلام

از اهل بیت اطهار علیهم السلام روایت شده که فرمودند:

«أَنَّ لَمَّا أَجْمَعَ أَبُو بَكْرٍ عَلَى مَنَعِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامَ فَذَكَ، وَ بَلَغَهَا ذَلِكَ لَأْتَتْ [لَأْتَتْ] خِمَارَهَا عَلَى رَأْسِهَا وَ اشْتَمَلَتْ بِجِلْبَابِهَا وَ أَقْبَلَتْ فِي لَمَّهِ مِنْ حَفَدَيْهَا وَ نِسَاءِ قَوْمِهَا تَطَأُ ذُبُولَهَا، مَا تَخْرُمُ مَسَدَيْهَا مَسَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَدَّ لَمَّ حَتَّى دَخَلَتْ عَلَى أَبِي بَكْرٍ وَ هُوَ فِي حَسَدٍ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَ الْأَنْصَارِ وَ غَيْرِهِمْ فَنَيْطَتْ دُونَهَا مَلَاءَةً...» (3)

چون ابوبکر و عمر، تصمیم گرفتند حضرت فاطمه علیها السلام را از فدک محروم کنند و

ص: 54

1- الکافی: ج 5 ص 511 باب حق المرأة على الزوج ... ج 3، وسائل الشيعة: ج 20 ص 170 ب 88 ح 25331.

2- سلسلة النبايع الفقهية: ج 18 ص 45.

3- الإحتجاج، الطبرسي: ج 1 ص 97، بحار الأنوار: ج 29 ص 220

خبر آن به حضرت رسید، مقنعه به سر کشیدند و چادر خویش را بر خود پیچیدند و در میان گروهی از یاران و زنان خویشاوند، در حالی که بلندی چادر قدم هایشان را می پوشانید و در راه رفتن پا روی آن می نهادند. راه رفتشان، به سان راه رفتن پیامبر صلی الله علیه وآله بود، تا این که بر ابوبکر وارد شدند در حالی که در میان جمعی از مهاجرین و انصار بود، و برای حضرت فاطمه علیها السلام پرده ای زده شد

آن جا که جگرگوشه زهراء علیهما السلام بیرون می آید ...

علامه شهید محمد بن فتال نیشابوری رضوان الله علیه در کتاب شریف «روضه الواعظین» فرموده است: روایت گردیده ...

«... وَ أَقْبَلَ النَّاسُ مِثْلَ عُرْفِ الْفَرَسِ إِلَى عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ هُوَ جَالِسٌ وَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ بَيْنَ يَدَيْهِ يَبْكِيَانِ فَبَكَى النَّاسُ لِبُكَائِهِمَا وَ خَرَجَتْ أُمُّ كَلْثُومٍ وَ عَلَيْهَا بُرْقَعَةٌ وَ تَجُرُّ ذَيْلَهَا مُتَجَلِّلَةً بِرِدَائِهَا عَلَيْهَا نَسَبٌ بِجَهَا وَ هِيَ تَقُولُ: يَا أَبَتَا! يَا رَسُولَ اللَّهِ! الْآنَ حَقَّ قَدُّ دُنَاكَ فَقَدْ لَا لِقَاءَ بَعْدَهُ أَبَدًا...» (1)

هنگام شهادت حضرت زهراء علیها السلام مردم مانند موهای پیوسته پیشانی اسب (پشت سر یکدیگر) به حضور حضرت علی علیه السلام رسیدند در حالی که ایشان نشسته بود و امام حسن و امام حسین علیهما السلام در حضور آن حضرت گریه می کردند، و مردم به سبب گریه آنان اشک می ریختند، و ام کلثوم علیها السلام در حالی خارج گردید که روینده به صورت داشت و دامن لباسش به زمین کشیده می شد و می فرمود: ای پدر جان! ای پیامبر خدا! گویا هم اکنون تو را به نحوی از دست دادیم که پس از آن ملاقاتی در کار نخواهد بود!

ای زاده زهراء! ای سراپا کتاب و قرآن خدا! وای سرتاپا ولی خدا! مرا به خود نزدیک کن تا نه

ص: 55

1- روضة الواعظین: ج 1 ص 150، بحار الأنوار: ج 43 ص 191 ب 7 ح 20.

مثل تو، بلکه هم‌رنگ تو شوم، تو محبوب من هستی، می‌خواهم به تو نزدیک باشم.

بهترین زن

جابر بن عبدالله انصاری که یکی از اصحاب خوب پیامبر صلی الله علیه وآله است، می‌گوید: نزد پیامبر صلی الله علیه وآله بودیم که فرمودند:

«إِنَّ خَيْرَ نِسَاءِ الْوُلُودِ الْوَدُودُ الْعَفِيفَةُ الْعَزِيزَةُ فِي أَهْلِهَا الدَّلِيلَةُ مَعَ بَعْلِهَا الْمُتَبَرِّجَةُ مَعَ زَوْجِهَا الْحَصَانُ عَلَى غَيْرِهِ الَّتِي تَسْمَعُ قَوْلَهُ وَتُطِيعُ أَمْرَهُ وَإِذَا خَلَا بِهَا بَدَلَتْ لَهُ مَا يُرِيدُ مِنْهَا وَلَمْ تَبْدَلْ كَتَبَدَّلِ الرَّجُلِ» (1)

بهترین زنان شما زنی است که؛ بزیاید، و مهربان، و باعقت باشد، نزد خاندان خود قدرتمند، و نزد شوهرش فرمانبردار باشد، آن که در اختیار شوهر باشد، و نزد غیر شوهر خود را حفظ کند، آن که سخن شوهر را گوش داده، و فرمانبردار او باشد، و هرگاه نزد شوهر رفت آنچه را که (مشروع است) بخواهد بذل کند، و همچون مردان بذل نکند.

بدترین زن

رسول الله صلی الله علیه وآله فرمود:

«أَلَا أُخْبِرُكُمْ بِشَرِّ نِسَائِكُمْ... الَّتِي لَا تَوَرَّعُ مِنْ قَبِيحِ الْمُتَبَرِّجَةِ إِذَا غَابَ عَنْهَا بَعْلُهَا الْحَصَانُ مَعَهُ إِذَا حَضَرَ...» (2)

آیا خبر بدهم شما را به بدترین زنانان؟! ... و او زنی است که از کارهای زشت دامن خود را پاک نگاه ندارد، و هنگامی که شوهر نزد او نیست بی بندوبار باشد، و نزد شوهر خود را نگه دارد (در اختیار شوهرش نباشد)، ...

تشبه به جنس مخالف و ...

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«... لَعَنَ اللَّهُ، ... الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ، وَالْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ»

ص: 56

1- الكافي: ج 5 ص 324 ح 1، من لايحضره الفقيه: ج 3 ص 389 ح 4367.

2- الجعفریات: ص 147، الكافي: ج 5 ص 325 ح 1، من لايحضره الفقيه: ج 3 ص 391 باب المذموم من أخلاق النساء و... ح 4376، تهذيب الأحكام: ج 7 ص 400 ب 34 ح 6، روضة الواعظین: ج 2 ص 374، مكارم الأخلاق: ص 202، وسائل الشيعة، ج 20 ص 33 ب 7 ح 24957، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 165 ب 6 ح 16389-5 و ص 166 ح 16393-09

... لعنت خدا بر... و بر مردانی که خود را شبیه زنان، و زنانی که خود را شبیه مردان کنند،

«لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، الْمُخَنَّثِينَ [مِنَ] الرِّجَالِ الْمُتَشَبِّهِينَ بِالنِّسَاءِ وَالْمُتَرَجِّلَاتِ مِنَ النِّسَاءِ الْمُتَشَبِّهَاتِ بِالرِّجَالِ»(2)

به پیامبر خدا صلی الله علیه و آله لعنت کردند؛ مردان مخنث و آنانی که خود را شبیه زنان کنند، و زنانی مردصفت که خود را شبیه مردان کنند (صفت مردان را به خود بگیرند).

«عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنَّهُ لَعَنَ الْمُخَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَقَالَ: أَخْرِجُوهُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ وَ لَعَنَ الْمَذَكَّرَاتِ مِنَ النِّسَاءِ، وَالْمُؤَنَّثِينَ مِنَ الرِّجَالِ»(3)

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله مردانی را که صفات زنان بگیرند لعنت کردند، و فرمودند: آنان را از خانه های خود بیرون کنید، و زنانی را که صفت مردان بگیرند، و مردانی را که صفت زنان بگیرند، لعنت فرمودند.

مولای موحدان علی علیه السلام در مسجد پیامبر صلی الله علیه و آله با مردی مواجه شدند که حالت های زنانه داشت؛ پس به او فرمودند:

«أَخْرِجْ مِنْ مَسْجِدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلِّمْ يَا مَنْ لَعَنَهُ رَسُولُ اللَّهِ، ثُمَّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ سَلِّمْ يَقُولُ: لَعَنَ اللَّهُ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ»(4)

از مسجد پیامبر خدا صلی الله علیه و آله بیرون شوای کسی که پیامبر خدا صلی الله علیه و آله لعنتت کرده. سپس فرمودند: شنیدم پیامبر صلی الله علیه و آله می فرمودند: خداوند مردانی که خود را شبیه زنان و زنانی که خود را شبیه مردان می کنند، لعنت کند.

امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند:

ص: 57

1- الکافی: ج 8 ص 69، وسائل الشیعة: ج 17 ص 284 ب 087

2- الجعفریات: ص 147، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 202 ب 70 ح 15106-1 و ج 14 ص 348 ب 16 ح 16918-4.

3- دعائم الإسلام: ج 2 ص 455 فصل 2 ح 1597، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 349 ب 16 ح 16921-7

4- علل الشرائع: ج 2 ص 602 ب 385 ح 63، وسائل الشیعة: ج 20 ص 337 ب 18 ح 25765، بحار الأنوار: ج 76 ص 64 ب 71 ح 7

«كُنْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ جَالِسًا فِي الْمَسْجِدِ حَتَّى آتَاهُ رَجُلٌ بِهِ تَأْنِيثٌ فَسَلَّمَ عَلَيْهِ فَرَدَّ عَلَيْهِ ثُمَّ أَكَبَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي الْأَرْضِ يَسْتَرْجِعُ ثُمَّ قَالَ مِثْلُ هَؤُلَاءِ فِي أُمَّتِي؟! إِنَّهُ لَمْ يَكُنْ مِثْلُ هَؤُلَاءِ فِي أُمَّهِ إِلَّا عَذَّبَتْ قَبْلَ السَّاعَةِ» (1)

همراه با پیامبر خدا صلی الله علیه وآله در مسجد نشسته بودم که مردی با تأنث و ویژگی های زنان وارد شد و بر پیامبر سلام کرد، حضرت پس از این که به سلام او پاسخ دادند، چشم به زمین دوختند در حالی که استرجاع می نمودند (2) سپس فرمودند: چنین افرادی در امت من یافت می شوند؟! این گونه افراد، در هیچ امتی یافت نمی شوند، مگر این که آن امت پیش از آمدن قیامت، عذاب می شوند.

امام محمدباقر علیه السلام فرمودند:

«أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَعَنَ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَلَعَنَ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ» (3)

به درستی که پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله مردانی که خود را شبیه زنان، و زنانی که خود را شبیه مردان کنند لعنت فرمودند.

امام جعفر صادق از پدران گرامش علیهم السلام نقل نمود که:

«كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَزُجُّ الرِّجُلَ يَتَشَبَّهُ بِالنِّسَاءِ وَيَنْهَى الْمَرْأَةَ أَنْ تَتَشَبَّهُ بِالرِّجَالِ فِي لِبَاسِهَا» (4)

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله جلوگیری می نمودند از این که مردان خود را شبیه به زنان کنند، و نهی می فرمودند از این که زنان در پوشاک خود را به مردان شبیه کنند.

امام محمدباقر علیه السلام فرمود:

ص: 58

1- علل الشرائع: ج 2 ص 602 به 385 ح 65، وسائل الشیعة: ج 17 ص 285 ب 87 ح 22534.

2- این آیه کریمه را تلاوت فرمودند: (2) سوره بقره: آیه 157: «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ» کنایه از این که با مصیبتی مواجه گردیده اند.

3- بحار الأنوار: ج 73 ص 341 ب 67 ح 11.

4- مکارم الأخلاق: ص 118، وسائل الشیعة: ج 5 ص 25 أبواب أحكام الملابس ب 13 ح 5794.

«لَعَنَ اللَّهُ..... الْمُشَبَّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ وَ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ...» (1).

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله فرمودند: لعنت خداوند بر ... و بر مردانی که خود را شبیه زنان، و زنانی که خود را شبیه مردان کنند، ...

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ، وَ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ» قَالَ وَ هُمُ الْمُخْتَنُونَ، ...» (2)

پیامبر خدا صلی الله علیه وآله مردانی که خود را شبیه زنان و زنانی که خود را شبیه مردان کنند - که همان مختنون می باشند- لعنت فرمودند.

در کتاب شریف فقه منسوب رضوی علیه السلام آمده است:

«قَدْ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ سَبْعَةَ... وَ الْمُتَشَبِّهَةَ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ وَ الرِّجَالَ بِالنِّسَاءِ، ... وَ الْمُتَغَافِلَ عَلَى زَوْجَتِهِ وَ هُوَ الدِّيُوثُ وَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ أُقْتُلُوا الدِّيُوثَ.» (3)

بدرستی که پیامبر هفت کس را لعنت فرمود: ... و زنی که خود را شبیه مردان، و مردی که خود را شبیه زنان کند، و مردی که حفاظت از همسر خود (از فحشاء و منکر) نکند و او دیوث است، و رسول الله صلی الله علیه وآله فرمود: دیوث را بکشید.

«وَ لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ الْمُخْتَنِينَ وَ قَالَ: أَخْرِجُوهُمْ مِنْ بُيُوتِكُمْ» (4)

و پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه وآله مخنث ها (مردان زن صفت و شبیه زن) را لعنت کرده و فرمودند: آنان را از خانه هایتان بیرون کنید.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند:

ص: 59

1- الكافي: ج 8 ص 69 ح 27، علل الشرائع: ج 2 ص 602 ب 385 ح 63، وسائل الشيعة: ج 17 ص 284، أبواب ما يكتسب به، ب 87 ح 22531.

2- المحاسن: ج 1 ص 113 ب 51 ح 108، الكافي: ج 5 ص 550 ح 4، وسائل الشيعة: ج 20 ص 346 ب 24 ح 25789.

3- فقه الرضا عليه السلام: ص 250 ب 36، مستدرک الوسائل: ج 13 ص 94 ب 17 ح 14878-1 و ج 14 ص 291 ب 103 ح 16750-4 و ص 341 ب 14 ح 16898-1، بحار الأنوار: ج 76 ص 116 ب 84 ح 11 و ج 100 ص 51 ب 4 ح 13.

4- الجعفریات: ص 127، مکارم الأخلاق: ص 232 الفصل 9، وسائل الشيعة، ج 20 ص 342 ب 22 ح 25782، بحار الأنوار: ج 101 ص 46 ب 36 ح 15، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 348 ب 16 ح 16917-3 و ص 352 ب 19 ح 16933-3.

«أَخْرِجُوهُمْ مِنْ بَيْوتِكُمْ فَإِنَّهُمْ أَقْدَرُ شَيْءًا» (1)

آنان (مردان زن صفت) را از خانه هاتان بیرون کنید، به یقین آنان کثیف ترین چیز هستند.

امام صادق و یا امام کاظم علیهما السلام فرمودند:

«إِنِّي لَأُكْرَهُ أَنْ يَتَشَبَّهَ بِالنِّسَاءِ» (2)

خوش ندارم (جائز نمی دانم مرد) شبیه زنان شود.

شهید ثانی می فرماید:

یکی از محرمات (ممنوعیتها) زینت نمودن مرد و زن است با چیزی که بر آن ها حرام است، مانند این که مرد انگو و خلخال و لباسی که به حسب عادت، ویژه بانوان است بپوشد. که البته لباس ویژه، با توجه به زمان ها و مکان ها، فرق می کند. و مانند این که زن، اشیای ویژه مرد، مانند کمر بند و عمامه را بپوشد (3)

قابل توجه: هرگونه شباهت در آرایش و پیرایش موهای سر و ریش و ابرو و نیز ناخن، پوشاک، رفتار، گفتار و اخلاق، به جنس مخالف حرام است.

پوشش دشمنان حق

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«أَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَى نَبِيٍِّّ مِنْ أَنْبِيَائِهِ . قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ لَا يَلْبَسُوا لِبَاسَ أَعْدَائِي ، وَلَا يَطْعَمُوا مَطَاعِمَ أَعْدَائِي ، وَلَا يَسْلُكُوا مَسَالِكَ أَعْدَائِي ، فَيَكُونُوا أَعْدَائِي كَمَا هُمْ أَعْدَائِي» (4)

خداوند عزوجل به پیامبری از پیامبرانش وحی فرمود: به مؤمنان بگو؟ پوشش دشمنانم را نپوشند، خوردنی های دشمنانم را نخورند، و راه های (شیوه زندگی و سلوک) آنها را نپیمایند، در غیر این صورت مانند آنان، دشمنانم خواهند بود.

توضیح: این یک سنت و حکم فطری است: آنچه از ظاهر آن که خدا را دوست دارد، آشکار

ص: 60

1- علل الشرائع: ج2 ص602 به 385 ح 64، بحار الأنوار: ج 76 ص 65 ب 71.

2- الکافی: ج 6 ص 458 باب تشمیر الثياب ... ح 12، مکارم الأخلاق: ص 118، وسائل الشیعة: ج 5 ص 25، أبواب أحكام الملابس، ب 13 ح 13 ص 5793 و ص 42 ب 23 ح 8551.

3- الروضة البهية في شرح اللمعة الدمشقية تحقيق كلانتر: ج 3 ص 216.

4- الجعفریات: ص 234 باب البرو ...، من لایحضره الفقیه: ج 1 ص 252 ح 770، علل الشرائع: ج 2 ص 348 ب 56 ح 6، عیون

أخبار الرضا عليه السلام: ج 2 ص 23 ب 30 ح 51، تهذيب الأحكام: ج 6 ص 172 ب 79 ح 10، قصص الأنبياء، القطب الراوندي: ص 279 الفصل 10 ح 342، مجموعة ورام: ج 1 ص 15 الجزء الأول، مشكاة الأنوار: ص 325 ب 9، النوادر، الراوندي: ص 55، وسائل الشيعة: ج 4 ص 385 ب 19 ح 5468 و ج 15 ص 146 ب 64 ح 20180 و ج 25 ص 363 ب 27 ح 32134، مستدرک الوسائل: ج 11 ص 119 ب 52، ح 12585-1 و ج 16 ص 297 ب 72 ح 19941-6.

است؛ نباید شبیه به ظاهر آن باشد که خدا را دوست نمی دارد و با او دشمن است. خودت بگو: اگر خوراک، پوشاک، رفتار و... دوست و دشمن خدا یکسان باشد، پس در چه چیز با یکدیگر تفاوت دارند؟....

بیش از پنج کلمه؟!..

امام جعفر صادق از پدران گرام خود علیهم السلام از رسول الله صلی الله علیه وآله نقل نمودند:

«نهی (النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ): ... وَنُهِيَ أَنْ تَتَزَيَّنَ لِغَيْرِ زَوْجِهَا، فَإِنْ فَعَلْتَ كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ يُحْرِقَهَا بِالنَّارِ. وَنُهِيَ أَنْ تَتَكَلَّمَ الْمَرْأَةُ عِنْدَ غَيْرِ زَوْجِهَا أَوْ غَيْرِ ذِي مَحْرَمٍ مِنْهَا أَكْثَرَ مِنْ خَمْسِ كَلِمَاتٍ مِمَّا لَا بُدَّ لَهَا بَيْنَهُ:» (1)

پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه وآله نهی فرمود: ... و از این که زنی برای غیر شوهر خود آرایش کند و فرمود: اگر زنی چنین کند بر خدا سزاوار است او را به آتش بسوزانند. و نهی فرمود از این که زنی نزد غیر شوهر خود و نامحرم بیش از پنج کلمه لازم سخن بگوید.

گفتار با نامحرم

امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود:

«... وَ مُحَادَثَةُ النِّسَاءِ تَدْعُو إِلَى الْبَلَاءِ، وَ يَزِيغُ الْقُلُوبَ، وَ الرَّمَقَ لَهُنَّ يَخْطِفُ نُورَ أَبْصَارِ الْقُلُوبِ، وَ لَمَحَ الْعْيُونِ مَصَائِدِ الشَّيْطَانِ، ...» (2)

و گفتگو با زنان فراخوان بلاست، و دل ها را از راه بگرداند، و نظر بازی با آنان نور دیده دل ها را براباید، و چشم چرانی دام های شیطان است،

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«مُحَادَثَةُ النِّسَاءِ مِنْ مَصَائِدِ الشَّيْطَانِ» (3)

گفتگو با زنان از دام های شیطان است.

از موعظه های امام جعفر صادق علیه السلام چنین است:

ص: 61

1- من لا يحضره الفقيه: ج 4 ص 3، الأمالي، الشيخ الصدوق: ص 442 المجلس 66، مجموعة ورام: ج 2 ص 256، مكارم الأخلاق: ص 424 الفصل 2، وسائل الشيعة: ج 20 ص 197 ب 106 ح 25416، بحار الأنوار: ج 73 ص 328 ب 67 و ج 100 ص 243 ب 4 و ج 101 ص 32 ب 34 ح 1.

2- تحف العقول، ص 149 خطبة الديباج، بحار الأنوار: ج 74 ص 291 ب 14 ح 2.

3- - دعائم الإسلام: ج 2 ص 214 ح 788، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 273 ب 83 ح 16692-3.

«ثَلَاثٌ يَجِبُ عَلَى كُلِّ إِنْسَانٍ تَجَنُّبُهَا؛ مُقَارَنَةُ الْأَشْرَازِ وَ مُحَادَثَةُ النِّسَاءِ وَ مُجَالَسَةُ أَهْلِ الْبِدْعِ» (1)

بر هر انسانی واجب است از سه چیز دوری کند؛ 1- همراهی افراد شرور 2- گفتگو با زنان 3- همنشینی با بدعت گذاران .

سلام به ...

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«لَا تُسَلِّمْ عَلَى الْمَرْأَةِ» (2)

به زن (آغاز به) سلام نکن!

پیام: باب سخن با نامحرم را باز مکن.

گوهر در حراج

پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله فرمودند:

«لَا تُنْزِلُوا النِّسَاءَ بِالْغُرْفِ ، وَ...» (3)

زنان را به محل همگانی (جایی که نامحرمان هستند) نبرید، و ...

بهترین برای زن؟ ...

از امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام است که فرمودند:

«قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ : أَيُّ شَيْءٍ خَيْرٌ لِلْمَرْأَةِ؟ فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ مِنَّا ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِفَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامَ فَقَالَتْ : مَا مِنْ شَيْءٍ خَيْرٌ لِلْمَرْأَةِ مِنْ أَنْ لَا تُرِي رَجُلًا وَ لَا يَرَاهَا ، فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فَقَالَ : صَدَقَةٌ ، إِنَّهَا بَضْعَةٌ مِنِّي» (4)

رسول الله صلی الله علیه وآله به ما فرمودند: چه چیز برای زن بهتر است؟ هیچ کدام از ما اصحاب آن حضرت را پاسخ ندادیم، پس آن را برای حضرت فاطمه علیها السلام ذکر

ص: 62

1- تحف العقول، ص 319، بحار الأنوار: ج 75 ص 232 ب 23.

2- الكافي: ج 5 ص 535 باب التسليم على النساء ... ح 2، مشكاة الأنوار: ص 203 الفصل 5، وسائل الشيعة: ج 20 ص 234 ، أبواب مقدمات النكاح، ب 131 ح 25517.

3- الجعفریات: ص 97، الكافي: ج 5 ص 516 باب في تأديب النساء ... ح 1، من لا يحضره الفقيه: ج 1 ص 374 باب أدب المرأة في الصلاة ... ح 1089، بحار الأنوار: ج 100 ص 261 به 5 ح 16، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 259 ب 72 ح 16647-1.

4- مستدرک الوسائل: ج 14 ص 182 ب 21 ح 16450 و 16452-4 و ص 289 ب. 100 ح 16741-2 از دعائم الإسلام: ج 2
ص 215 ح 793.

نمودم، فرمودند: چیزی برای زن بهتر از این نیست که هیچ مردی او را نبیند و او نیز هیچ مردی را نبیند. سخن آن حضرت را برای رسول الله صلی الله علیه وآله بیان نمودم، پیامبر فرمود: راست فرموده است، بدرستی که او پاره ای از من است.

روایت است که امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند:

«كُنَّا عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ: أَخْبِرُونِي أَيُّ شَيْءٍ خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ؟ فَعَيَّنَا بِذَلِكَ كُلَّنَا حَتَّى تَفَرَّقْنَا فَرَجَعْتُ إِلَى فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ فَأَخْبَرْتُهَا بِالَّذِي قَالَ لَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ لَيْسَ أَحَدٌ مِّنَّا عَلِمَهُ وَلَا عَرَفَهُ فَقَالَتْ: وَ لَكِنِّي أَغْرَفُهُ، خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ أَنْ لَا يَرَيْنَ الرَّجَالَ وَلَا يَرَاهُنَّ الرَّجَالُ. فَرَجَعْتُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! سَأَلْتَنَا أَيُّ شَيْءٍ خَيْرٌ لِلنِّسَاءِ خَيْرٌ لَهُنَّ أَنْ لَا يَرَيْنَ الرَّجَالَ وَلَا يَرَاهُنَّ الرَّجَالُ. فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: مَنْ أَخْبَرَكَ فَلَمْ تَعْلَمْهُ وَأَنْتَ عِنْدِي؟ فَقُلْتُ: فَاطِمَةُ فَأَعْجَبَ ذَلِكَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَقَالَ إِنَّ فَاطِمَةَ بَصُعَّةٌ مِنِّي،...» (1)

ما نزد پیامبر صلی الله علیه وآله بودیم، و ایشان فرمودند: مرا خبر دهید چه چیزی برای زنان بهتر است؟ ما ندانستیم چه جواب بگوییم و پراکنده شدیم، به حضرت فاطمه علیها السلام مراجعه نمودم و ایشان را به آنچه پیامبر صلی الله علیه وآله فرموده بودند و این که کسی ندانست چه جوابی بدهد، خبر دادم. آن حضرت فرمودند: ولی من می دانم؛ بهترین چیز برای زنان این است که مردی را نبینند، و مردان نیز آنان را نبینند. پس به سوی پیامبر بازگشتم و گفتم: ای پیامبر خدا! از ما سؤال فرمودید چه چیزی برای زنان بهتر است؟ بهترین چیز برای آنان این است که مردان را نبینند، و مردان نیز آنان را نبینند. آن حضرت فرمودند: چه کسی به شما خبر داد، آن گاه که نزد من بودید نمی دانستید؟ فاطمه، پس پیامبر صلی الله علیه وآله از آن در شگفت و خشنود گشت و فرمود: به

ص: 63

1- وسائل الشیعة، ج 20 ص 66 ح 25054 از کشف الغمة: ج 1 ص 466 از کتاب «أخبار فاطمة» تألیف شیخ صدوق، العدد القویة: ص 225، مکارم الأخلاق: ص 233 الفصل 9.

درستی که فاطمه پاره ای از من است.

رسول خدا صلی الله علیه وآله به حضرت فاطمه علیها السلام فرمودند:

«أَيُّ شَيْءٍ خَيْرٌ لِلْمَرْأَةِ؟ قَالَتْ: أَنْ لَا تَرَى رَجُلًا، وَلَا يَرَاهَا رَجُلٌ فَضَمَّهَا إِلَيْهِ وَقَالَ: ذُرِّيَّةٌ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ» (1)

چه چیز برای زن بهتر است؟ حضرت فاطمه علیها السلام فرمودند: این که هیچ مردی را نبیند، و هیچ مردی او را نبیند. آنگاه پیامبر خدا صلی الله علیه وآله آن حضرت را در آغوش گرفته و فرمودند: ذریه ای که بعضی از بعض دیگرند.

توضیح: جمله اخیر «ذریه ای که بعضی از بعض دیگرند»، مضمون یکی از آیات قرآن (2) می باشد. پیامبر اکرم از بیان این جمله قصد نموده اند که این سخن حضرت زهرا علیها السلام را تایید فرموده و در عین حال تأکید نمایند که حضرت فاطمه زهرا علیها السلام از خاندان عصمت و نبوت بوده و دست پرورده وحی هستند.

آنجا که زن به خدا نزدیک تر است ...

روایت است از امام جعفر صادق از پدر گرامیشان علیهما السلام که فرمود:

«أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ دَخَلَ عَلَيْهَا عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَبِهِ كَابَةٌ شَدِيدَةٌ فَقَالَتْ: مَا هَذِهِ الْكَابَةُ؟ فَقَالَ: سَأَلْنَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَنِ الْمَسْأَلَةِ وَلَمْ يَكُنْ عِنْدَنَا جَوَابٌ لَهَا. فَقَالَتْ: وَمَا الْمَسْأَلَةُ؟ قَالَ: سَأَلْنَا عَنِ الْمَرْأَةِ مَا هِيَ؟ فُلْنَا عَوْرَةَ. قَالَ: فَمَتَى تَكُونُ أَدْنَى مِنْ رَبِّهَا؟ فَلَمْ نَدْرِ. قَالَتْ: إِزْجِعْ إِلَيْهِ فَأَعْلِمُهُ. أَنْ أَدْنَى مَا تَكُونُ مِنْ رَبِّهَا أَنْ تَلْزَمَ فَعَرَّ بَيْنَهُمَا. فَأَنْطَلَقَ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ: مَاذَا مِنْ تَلْفَاءٍ نَفْسِكَ يَا عَلِيُّ، فَأَخْبَرَهُ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ أَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ: صَدَقَةٌ. إِنَّ فَاطِمَةَ بَصُعَةٌ مِنِّي» (3).

حضرت علی علیه السلام بسیار اندوهگین بر حضرت فاطمه علیها السلام وارد شدند.

ص: 64

1- مناقب آل أبي طالب عليهم السلام: ج 3 ص 341، بحار الأنوار: ج 43 ص 84 ب 4.

2- سورة آل عمران (آل محمد صلى الله عليهم) (3) آیه: 35: «ذُرِّيَّةٌ بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ»

3- - الجعفریات: ص 95، العدد القویہ: ص 224؛ النوادر، الراوندی: ص 14؛ دعائم الإسلام: ج 2 ص 215 الفصل 4 ح 793، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 182 ب 21 ح 16450-2، بحار الأنوار: ج 100 ص 250 ب 4 ح 40.

حضرت فاطمه علیها السلام فرمودند: این اندوه بسیار از چیست؟ حضرت علی علیه السلام فرمودند: پیامبر خدا صلی الله علیه وآله از ما پرسشی نمودند و جوابی نداشتیم. حضرت فاطمه علیها السلام فرمودند: آن مسأله چیست؟ گفتیم: از ما سؤال فرمود که زن چیست؟ پاسخ دادیم: عورت است (باید پوشیده گردد). فرمود: چه زمانی به خدای خود نزدیک تر است؟ و ما جواب آن را ندانستیم. حضرت فاطمه علیها السلام فرمودند: به سوی پیامبر صلی الله علیه وآله باز گرد و به ایشان بگو: همانا زن زمانی به خدای خود نزدیک تر است که درون خانه خود (دور از نامحرم) باشد. پس امیرالمؤمنین علیه السلام از خانه بیرون رفتند و به پیامبر خدا صلی الله علیه وآله خبر دادند، آن حضرت فرمودند: این جواب از تو نیست ای علی! پس امام علی علیه السلام خبر دادند که جواب از فاطمه علیها السلام است. پس پیامبر صلی الله علیه وآله فرمودند: فاطمه درست گفته است، به تحقیق فاطمه پاره ای از من است.

و در حدیث دیگری چنین آمده است که امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند:

«وَمَا الْمَسْأَلَةُ؟ قَالَ: سَأَلْنَا عَنِ الْمَرْأَةِ مَا هِيَ؟ قُلْنَا عَوْرَةٌ. قَالَ: فَمَتَى تَكُونُ أَدْنَى مِنْ رَبِّهَا؟ فَلَمْ نَدْرِ. قَالَتْ: إِزْجِعْ إِلَيْهِ فَأَعْلِمَهُ. أَنْ أَدْنَى مَا تَكُونُ مِنْ رَبِّهَا أَنْ تَلْزَمَ فَعَرَّ بَيْتَهَا. فَأَنْطَلَقَ فَأَخْبَرَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ: مَاذَا مِنْ تَلْقَاءِ نَفْسِكَ يَا عَلِيُّ، فَأَخْبَرَهُ أَنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ أَخْبَرْتُهُ، فَقَالَ: صَدَقَةٌ. إِنَّ فَاطِمَةَ بَصْعَةٌ مِنِّي» (1)

پیامبر صلی الله علیه وآله از اصحاب خود پرسیدند: زن چیست؟ پاسخ دادند: عورت است (نباید آشکار باشد). فرمود: چه زمانی به خدای خود نزدیکتر است؟ اصحاب جواب را ندانستند، حضرت فاطمه علیها السلام آن را شنید و پاسخ فرمود: زنان زمانی به خدای خود نزدیک ترند که کنج (درون) خانه خود باشند. پیامبر صلی الله علیه وآله فرمودند: به درستی که فاطمه پاره ای از من است.

ص: 65

امیرالمؤمنین علی علیه السلام از جنگ صفین باز می گشتند، به فرزندشان امام حسن مجتبی علیه السلام نوشتند:

«... وَ اكْفُفْ عَلَيْنَهُنَّ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ بِحِجَابِكِ إِيَاهُنَّ، فَإِنَّ شِدَّةَ الْحِجَابِ خَيْرُكَ وَ لَهْنٌ مِنَ الْإِرْتِيَابِ . وَ لَيْسَ خُرُوجُهُنَّ بِأَشَدَّ مِنْ دُخُولِ مَنْ لَا تَثِقُ بِهِ عَلَيْنَهُنَّ . فَإِنَّ أَسَدَ تَطَعْتَ أَنْ لَا يَعْرِفَنَّ غَيْرَكَ بَيْنَ الرَّجَالِ فَأَفْعَلْ ، ... وَ إِيَّاكَ وَ التَّغَايِرَ فِي غَيْرِ مَوْضِعٍ غَيْرَةٍ ، فَإِنَّ ذَلِكَ يَدْعُوا الصَّحِيحَةَ إِلَى السَّقَمِ ، وَ الْبَرِيئَةَ إِلَى الرَّيْبِ،...»(1)

... زنان را روی پوشیده دار تا چشمشان به مردان (نامحرم) نیفتد، که سختگیری در پوشیدگی (و حجاب) بیش از هر چیز آنان را نگاه می دارد. بیرون رفتن ایشان (از خانه در جمع نامحرم حاضر شدن) بدتر از آن نیست که فردی را که به وی اطمینان نداری، به خانه آوری. اگر در توان توسل کاری کن که جز تو را نشناسند، ... از غیرت ورزیدن نابجا بپرهیز که سبب می شود زن درستکار به نادرستی، و بانوی پاکدامن به بدگمانی بیفتد، ...

حجاب ناتمام ...

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«لَا يَصْلُحُ لِلْمَرْأَةِ الْمُسْلِمَةِ أَنْ تَلْبَسَ مِنَ الْخُمْرِ وَ الدَّرُوعِ مَا لَا يُؤَارِي شَيْئاً»(2)

برای زن مسلمان جایز نیست چادر (و عبا) و لباس هایی بپوشد که چیزی را نپوشاند (و حجابش ناتمام باشد).

حتی از زنان ...

حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«وَ لَا يَجُوزُ (وَ لَا يُبَغِي) لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَتَكَشَّفَ بَيْنَ يَدَيِ الْيَهُودِيَّةِ وَ النَّصْرَانِيَّةِ ، لِأَنَّهِنَّ

ص: 66

1- الكافي: ج 5 ص 337 ح 7، نهج البلاغة، دارالمعرفة بيروت: ج 3 ص 56 الكتاب 31، كشف المحجة: ص 220، تحف العقول، ص 68، وسائل الشيعة: ج 20 ص 64 ب 24 ح 25049، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 183 ب 21 ح 5-16453.
2- الكافي: ج 3 ص 396 ح 14، تهذيب الأحكام: ج 2 ص 219 ب 11 ح 69، الإستبصان ج 1 ص 390 ب 228 ح 8، مكارم الأخلاق: ص 93، وسائل الشيعة: ج 4 ص 388 ب 21 ح 5475.

يَصِفُ فَمَنْ ذَلِكَ لِأَزْوَاجِهِمْ، وَلَا يَجُوزُ لَهَا أَنْ تَتَطَيَّبَ إِذَا خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا، وَلَا يَجُوزُ لَهَا أَنْ تَشُدَّ بِهَ بِالرِّجَالِ، لِأَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَعَنَ الْمُتَشَبِّهِينَ مِنَ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ، وَلَعَنَ الْمُتَشَبِّهَاتِ مِنَ النِّسَاءِ بِالرِّجَالِ» (1).

زن مسلمان (حتی) میان زنان بیهودی و نصرانی با چهره باز نمایان نشود؛ زیرا آن‌ها ویژگی‌های زن مسلمان را برای شوهرانشان و مردان یهودی و نصرانی توصیف می‌کنند، و برای زن مسلمان جایز نیست هنگامی که از خانه‌اش بیرون می‌رود خود را خوشبو و آرایش کند. و نباید خود را شبیه مردان کند؛ زیرا پیامبر خدا صلی الله علیه و آله مردانی که خود را شبیه زنان، و زنانی که خود را شبیه مردان کنند لعنت فرمود.

در احرام هم ...

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«الْمَرْأَةُ الْمُحْرَمَةُ... تَسُدُّ الثَّوْبَ عَلَى وَجْهِهَا».

زن در حال احرام ... و باید چادرش را بر جلو صورتش آویزان کند.

راوی گوید: گفتم: حد آن تا کجاست؟ فرمود:

«إِلَى طَرْفِ الْأَنْفِ قَدْرَ مَا تُبْصِرُ» (2).

تا آخر بینی به اندازه‌ای که (جلو پایش را) بیند.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«الْمُحْرَمَةُ تَسُدُّ الثَّوْبَ عَلَى وَجْهِهَا إِلَى الذَّقَنِ» (3).

زن محرم (در حال احرام) لباس را پرده وار به صورتش تا چانه آویزان نماید.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«أَنَّ الْمُحْرَمَةَ تَسُدُّ ثَوْبَهَا إِلَى نَحْرِهَا» (4).

زن محرم چادرش را جلو صورتش تا گودی زیر گلویش آویزان کند.

ص: 67

1- الکافی: ج 5 ص 519 باب التستر... ح 5، من لایحضره الفقیه: ج 3 ص 561 باب النوادر... ح 4928، وسائل الشیعة: ج 20 ص 220 ب 123 ح 1-25473 از الخصال: ص 585 ح 12.

2- الکافی: ج 4 ص 344 ح 1؛ التهذیب: ج 5 ص 73 ح 243، وسائل الشیعة: ج 12 ص 493 ب 48 ح 16877.

3- من لا يحضره الفقيه: ج 2 ص 219 ح 1007، وسائل الشيعة: ج 12 ص 495 ب 48 ح 16881.

4- من لا يحضره الفقيه: ج 2 ص 356 ح 2688، وسائل الشيعة: ج 12 ص 495 ب 48 ح 16882.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«تَسْدُلُ الْمَرْأَةُ الثَّوْبَ عَلَى وَجْهِهَا مِنْ أَعْلَاهَا إِلَى النَّحْرِ إِذَا كَانَتْ رَاكِبَةً» (1)

زن هنگامی که سوار بر مرکب است چادرش را از بالای صورت تا گودی زیر گلویش مانند پرده به صورتش آویزان کند.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: امام محمد باقر علیه السلام از زنی که (محرم بود و) نقاب به صورت داشت گذشتند و فرمودند:

«أَحْرَمِي ، وَ أَسْفِرِي ، وَ أَرْخِي وَ ثَوْبِكِ مِنْ فَوْقِ رَأْسِكِ ، فَإِنَّكَ إِنْ تَتَّقَيْتِ لَمْ يَتَغَيَّرْ لَوْنُكِ . فَقَالَ رَجُلٌ : إِلَى أَيْنَ تُرْخِيهِ ؟ فَقَالَ : تُغَطِّي عَيْنَيْهَا . قَالَ قُلْتُ : يَبْلُغُ فَمَهَا ؟ قَالَ : نَعَمْ» (2)

عمل به احرام کن؛ و نقاب از صورت بگشا و چادرت را از بالای سرت رها کن (به جلو صورت خود)؛ زیرا اگر نقاب بسته باشی شکل و رنگ تو (نسبت به قبل از احرام) تغییر و تفاوتی پیدا نکرده است. مردی پرسید: تا کجا چادرش را رها کند؟ فرمود: تا چشمش را بپوشاند. (آن مرد) گفت: پرسیدم: تا دهانش برسد؟ فرمود: بله.

توضیح: از شیوه بیان حضرت با آن زن چنین برمی آید که او پیش از احرام، نقاب به چهره می زده و این امری عادی بوده، لذا امام محمدباقر علیه السلام تصریح می فرمایند که: اگر در حال احرام هم نقاب بزند چهره اش با پیش از احرام تفاوتی نکرده، و مقصود از آویزان نمودن چادر، پوشاندن صورت است تا آن جا که نامحرمی نتواند چهره او را ببیند.

عیص بن القاسم گوید: حضرت امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«الْمَرْأَةُ الْمُحْرَمَةُ . . . تَسْدُلُ الثَّوْبَ عَلَى وَجْهِهَا».

زن در حال احرام ... چادر را بر صورت خود بیاندازد.

گفتم: حد آن تا کجاست؟ فرمودند:

ص: 68

1- من لایحضره الفقیه: ج2 ص 342 باب ما یجوز الإحرام فیہ و ... ح 2626، وسائل الشیعة: ج12 ص 495 ب48 ح 16883.

2- الکافی: ج4 ص 344 باب ما یجوز للمحرمة أن تلبسه ... ح 1، تهذیب الأحکام: ج5 ص 73 ب7 ح 51.

«إِلَى طَرْفِ الْأَنْفِ قَدْرًا مَا تُبْصِرُ» (1)

تا زیربینی به اندازه ای که بتواند جلو خود را ببیند.

در برخی نسخه های کتاب فقه منسوب رضوی علیه السلام چنین آمده است:

«وَلَا بَأْسَ أَنْ تُسَدِّلَ الْمَرْأَةُ الْمُحْرِمَةَ الثَّوْبَ عَلَى وَجْهِهَا حَتَّى يَبْلُغَ نَحْرَهَا إِذَا كَانَتْ رَاكِبَةً».

و باکی نیست که زن در حال احرام پوشش خود را چنان بر چهره بکشد تا به گلوی خود برساند اگر سوار بر مرکب است.

و در جای دیگر آن آمده است:

«وَمَنْ كَانَ مَعَكُمْ بَيْنَ النِّسَاءِ فَلْيُصْنَعَنَّ كَمَا تَصْنَعُونَ وَ يُسَدِّلَنَّ الثِّيَابَ عَلَى وَجُوهِهِنَّ سَدًّا لَئِنْ أَرَدْنَ ذَلِكَ إِلَى النَّحْرِ» (2)

و هرکس از زنان با شما باشد، باید همچون شما کنند و پوشش خود را اگر بخواهند تا گلو بر چهره های خود بیاندازند.

شیخ صدوق در کتاب «المقنع». که از متون احادیث اهل بیت علیهم السلام است - آورده:

«وَلَا يَجُوزُ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَسْتَقِبَ ، لِأَنَّ إِحْرَامَ الْمَرْأَةِ فِي وَجْهِهَا ، وَإِحْرَامَ الرَّجُلِ فِي رَأْسِهِ . قَالَ : وَ لَا بَأْسَ أَنْ تُسَدِّلَ الثَّوْبَ عَلَى وَجْهِهَا مِنْ أَعْلَاهُ إِلَى النَّحْرِ إِذَا كَانَتْ رَاكِبَةً» (3)

جایز نیست زن در حال احرام نقاب بزند؛ زیرا احرام زن در چهره او و احرام مرد در سر اوست، و باکی نیست که چادر خود را اگر سوار بر مرکب است، از بالا تا گلو بیاندازد.

شیخ صدوق در جای دیگر از «مقنع» آورده است:

«وَيُكْرَهُ النَّقَابُ ، وَ لَا بَأْسَ أَنْ تُسَدِّلَ الثَّوْبَ عَلَى وَجْهِهَا إِلَى طَرْفِ الْأَنْفِ قَدْرًا

ص: 69

1- الكافي: ج 4 ص 344 ح 1، تهذيب الأحكام: ج 5 ص 73 ب 7 ح 51، وسائل الشيعة: ج 12 ص 493 ب 48 ح 16877.

2- مستدرک الوسائل: ج 9 ص 224 ب 38 ح 10743-2.

3- همان ح 10744-3.

تُبْصِرُ، وَ أَنْ مَرَبَّهَا رَجُلٌ اسْتَتَرَتْ مِنْهُ بِثَوْبِهَا، وَلَا تَسْتَتِرُ بِيَدِهَا مِنَ الشَّمْسِ» (1)

و روا (و جائز) نیست نقاب زدن برای زن در حال احرام، و باکی نیست که چادرش را بر چهره خود تا انتهای بینی بیاندازد چنانکه بتواند جلویش را ببیند، و اگر مردی (نامحرم) از او گذشت با لباس خود چهره اش را بپوشاند، و با دست خود را از خورشید بپوشاند.

نتیجه: پوشاندن صورت بر زنان حتی در حال احرام واجب است، و نگاه کردن نامحرمان به آنها جایز نیست.

نظر به بانوان نامسلمان و ...

امام جعفر صادق علیه السلام می فرماید: رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود:

«لَا حُرْمَةَ لِنِسَاءِ أَهْلِ الذِّمَّةِ أَنْ يُنْظَرَ إِلَى شُعُورِهِنَّ وَأَيْدِيهِنَّ» (2)

نگریستن به مو و دست زنان اهل ذمه، حرام نیست.

امام جعفر صادق از پدرش از امیرالمؤمنین علی علیه السلام روایت می نماید که فرمودند:

«لَا بَأْسَ بِالنَّظَرِ إِلَى رُءُوسِ نِسَاءِ أَهْلِ الذِّمَّةِ، ...» (3)

نگاه کردن به سرزنان اهل ذمه اشکالی ندارد،

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

لَا بَأْسَ بِالنَّظَرِ إِلَى رُءُوسِ أَهْلِ التَّهَامَةِ وَالْأَعْرَابِ وَأَهْلِ السَّوَادِ وَالْعُلُوجِ، لِأَنَّهُمْ إِذَا نُهُوا لَا يَنْتَهُونَ. قَالَ: وَالْمَجْنُونَةُ وَالْمَعْلُوبَةُ عَلَى عَقْلِهَا، وَ لَا بَأْسَ بِالنَّظَرِ إِلَى شَعْرِهَا وَجَسَدِهَا مَا لَمْ يَتَعَمَّدَ ذَلِكَ» (4)

نگریستن به سر زنان تهامه، بادیه نشین، روستایی های اطراف و عیالها (بی تقویان)، ایراد ندارد؛ زیرا اینان هرگاه نهی شوند از انجام این کار دست برنمی دارند. ایراد ندارد به مو و بدن زنان دیوانه و فاقد عقل نگاه کرد، البته به شرطی که این کار از روی عمد (قصد لذت و ادامه دادن نگاه) نباشد.

ص: 70

1- همان ح 10745-4.

2- الکافی: ج 5 ص 524 باب النظر الى نساء أهل الذمة ح 1، وسائل الشیعة: ج 20 ص 205، أبواب مقدمات النکاح، ب 112 ح 25440.

3- وسائل الشیعة: ج 20 ص 205، أمقدمات النکاح، ب 112، ح 25441.

4- الکافی: ج 5 ص 524 باب النظر إلى نساء الأعراب و أهل السواد ح 1، وسائل الشیعة، ج 20 ص 206 ح 1.

شیخ طوسی در کتاب «النهاية» و «الخلافة» و «المبسوط» نگاه کردن مرد به چهره و دست ها تا میچ زنی را که می خواهد به عقد نکاح درآورد جایز می داند (1)

ابن ادریس و محقق حلی و شهید ثانی نیز بر این فتوا هستند. (2)

بیتوته و نفس ...

رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود:

«مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلَا يَبِيتُ فِي مَوْضِعٍ يَسْمَعُ نَفْسَ امْرَأَةٍ لَيْسَتْ لَهُ بِمَحْرَمٍ» (3)

هرکس ایمان به خدا و روز قیامت دارد، نباید در جایی بماند که صدای نفس زن نامحرم را می شنود.

در خانه بیگانه

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«إِنَّمَا امْرَأَةٌ وَضَعَتْ ثَوْبَهَا فِي غَيْرِ مَنْزِلِ زَوْجِهَا أَوْ بَعِيرِ إِذْنِهِ؛ لَمْ تَزَلْ فِي لَعْنَةِ اللَّهِ إِلَى أَنْ تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا» (4)

هرزنی که پوشش خود را در غیر خانه شوهرش و بدون اجازه او کنار گذارد؛ تا آن گاه که به خانه بازگردد؛ پیوسته در لعنت خداست.

بیگانه در خانه

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:

«غَضِبَ اللَّهُ وَغَضِبِي عَلَى امْرَأَةٍ أَدْخَلَتْ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهَا مِنْ غَيْرِهِمْ فَأَكَلَتْ خِزَانَتَهُ وَنَظَرَ إِلَى عَوْرَاتِهِمْ» (5)

غضب خداوند و غضب من بر زنی است که نامحرم را بر اهل خانه اش داخل کرده و آن

ص: 71

1- النهاية: ص 484؛ الخلافة: ج 2 ص 139؛ المبسوط: ج 4 ص 161.

2- شرائع الإسلام: ج 2 ص 268؛ الروضة البهية: ج 5 ص 97، سلسلة الينابيع الفقهية: ج 19 ص 425.

3- وسائل الشيعة: ج 20 ص 185 ب 99 ح 25382، بحار الأنوار: ج 101 ص 50 ب 37 ح 16.

4- من لا يحضره الفقيه: ج 3 ص 440 باب حق الزوج على المرأة... ح 4523، مكارم الأخلاق: ص 215.

5- الجعفریات: 104، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 304 ب 118 ح 16783-6 و ص 333 ب 2 ح 16869-2.

نامحرم از خوردنی ها بخورد و نگاه (شهوة آلود و حرام) به آنان بیاندازد.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود:

«لَا يَحِلُّ لِمَرْأَةٍ أَنْ تَدْخُلَ بَيْتَهَا مِنْ قَدِّ بَلَعِ الْحُلْمِ، وَلَا تَمْلَأَ عَيْنَهَا مِنْهُ، وَلَا يَمْلَأَ عَيْنَهُ مِنْهَا، وَلَا تَأْكُلَ مَعَهُ، وَلَا تَشْرَبَ، إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَحْرَمًا عَلَيْهَا، وَذَلِكَ بِحَضْرَةِ زَوْجِهَا. فَقَالَتْ عَائِشَةُ عِنْدَ ذَلِكَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! وَإِنْ كَانَ مَمْلُوكًا؟ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: وَإِنْ كَانَ مَمْلُوكًا، فَلَا تَفْعَلْ شَيْئًا مِنْ ذَلِكَ، فَإِنْ فَعَلْتَ فَقَدْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهَا، وَمَقْتَبَهَا، وَلَعْنَتُهَا، وَلَعْنَتُهَا الْمَلَائِكَةُ» (1)

جایز نیست زنی مرد بالغ را داخل خانه خود کند، و چشمان خود را از نگاه به او، و چشمان او را از نگاه به خود پر کند، و نباید با او هم غذا شود، و نوشیدنی بنوشد؛ مگر این که محرم او باشد، در حالی که شوهرش هم حضور داشته باشد. آن گاه عایشه گفت: ای پیامبر خدا! هر چند که برده یا غلام باشد؟ پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند: گرچه برده باشد، نباید هیچ یک از این کارها را انجام دهد، و اگر چنین کرد، همانا خداوند بر او غضب و بغض شدید نموده، و همراه با فرشتگانش او را لعنت می کنند.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«إِشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى امْرَأَةٍ أَدْخَلَتْ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهَا مِنْ غَيْرِهِمْ فَأَكَلَ خَيْرَاتِهِمْ، وَنَظَرَ إِلَى عَوْرَاتِهِمْ» (2)

غضب خداوند بر زنی که بر اهل خانه اش نامحرم را داخل کند؛ و او نعمت های آنان را بخورد، و عورت های آنان را نگاه (چشم چرانی) کند شدت خواهد گرفت.

شیطان سومین آنها...

امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام از سخن گفتن زنان با نامحرم نهی کرده و فرمودند:

«لَا يَخْلُو بامرأة رَجُلٍ، فَمَا مِنْ رَجُلٍ خَلَا بِامرأةٍ إِلَّا كَانَ الشَّيْطَانُ ثَالِثَهُمَا» (3)

ص: 72

1- مستدرک الوسائل: ج 14 ص 286 ب 96 ح 16734-02

2- الکافی: ج 5 ص 543 ح 3، دعائم الإسلام: ج 2 ص 448 الفصل 2 ح 1566، النوادر، الراوندي: ص 38، وسائل الشيعة: ج 20 ص 315 ب 2 ح 25711.

3- دعائم الإسلام: ج 2 ص 214 الفصل 4، ح 788، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 265 ب 78 ح 16665-2.

هیچ مردی با زنی (نامحرم) نباید خلوت کند، پس زن و مرد نامحرمی با هم خلوت نکنند مگر این که شیطان سومین آنان باشد (وزمینه سازی فحشاء کند).

خداوند نمی پذیرد ...

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«... وَ اِيْمَا امْرَاةٍ تَطَيَّبَتْ لِغَيْرِ زَوْجِهَا لَمْ تُقْبَلْ مِنْهَا صَلَاةٌ حَتَّى تَغْتَسِلَ مِنْ طَيِّبِهَا كُغْسِلَهَا مِنْ جَنَابَتِهَا» (1)

... و خداوند نماز زنی را که برای غیر همسرش خود را خوشبو نماید، نمی پذیرد تا وقتی که از این کار خود غسل نماید، همان گونه که از جنابت خود غسل می کند.

شایسته نیست زن لباسش را ...

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«لَا يَنْبَغِي لِلْمَرْأَةِ أَنْ تُجَمَّرَ ثَوْبَهَا إِذَا خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا» (2)

هرگاه زن بخواهد از خانه خارج شود روا نیست لباس خود را خوشبو کند.

آرایش کرده ...

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: پیامبر خدا صلی الله علیه وآله فرمود:

«أَيُّ امْرَأَةٍ تَطَيَّبَتْ ثُمَّ خَرَجَتْ مِنْ بَيْتِهَا فَهِيَ تُلْعَنُ حَتَّى تَرْجِعَ إِلَى بَيْتِهَا مَتَى مَا رَجَعَتْ» (3)

زنی که خود را خوشبو کند، سپس از خانه اش خارج شود (جایی برود که نامحرم حضور دارد)، مورد لعنت است تا هنگامی که به خانه خود بازگردد.

من او را می بینم ...

امام جعفر صادق از پدر گرامش امام محمدباقر علیهما السلام نقل نمود که فرمودند:

«أَنَّ فَاطِمَةَ بِنْتَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ إِسْتَأْذَنَ عَلَيْهَا أُعْمِي فَحَجَبَتْهُ فَقَالَ

ص: 73

1- الكافي: ج 5 ص 507 باب حق الزوج على المرأة ... ح 2، من لا يحضره الفقيه: ج 3 ص 440 باب حق الزوج على المرأة ... ح 4521، مكارم الأخلاق: ص 215، وسائل الشيعة: ج 20 ص 160، أبواب مقدمات النكاح، ب 80 ح 25305.

- 2- الكافي: ج 5 ص 519 ح 3، من لا يحضره الفقيه: ج 3 ص 440 ح 4522، وسائل الشيعة: ج 20 ص 161 ب 80 ح 25309.
- 3- الكافي: ج 5 ص 518 باب التستر... ح 2، مكارم الأخلاق: ص 43، عوالي اللآلي: ج 3 ص 309 باب النكاح... ح 133، بحار الأنوار: ج 100 ص 247 ب 4 ح 27، وسائل الشيعة: ج 14 ص 112، أبواب مقدمات النكاح، ب 80 ح 4، و ص 161 ح 25308.

لَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِمَ حَجَبْتِهِ وَهُوَ لَا يَرَاكَ؟ فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ! إِنْ لَمْ يَكُنْ يَرَانِي فَأَنَا أَرَاهُ، وَهُوَ يَشْمُ الرِّيحَ. فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَشْهَدُ أَنْكَ بَضْعَةٌ مِنِّي» (1)

مرد کوری بر حضرت فاطمه زهرا علیها السلام وارد شد در حالی که آن حضرت خود را از او در حجاب داشتند. آن گاه رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: او شما را می بیند، چرا خود را در حجاب داشتید؟ فرمودند: اگر او مرا نمی بیند من او را می بینم، و او بورا استشمام می کند. آن گاه پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: گواهی می دهم که تو پاره ای از من هستی.

شما که ... می بینید؟

«إِسْتَأْذِنَ ابْنُ أُمِّ مَكْتُومٍ عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَعِنْدَهُ عَائِشَةُ وَحَفْصَةُ فَقَالَ لَهُمَا: قَوْمًا فَادْخُلَا الْبَيْتَ. فَقَالَتَا: إِنَّهُ أَعْمَى. فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: إِنْ لَمْ يَرْكَمَا فَإِنَّكُمَا تَرِيَانِهِ» (2)

یکی از اصحاب پیامبر که نابینا بود به نام ابن ام مکتوم در حالی بر پیامبر صلی الله علیه و آله وارد شد که عایشه و حفصه نزد ایشان بودند، پیامبر فرمودند: برخیزید و به اتاق بروید. گفتند: وی کور است. حضرت فرمودند: گرچه او شما را نمی بیند، ولی شما وی را می بینید.

ام سلمه همسر خوب رسول الله صلی الله علیه و آله می گوید: من و میمونه نزد رسول الله بودیم که ابن ام مکتوم - بعد از آن که فرمان حجاب آمده بود - داخل شد، پیامبر صلی الله علیه و آله فرمود:

«إِحْتَجَبَا، فَقُلْنَا: يَا رَسُولَ اللَّهِ! أَلَيْسَ أَعْمَى لَا يُبْصِرُنَا؟ قَالَ: أُنْعَمِيَا وَإِنْ أَنْتُمَا؟ أَلَسْتُمَا تُبْصِرَانِهِ؟!...» (3)

هر دو حجاب گیرید. ما گفتیم: ای رسول خدا! مگر نه این که او کور است و ما را نمی بیند؟ آن حضرت فرمود: آیا شما نیز کور هستید؟ و او را نمی بینید؟!

ص: 74

1- دعائم الإسلام: ج 2 ص 214 الفصل 4، ح 792؛ العدد القوية: ص 224؛ التوادر، الراوندي: ص 13، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 289 ب 100 ح 1، بحار الأنوار: ج 43 ص 91 ب 4.

2- الكافي: ج 5 ص 534 ح 2.

3- وسائل الشيعة: ج 20 ص 232 ب 129 ح 2511-4 از مكارم الأخلاق: ص 233.

چشمان همه گریان، مگر ...

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمود:

«كُلُّ عَيْنٍ بَاكِيَةٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا ثَلَاثَ أَعْيُنٍ، عَيْنُ بَكْتٍ مِنْ حَشِيَّةِ اللَّهِ، وَعَيْنُ غُضَّتْ عَنْ مَحَارِمِ اللَّهِ، وَعَيْنُ بَاتَتْ سَاهِرَةً فِي سَبِيلِ اللَّهِ» (1)

روز قیامت همه چشم ها گریان اند به جز سه چشم؛ چشمی که از ترس (نافرمانی) خدا در دنیا گریان بوده، چشمی که از صحنه های حرام بسته شده، و چشمی که در راه خدا شب زنده داری نموده.

با حوریان

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«مَنْ نَظَرَ إِلَى امْرَأَةٍ فَرَفَعَ بَصَرَهُ إِلَى السَّمَاءِ، أَوْ غَمَّصَ بَصَرَهُ، لَمْ يَرْتِدْ إِلَيْهِ بَصَرُهُ حَتَّى يَزُوجَهُ اللَّهُ مِنَ الْحُورِ الْعِينِ» (2)

هرکس چشمش به زنی افتاد اگر چشم خود را به آسمان کند، و یا از حرام فرونهد، بی درنگ خدای تعالی از حوریان بهشتی به همسری او درآورد.

روحی پاک، خاطری آرام

امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام فرمود:

«مَنْ غَضَّ طَرْفَهُ أَرَاخَ قَلْبِهِ» (3)

کسی که چشم خود را از نگاه حرام بازداشت، قلبش را آسوده نموده است.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

«مَنْ غَضَّ طَرْفَهُ قَلَّ أَسْفُهُ، وَ أَمِنَ تَلَفُهُ» (4)

هرکه چشم خود از حرام ببندد، افسوسش کم شده، و از تباهی در امان می ماند.

ص: 75

1- وسائل الشیعة: ج 7 ص 75 ب 29 ح 8770-7 از الخصال: ج 1 ص 98 ح 46، ثواب الأعمال: ص 177، جامع الأخبار: ص 98 الفصل 54، روضة الواعظین: ج 2 ص 450، كشف الغمة: ج 2 ص 99، مکارم الأخلاق: ص 315.

2- من لا یحضره الفقیه: ج 3 ص 473 باب النوادر ... ح 4656 و عوالی اللآلی: ج 3 ص 291 باب النکاح ... ح 49، فقه القرآن، الراوندی: ج 2 ص 144، باب الزیادات ...، و مکارم الأخلاق: ص 236 الفصل 10، وسائل الشیعة: ج 2 ص 193 ب 104 ح 25403، بحار الأنوار: ج 101 ص 37 ب 34 ح 28.

3- غررالحكم: ج1 ص 251 ح 259، مستدرک الوسائل: ج14 ص 271 ب081

4- مستدرک الوسائل: ج14 ص 271 ب081

حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند:

«سَأَلَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَنِ الرَّجُلِ تَمَرُّ بِهِ الْمَرْأَةُ فَيَنْظُرُ إِلَيْهَا؟ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: أَوَّلُ نَظْرَةٍ لَكَ، وَالثَّانِيَةُ عَلَيْكَ وَ لَا لَكَ، وَ النَّظْرَةُ الثَّلَاثَةُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ. مَنْ تَرَكَهَا لِلَّهِ لَا لِعَیْرِهِ أَعْقَبَهُ اللَّهُ إِيْمَانًا يَجِدُ طَعْمَهُ» (1).

از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله پرسیده شد از مردی که زنی از کنار او بگذرد و آن زن را ببیند (چشم چرانی کند)؟ رسول الله صلی الله علیه و آله فرمود: اولین نگاه از آن دوست (نگاه اتفاقی)، و نگاه دوم تونه برایت بلکه به زیان دوست، و نگاه سوم (استمرار نگاه) تیری زهرآگین از تیرهای شیطان است. هرکس آن نگاه ها را برای خدا و نه برای غیر خدا ترک کند، خدای تعالی او را چنان ایمانی بدهد که طعم گوارای آن را بچشد.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«النَّظْرَةُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ، فَمَنْ تَرَكَهَا خَوْفًا مِنَ اللَّهِ، أَعْطَاهُ إِيْمَانًا يَجِدُ حَلَاوَتَهُ فِي قَلْبِهِ» (2).

نگاه (حرام) تیری زهرآگین از تیرهای شیطان است، پس هرکس آن را از بیم نافرمانی خدا رها کرده (و چشم چرانی نکند)، خداوند تعالی او را چنان ایمانی عطا فرماید که شیرینی آن را در قلبش احساس کند.

و فرمود:

«النَّظْرُ إِلَى مَحَاسِنِ النِّسَاءِ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ، فَمَنْ تَرَكَهُ أَذَاقَهُ اللَّهُ طَعْمَ عِبَادَةِ تَسْرُهُ» (3).

نگاه کردن به زیبایی های زنان تیری از تیرهای شیطان است، هرکس آن را ترک کند

ص: 76

1- دعائم الإسلام: ج 2 ص 202 الفصل 3 ح 739، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 268 ب 81 ح 16676-1.

2- جامع الأخبار: ص 93 الفصل 105 و ص 145 الفصل 107، بحار الأنوار: ج 101 ص 38 ب 34 ح 34، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 268 ح 16680-5.

3- مستدرک الوسائل: ج 14 ص 270 ب 81 ح 166986-11 از لب اللباب.

خدای تعالی طعم و مزه عبادتی به او بچشانند که او را شادمان کند.

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند:

«إِشْتَدَّ غَضَبُ اللَّهِ عَلَى امْرَأَةٍ ذَاتِ بَعْلِ مَلَأَتْ عَيْنَهَا مِنْ غَيْرِ زَوْجِهَا، أَوْ غَيْرِ ذِي مَحْرَمٍ مِنْهَا، فَإِنَّهَا إِنْ فَعَلَتْ ذَلِكَ، أَحْبَطَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ كُلَّ عَمَلٍ عَمِلَتْهُ، فَإِنْ أُوْطِئَتْ فِرَاشَهُ غَيْرِهِ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُحْرِقَهَا بِالنَّارِ بَعْدَ أَنْ يُعَذِّبَهَا فِي قَبْرِهَا» (1).

زن شوهرداری که چشم او از غیر همسرش، با نامحرمی پر کند، غضب خداوند بر او شدت می گیرد؛ اگر چنین باشد، خداوند همه کردارش (عبادت هایش) را نابود می کند، و اگر بستر شوهر را در اختیار دیگری قرار دهد (با دیگری رابطه نامشروع داشته باشد)؛ بر خداوند سزاوار است او را پس از عذاب نمودن در قبر، با آتش بسوزاند.

پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله فرمودند:

«مَنْ أَصَابَ مِنْ امْرَأَةٍ نَظْرَةً حَرَامًا مَلَأَ اللَّهُ عَيْنَهُ نَارًا» (2).

هر مردی به زن نامحرم نگاه حرام کند، خداوند چشم او را از آتش پر می نماید.

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود:

«النَّظْرَةُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ، وَ كَمْ مِنْ نَظْرَةٍ أَوْرَثَتْ حَسْرَةً طَوِيلَةً» (3).

نگریستن (به حرام) تیری از تیرهای زهرآلود شیطان است، و چه بسا نگاهی (هر چند کوتاه) سبب افسوس دراز گردد.

و فرمود:

«النَّظْرَةُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ، مَنْ تَرَكَهَا لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ لَا لِغَيْرِهِ أَعْقَبَهُ اللَّهُ إِيْمَانًا يَجِدُ طَعْمَهُ» (4).

چشم چرانی تیری از تیرهای زهرآلود شیطان می باشد، هرکس آن را برای خدا و نه برای

ص: 77

1- عقاب الأعمال: ص 338، وسائل الشیعة: ج 20 ص 232 باب تحریم رؤية المرأة الرجل الأجنبي ... ح 25509-2.

2- مستدرک الوسائل: ج 14 ص 270 ب 81 ح 16685-10.

3- الکافی: ج 5 ص 559 باب نوادر ... ح 12، ثواب الأعمال: ص 264، المحاسن: ج 1 ص 109 ب 49 ح 101، وسائل الشیعة: ج 20 ص 190 أبواب مقدمات النکاح ب 104 ح 25395، بحار الأنوار: ج 101 ص 40 ب 34 ح 46.

4- من لایحضره الفقیه: ج 4 ص 18 ح 4969، وسائل الشیعة: ج 20 ص 192 ب 104 ح 25399.

دیگری ترک کند خداوند ایمانی به او خواهد داد که طعم (خوش) آن را بچشد.

و فرمود:

«إِيَّاكُمْ وَ النَّظَرَ، فَإِنَّهُ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ». (1)

از نگاه حرام بر حذر باشید، همانا تیری از تیرهای شیطان است.

در کتاب فقه منسوب رضوی علیه السلام چنین آمده:

«وَ اجْتَنِبِ الْمَسَّ وَ الْقُبْلَةَ وَ النَّظَرَ فَإِنَّهَا سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ». (2)

و از لمس کردن و بوسیدن نامحرم و نگاه کردن به او دوری کن چرا که نگاه حرام تیری از تیرهای شیطان است.

حد نگاه

از امام جعفر صادق علیه السلام روایت است که فرمود: رسول الله صلی الله علیه و آله فرمودند:

«لَا يَدْخُلُ الرَّجُلُ مَعَ ابْنِهِ الْحَمَّامَ فَيَنْظُرَ إِلَى عَوْرَتِي . وَقَالَ : لَيْسَ لِلْوَالِدَيْنِ أَنْ يَنْظُرَا إِلَى عَوْرَةِ الْوَالِدِ ، وَ لَيْسَ لِلْوَالِدِينَ أَنْ يَنْظُرَا إِلَى عَوْرَةِ الْوَالِدِ».

نباید مردی با فرزند خود به حمام رود و عورت های او را بنگرد. و فرمود: پدر و مادر نباید به عورت فرزند نگاه کنند، و فرزند نیز نباید به عورت پدر و مادر خود نگاه کند.

«لَعَنَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ النَّاطِرَ وَ الْمُنْظُورَ إِلَيْهِ فِي الْحَمَّامِ بِمَا مَنَّرَ» (3)

رسول الله صلی الله علیه و آله کسی را که در حمام (به دیگری) نگاه کند و یا بگذارد به او نگاه کنند در حالی که پوشش (چون لنگ که از ناف تا زانو را بپوشاند) ندارد؛ لعنت فرمودند.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمودند:

«يَا عَلِيُّ! إِيَّاكَ وَ دُخُولَ الْحَمَّامِ بِغَيْرِ مَنَّرٍ ، مَلْعُونٌ (مَلْعُونٌ) النَّاطِرُ وَ الْمُنْظُورُ إِلَيْهِ». (4)

ای علی! بدون لنگ (پوشاننده ای که از ناف تا زانو را می پوشاند) داخل حمام مشو،

ص: 78

1- تهذیب الأحكام: ج 7 ص 435 ب 39 ح 3، وسائل الشیعة: ج 2 ص 89 ب 36 ح 025108

2- فقه الرضا علیه السلام: ص 205 ب 30، بحار الأنوار: ج 93 ص 275 ب 32 ح 19، مستدرک الوسائل: ج 7 ص 351 ب 37 ح 8387-

- 3- الكافي: ج 6 ص 503 باب الحمام... ح 36، وسائل الشيعة: ج 2 ص 56 ب 21 ح 1466. والكافي: ج 1 ص 501 ح 23 - سهل رفعه قال: قال أبو عبد الله عليه السلام: لا يَدْخُلُ الرَّجُلُ مَعَ ابْنِهِ الْحَمَّامَ فَيَنْظُرَ إِلَى عَوْرَتِهِ..
- 4- تحف العقول، ص 13، وسائل الشيعة: ج 2 ص 33 ب 3 ح 1399، بحار الأنوار: ج 74 ص 68 ب 3 ح 6، مستدرک الوسائل: ج 1 ص 380 ب 7 ح 3-18.

بیننده (چشم چران) و (آنچه) دیده شده هردو ملعون (و از رحمت خدا محروم) می باشند.

امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

«لَعَنَ اللَّهُ النَّاطِرَ وَ الْمُنْظُورَ إِلَيْهِ» (1).

لعنت خدا بر بیننده (چشم چران) و (آنچه) دیده شده باد.

در کتاب فقه منسوب به امام رضا علیه السلام آمده است:

«وَإِيَّاكَ أَنْ تَدْخُلَ الْحَمَّامَ بِغَيْرِ مِزْرٍ؛ فَإِنَّهُ مِنَ الْإِيمَانِ، وَغُضَّ بَصَرَكَ عَنْ عَوْرَةِ النَّاسِ، وَاسْتُرْ عَوْرَتَكَ مِنْ أَنْ يُنْظَرَ إِلَيْهِ، فَإِنَّهُ أَزْوِي: أَنْ النَّاطِرَ وَ الْمُنْظُورَ إِلَيْهِ مَلْعُونٌ» (2).

و مبادا بدون لنگ داخل حمام شوی؛ زیرا (پوشش عورت ها بخشی) از ایمان است، و چشمانت را از نگاه کردن به عورت مردم ببند، و عورت خود را از دیده شدن بپوشان، زیرا روایت می کنم: بیننده و دیده شده هردو ملعون اند.

ایمان چشمها

امام جعفر صادق علیه السلام فرمودند:

«... وَفَرَضَ عَلَى الْعَيْنَيْنِ غَضَّ الْبَصَرِ عَمَّا حَرَّمَ اللَّهُ وَ هُوَ عَمَلُهُمَا».

... و خداوند بر چشم ها واجب فرمود که از دیدن آنچه حرام است فروگذارند و نبینند و این وظیفه چشم هاست.

و در نسخه دیگری چنین آمده:

«وَفَرَضَ عَلَى الْبَصَرِ أَنْ لَا يُنْظَرَ إِلَى مَا حَرَّمَ اللَّهُ، وَأَنْ يُغَضَّ عَمَّا نَهَى اللَّهُ عَنْهُ مِمَّا لَا يَحِلُّ لَهُ، وَهُوَ عَمَلُهُ، وَذَلِكَ مِنَ الْإِيمَانِ» (3).

و خداوند بر دیده واجب فرموده است که آنچه را حرام کرده نبیند، و آنچه را که بر او حلال نکرده و نهی فرموده چشم ببندد، و این وظیفه چشم است، و چشم از حرام بستن

ص: 79

1- بحار الأنوار: ج 73 ص 75 ب 3 ح 18، مستدرک الوسائل: ج 14 ص 271 ب 81 ضمن حدیث 10-16685 از لب اللباب.

2- فقه الرضا علیه السلام: 4، مستدرک الوسائل: ج 1 ص 376 ب 3 ح 900-1.

3- مستدرک الوسائل: ج 1 ص 245 ح 489-3.

(نشانه و بخشی) از ایمان است.

... در پی ناموس کسان ...

از امام جعفر صادق علیه السلام پرسیده شد: اگر زنی (نامحرم) از مردی بگذرد آیا می تواند آن زن را از پشت سر نگاه کند؟ آن حضرت فرمود:

«أَيْسَرُ أَحَدُكُمْ أَنْ يَنْظُرَ الرَّجَالَ إِلَى أَهْلِهِ؟ إِرْضُوا لِلنَّاسِ مَا تَرْضَوْنَ لِأَنْفُسِكُمْ» (1)

آیا کسی از شما مردان (با غیرت) خوش دارد که مردان دیگر همسرش را ببینند؟! آنچه را که برای خودتان راضی هستید برای دیگران نیز راضی باشید.

عبور از کنار

رسول خدا صلی الله علیه وآله فرمود:

«لَيْسَ لِلنِّسَاءِ مِنْ سَرَوَاتِ الطَّرِيقِ شَيْءٌ، وَلَكِنَّهَا تَمْشِي فِي جَانِبِ الْحَائِطِ وَ الطَّرِيقِ» (2)

برای زنان از وسط راه بهره ای نیست. از کنار دیوار و کنار راه ها حرکت کنند (و نه اختلاط).

امام محمدباقر علیه السلام فرمود:

«وَلَيْسَ لِلنِّسَاءِ مِنْ سَرَوَاتِ الطَّرِيقِ شَيْءٌ، وَ لَهُنَّ جَنْبَتَاهُ، وَ لَا يَجُوزُ لَهُنَّ نُزُولُ الْغُرْفِ» (3)

برای زنان از وسط راه نصیبی نیست، و برای آن ها در سمت راه می باشد، و برای آنها جایز نیست به جایی بروند که نامحرم حضور دارد.

زنان از پشت سر

روایت است که موسی پیغمبر علیه السلام (وقتی خواست به منزل شعیب پیامبر علیه السلام برود) به دختر آن حضرت فرمود:

«وَجِّهِي إِلَى الطَّرِيقِ، وَ امْشِي خَلْفِي، فَإِنَّ ابْنُ يَعْقُوبَ لَا يَنْظُرُ فِي أَعْجَازِ النِّسَاءِ» (4)

ص: 80

1- مستدرک الوسائل: ج 14 ص 273 ب 84 ح 16695-1 از دعائم الإسلام: ج 2 ص 201 ح 737.

2- الكافي: ج 1 ص 518 باب التستر... ح 1، وسائل الشيعة: ج 20 ص 183 ب 97 ح 025376

3- وسائل الشيعة: ج 2 ص 220 ب 123 ح 25473 از الخصال: ص 582 ح 12.

4- مستدرک الوسائل: ج 14 ص 274 ب 84 ح 16698-4 از کتاب کمال الدین: ص 151.

مرا به راه (خانه حضرت شعیب) راهنمایی کن، و از پشت سر من حرکت کن، بدرستی که ما فرزندان یعقوب علیه السلام به پشت سر زنان نگاه نمی کنیم دختر شعیب پیغمبر علیه السلام (به پدرش گفت: حضرت موسی علیه السلام به من فرمود:

«...قَالَ (مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ) لِي: تَأَخَّرِي وَعَنِي وَدَلِينِي عَلَى الطَّرِيقِ فَإِنَّا مِنْ قَوْمٍ لَا يَنْظُرُونَ فِي أَدْبَارِ النِّسَاءِ . عَرَفْتُ أَنَّهُ لَيْسَ مِنَ الْقَوْمِ الَّذِينَ يَنْظُرُونَ فِي أَعْجَازِ النِّسَاءِ» (1)

از پشت سر من حرکت کن و مرا به راه خانه ی پدرت راهنمایی کن، من از قومی هستم که پشت سر زنان را نگاه نمی کنند. از این سخن او دانستم او از چنین قومی است که از پشت سر (قامت) زنان را نگاه نمی کنند.

حضرت موسی پیامبر علیه السلام فرمود:

«فَأَنَا بَنُو يَعْقُوبَ لَا نَنْظُرُ فِي أَعْجَازِ النِّسَاءِ» (2)

ما فرزندان یعقوب پشت سر زنان را نگاه نمی کنیم.

دنبال شیر برو اما ...

حضرت داوود پیامبر علیه السلام به فرزندش فرمود:

«إِمْشِ خَلْفَ الْأَسَدِ وَالْأَسُودِ وَلَا تَمْشِ خَلْفَ الْمَرْأَةِ» (3)

پشت سر شیرو درندگان راه برو (ولی) پشت سرزن راه مرو.

تا سرد شود

رسول اکرم صلی الله علیه وآله فرمود:

«إِذَا جَلَسَتِ الْمَرْأَةُ مَجْلِسًا فَقَامَتْ عَنْهُ لَا يَجْلِسُ فِي مَجْلِسِهَا رَجُلٌ حَتَّى يَبْرُدَ» (4)

اگرزنی در جایی نشست و برخاست، تا هنگامی که جایش سرد نشده، هیچ مردی جایش ننشیند.

ص: 81

1- مستدرک الوسائل: ج14 ص 274 ب84 ح 16699-5.

2- کمال الدین: ج1 ص 151 ب6، بحار الأنوار: ج13 ص 41 ب2 و ص 59 ب2.

3- مستدرک الوسائل: ج14 ص 275 ب84 ح 16700-6 از لب اللباب.

4- الکافی: ج5 ص 564 باب نوادر... ح 38، من لایحضره الفقیه: ج3 ص 467 باب نوادر... ح 4619 و ج3 ص 555 ح 4903، وسائل

الشیعة: ج2 ص 220 ب123 ح 25473-1 و ص 248 ب145 ح 25553، بحار الأنوار: ج 100 ص 254 ب5.

امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمود:

«لَا تَحْمِلُوا الْفُرُوجَ عَلَى السُّرُوجِ ، فَتَهَيِّجُوهُنَّ لِلْفُجُورِ».(1)

فروج (زنان) را بر زین ها سوار نکنید، زیرا با این کار آنان را برای فحشاء به هیجان می آورید.

کیفر زنان ...

امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند:

همراه با حضرت فاطمه بر پیامبر خدا صلی الله علیه وآله وارد شدیم و دیدیم آن حضرت به شدت گریه می کنند. گفتم: ای رسول خدا! پدر و مادرم به فدایت چه چیزی شما را گریان نموده است؟ آن حضرت فرمود:

«يَا عَلِيُّ! لَيْدَةَ أُسْرِي بِي إِلَى السَّمَاءِ أَيُّ نِسَاءٍ مِنْ أُمَّتِي فِي عَذَابٍ شَدِيدٍ فَانْكُرْتِ شَأْنَهُنَّ فَبَكَيْتِ لِمَا رَأَيْتِ مِنْ شِدَّةِ عَذَابِهِنَّ ، وَرَأَيْتِ امْرَأَةً مُعَلَّقَةً بِشَعْرِهَا يَغْلِي دِمَاحَ رَاسِهَا . وَرَأَيْتِ امْرَأَةً مُعَلَّقَةً بِلسَانِهَا وَالحَمِيمِ يَصُبُّ فِي حَلْقِهَا . وَرَأَيْتِ امْرَأَةً مُعَلَّقَةً بِثَدْيِهَا وَرَأَيْتِ امْرَأَةً تَأْكُلُ لَحْمَ جَسَدِهَا وَ النَّارِ تُوقَدُ مِنْ تَحْتِهَا . وَرَأَيْتِ امْرَأَةً قَدْ شَدَّ رِجْلَاهَا إِلَى يَدَيْهَا وَقَدْ سَلَطَ عَلَيْهَا الْحَيَاتُ وَالْعَقَارِبُ . وَرَأَيْتِ امْرَأَةً صَمَاءَ عَمِيَاءَ خَرَسَاءَ فِي تَأْبُوتٍ مِنْ نَارٍ يَخْرُجُ دِمَاحُ رَأْسِهَا مِنْ مَنْخَرِهَا وَبَدَنُهَا مُتَقَطِعٌ مِنَ الْجَذَامِ وَ الْبَرَصِ . وَرَأَيْتِ امْرَأَةً مُعَلَّقَةً بِرِجْلَيْهَا فِي تَنُورٍ مِنْ نَارٍ . وَرَأْيَةَ امْرَأَةٍ تَقْطَعُ لَحْمَ جَسَدِهَا مِنْ مُقَدِّمِهَا وَ مَوخَرِهَا بِمَقَارِيضٍ مِنْ نَارٍ . وَرَأَيْتِ امْرَأَةً يُحْرَقُ وَجْهَهَا وَ يَدَاهَا وَ هِيَ تَأْكُلُ أَمْعَاءَهَا . وَرَأَيْتِ رَاسَهَا رَاسَ خَنْزِيرٍ وَ بَدَنُهَا بَدَنَ الْحِمَارِ وَ عَلَيْهَا أَلْفٌ

ص: 82

1- الكافي: ج 5 ص 516 باب في تأديب النساء ... ح 4، من لايحضره الفقيه: ج 3 ص 468 باب النوادر ... ح 4626، مكارم الأخلاق: ص 231، وسائل الشيعة: ج 20 ص 178 ب 93 ح 25360، بحار الأنوار: ج 100 ص 260 ب 5 ح 14.

أَلْفَ لَوْنٍ مِنَ الْعَذَابِ . وَرَأَيْتُ امْرَأَةً عَلَى صُورَةِ الْكَلْبِ وَ النَّارُ تَدْخُلُ فِي دُبُرِهَا وَ تَخْرُجُ مِنْ فِيهَا وَ الْمَلَائِكَةُ وَرَأْسُهَا وَ بَدَنُهَا بِمَقَامِعٍ مِنْ نَارٍ»

ای علی! شبی که به معراج برده شدم، زنانی را از اتم در عذاب شدید دیدم و ناراحت شدم از این که آن زنان چه کرده بودند تا به چنین عذاب های سختی گرفتار آمده اند، گریان شدم؛ زنی را دیدم که به موی سرش آویزان بود و مغز سرش می جوشید. زنی را دیدم که به زبانش آویزان بود و آب جوشان در گلویش می ریختند. زنی را دیدم که به سینه اش آویزان بود. زنی را دیدم که گوشت بدن خود را می خورد و آتش از نشیمن گاه او خارج می شد. زنی را دیدم که پاهایش را به دست هایش بسته بودند و مارها و عقربها او را می گزیدند. زنی را دیدم که کر و کور و لال در تابوتی از آتش، مغز سرش از بینی اش بیرون می ریخت و اندامش بر اثر جذام و پیسی از هم جدا بود. زنی را دیدم که گوشت تنش را با قیچی های آتشین پاره پاره می کردند. زنی را دیدم که صورت و دست هایش می سوخت و روده ها و درون خود را می خورد. زنی را دیدم که سرش مانند سر خوک و بدنش مانند بدن الاغ بود و به یک میلیون نوع از عذابها گرفتار بود. زنی را دیدم شبیه سگ که آتش از نشیمن گاه او داخل و از دهانش خارج می شد و فرشتگان با گرزهای آهنین آتشین بر سر و پیکر او می زدند. آن گاه حضرت فاطمه علیها السلام گفت: ای حبیبم و نور دیدگانم! مرا خبر دهید کار و روش آنان چه بود که خداوند این گونه عذاب هایی را بر آنان قرار داده بود؟ پیامبر خدا صلی الله علیه و آله فرمودند:

«يَا بِنْتِي! أَمَّا الْمُعَلَّقَةُ بِشَعْرِهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ لَا تَغْطِي شَعْرَهَا مِنَ الرَّجَالِ . وَ أَمَّا الْمُعَلَّقَةُ بِلِسَانِهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ تُؤْذِي زَوْجَهَا . وَ أَمَّا الْمُعَلَّقَةُ بِثَدْيِهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ تَمْتَنِعُ مِنْ فِرَاشِ زَوْجِهَا . وَ أَمَّا الْمُعَلَّقَةُ بِرِجْلَيْهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ تَخْرُجُ مِنْ بَيْتِهَا بِغَيْرِ إِذْنِ زَوْجِهَا . وَ أَمَّا الَّتِي كَانَتْ تَأْكُلُ لَحْمَ جَسَدِهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ

تَزِينُ بَدَنِهَا لِلنَّاسِ . وَ أُمَّا الَّتِي شِدَّةَ يَدَاهَا إِلَى رِجْلَيْهَا ، وَسَلَطَ عَلَيْهَا الْحَيَاتُ وَالْعَقَارِبُ فَإِنَّهَا كَانَتْ قَدِيرَةً الْوَضُوءِ قَدِيرَةُ الثِّيَابِ وَ كَانَتْ لَا تَغْتَسِلُ مِنَ الْجَنَابَةِ وَالْحَيْضِ وَلَا تَتَنَطَّفُ وَ كَانَتْ نَسَّ تَهِينُ بِالصَّلَاةِ . وَ أُمَّا الْعَمِيَاءُ الصَّمَاءُ الْخَرَسَاءُ فَإِنَّهَا كَانَتْ تَلِدُ مِنَ الزَّانِءِ فَتُعَلِّقُهُ فِي عُنُقِ رَوْحِهَا . وَ أُمَّا الَّتِي تَقْرُضُ لِحْمَهَا بِالْمَقَارِيضِ فَإِنَّهَا تَعْرِضُ نَفْسَهَا عَلَى الرَّجَالِ . وَ أُمَّا الَّتِي كَانَتْ تُحْرِقُ وَجْهَهَا وَ بَدَهَا وَ هِيَ تَأْكُلُ أَمْعَاءَهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ قَوَادَةً . وَ أُمَّا الَّتِي كَانَ رَأْسُهَا رَأْسَ خنزِيرٍ وَ بَدْنُهَا بَدَنَ الْحِمَارِ فَإِنَّهَا كَانَتْ نَمَامَةً كَذَّابَةً . وَ أُمَّا الَّتِي كَانَتْ عَلَى صُورَةِ الْكَلْبِ وَ النَّارُ تَدْخُلُ فِي دُبُرِهَا وَ تَخْرُجُ مِنْ فِيهَا فَإِنَّهَا كَانَتْ قَيْئَةً نَوَاحَةً حَاسِدَةً» .

ای دخترم! آن که به موی خود آویزان بود، موی خود را از مردان نامحرم نمی پوشاند. و آن زنی که به زبانش آویزان شده بود، شوهرش را اذیت می نمود. و آن زنی که به سینه اش آویزان بود، از هم خوابی با شوهرش سرپیچی می نمود. و آن زنی که به پاهایش آویزان بود بدون اجازه شوهرش از خانه بیرون می رفت. و آن زنی که گوشت بدن خود را می جوید، خود را برای مردان (نامحرم) آرایش و زینت می نمود. و آن زنی که دست هایش بسته بود و مارها و عقرب ها بر او مسلط گردیده بودند، شرایط وضو و طهارت را رعایت نمی کرد و لباس هایش آلوده بود و غسل حیض و جنابت را انجام نمی داد و نماز را سبک می شمرد. و آن زنی که کر، کور و لال بود از زنا (فحشاء) باردار می شد و فرزند می آورد و فرزندان زنازاده را بر گردن شوهر خود می انداخت. و آن زنی که گوشتش چیده می شد، خود را به مردان نامحرم عرضه می داشت. و آن زنی که صورت و بدنش می سوخت و روده ها و درون خود را می خورد، واسطه زنا میان دو نامحرم بود. و آن زنی که سرش مانند سرخوک

و اندامش مانند الاغ بود، سخن چین و بسیار دروغگو بود. و آن زنی که به صورت سگ بود و آتش در نشیمن گاه وی داخل و از دهانش خارج می شد، آوازه خوان و نوحه گر (و خواننده و نوازنده) و حسود بود.

سپس حضرت فرمودند:

«وَيْلٌ لِّمَرْأَةٍ أَغْضَبَتْ زَوْجَهَا ، وَ طَوَّبِي لِمَرْأَةٍ رَضِيَ عَنْهَا زَوْجُهَا» (1)

وای به حال زنی که شوهرش را خشمگین کند، و خوشا به حال زنی که شوهرش از او راضی شود.

خشم امام

امام جعفر صادق علیه السلام فرمود: امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند:

«يَا أَهْلَ الْعِرَاقِ ، بُبِّئْتُ أَنْ نِسَاءَ كُمْ يُدَافِعْنَ الرَّجَالَ فِي الطَّرِيقِ ، أَمَّا تَسْتَحْيُونَ» (2)

ای اهل عراق! باخبر شدم که زنان شما در گذرها مردان را هل می دهند، آیا شرم نمی کنید؟ و می فرمود:

«يَا أَهْلَ الْعِرَاقِ بُبِّئْتُ أَنْ نِسَاءَ كُمْ يُوَافِينَ الرَّجَالَ فِي الطَّرِيقِ ، أَمَّا تَسْتَحْيُونَ».

ای اهل عراق! با خبر شدم که زنان شما در راه با مردان برخورد می کنند، آیا حیا نمی کنید؟

«لَعْنَةُ اللَّهِ مَنْ لَا يَغَارُ» (3)

لعنت خدا بر کسی که غیرت ندارد .

و در حدیث دیگر است که می فرمود:

«يَا أَهْلَ الْعِرَاقِ بئ أن ساءه يداي الرجال في الطريق، أما تستون».

ای اهل عراق! آگاهی یافتم زنان شما مردان را در راه ها هل میدهند، آیا حیا نمی کنید؟

و در حدیث دیگر است امیرالمؤمنین علیه السلام فرمودند:

«أَمَّا تَسْتَحْيُونَ ، وَلَا تَعَارُونَ ، نساءكم يخرجن إلى الأسواق ، ويأرحمن العُلُوجَ» (4)

آیا حیا نمی کنید، و غیرت نمی ورزید، از این که زنان شما به بازارها می روند، و با مردان

ص: 85

- 2- الكافي: ج 5 ص 536 باب الغيرة... ح 6، وسائل الشيعة: ج 20 ص 235 ب 132 ح 25520.
- 3- المحاسن: ج 1 ص 115 ب 54، بحار الأنوار: ج 76 ص 115 ب 84 ح 7.
- 4- مشكاة الأنوار: ص 237 الفصل 6.

بی تقوا برخوردار می کنند (یکدیگر را هل می دهند)؟!.

حشر با ... منافقین

پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله فرمود:

«وَمَنْ أَطَّلَعَ فِي بَيْتِ جَارِهِ، فَنَظَرَ إِلَى عَوْرَةِ رَجُلٍ، أَوْ شَعْرِ امْرَأَةٍ، أَوْ شَيْءٍ مِنْ جَسَدِهَا، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ النَّارَ مَعَ الْمُنَافِقِينَ، الَّذِينَ كَانُوا يَتَّبِعُونَ عَوْرَاتِ النِّسَاءِ فِي الدُّنْيَا، وَلَا يُخْرِجُ مِنَ الدُّنْيَا حَتَّى يَقْضِيَهُ اللَّهُ، وَيُبْذِرَ لِلنَّاسِ عَوْرَتَهُ فِي الْآخِرَةِ. وَمَنْ مَلَاعَيْنِيهِ؛ مِنْ امْرَأَةٍ حَرَامًا، حَسًّا هَمَّا اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِمَسَامِيرٍ مِنْ نَارٍ، وَحَشَاهُمَا نَارًا حَتَّى يَقْضِيَ بَيْنَ النَّاسِ، ثُمَّ يُؤْمَرُ بِهِ إِلَى النَّارِ... وَمَنْ صَافَحَ امْرَأَةً حَرَامًا، جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَعْلُولًا، ثُمَّ يُؤْمَرُ بِهِ إِلَى النَّارِ... وَمَنْ فَاكِهَ امْرَأَةً لَا يَمْلِكُهَا، حُسَّ بِكُلِّ كَلِمَةٍ كُتِبَ فِي الدُّنْيَا أَلْفَ عَامٍ. وَالْمَرْأَةُ إِذَا طَاوَعَتِ الرَّجُلَ فَالْتَزَمَهَا حَرَامًا أَوْ قَبْلَهَا، أَوْ بَاشَرَهَا حَرَامًا، أَوْ فَاكِهَهَا فَأَصَابَ بِهَا فَاحِشَةً، فَعَلَيْهَا مِنَ الْوِزْرِ مَا عَلَى الرَّجُلِ، وَإِنْ غَلَبَهَا عَلَى نَفْسِهَا، كَانَ عَلَى الرَّجُلِ وَزْرَةٌ وَوِزْرُهَا...» (1)

و هر کسی که به خانه همسایه سرک بکشد، و عورت مرد، و یا موی زنی، و یا بدن آن زن را ببیند؛ سزاوار است خداوند او را با منافقین داخل آتش کند، همانان که در دنیا عورت های زنان را پیروی می کردند (در بی عفتی سرآمد بودند)، و از دنیا خارج نمی شود مگر این که خداوند او را رسوا نموده، و در آخرت عورتش (عیب هایش) برای مردم آشکار گردد. و هرکسی چشم خود را از نگاه حرام به زنی پر کند؛ خداوند روز قیامت دو چشمش را از میخ های آتشین و آتش پر کند، تا این که قضاوت بین همه اهل محشر به انجام برسد، سپس فرمان دهد او را در آتش بیاندازند. ... و هر کسی که دست به زن نامحرم بدهد؛

ص: 86

1- جامع الأخبار: ص 93 الفصل 51، عقاب الأعمال: ص 282، أعلام الدين: ص 412، وسائل الشريعة: ج 20 ص 194 ب 104 ح 25410، بحار الأنوار: ج 73 ص 361 ب 67 و ج 101 ص 37 ب 34 ح 32، مستدرک الوسائل: ج 1 ص 376 ب 3 ح 901-2.

روز قیامت او را دست بسته بیاورند، و در آتش اندازند. و هر کسی با زن نامحرمی شوخی کند، به خاطر هر کلمه ای که در دنیا با آن زن شوخی نموده است؛ او را هزار سال در آتش قرار دهند. و اگر زنی مردی را همراهی کند، و آن مرد او را در آغوش بگیرد، یا ببوسد، و یا با او شوخی کند، و کار به فحشاء بیانجامد؛ هر دو مانند هم گناهکارند، و کیفر خواهند دید. و اگر مردی بر زن حرامی (نامحرمی) چیره گردد؛ گناه خودش و گناه آن زن به عهده آن مرد است،

از نشانه های آخرالزمان

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله در حجة الوداع (آخرین سفر حج که پیامبر در عمر شریفشان به جای آوردند) فرمودند:

«إِنَّ مِنْ أَسْرَاطِ الْقِيَامَةِ، . . . فَعِنْدَهَا إِمَارَةُ النِّسَاءِ، وَ مُشَاوَرَةُ الإِمَاءِ، . . . وَ يَشْبَهُ الرِّجَالِ بِالنِّسَاءِ، وَ النِّسَاءُ بِالرِّجَالِ، وَ يَرَكِبْنَ ذَوَاتِ الْفُرُوجِ السُّرُوجِ، فَعَلَيْهِمْ مِنْ أُمَّتِي لَعْنَةُ اللَّهِ».

از شرایط (نشانه های) برپا شدن قیامت است: ... آن گاه که زنان امیر شوند (ریاست کنند)، و با دختران مشورت شود، ... و مردان خود را شبیه زنان، و زنان خود را شبیه مردان کنند، و زنان سوار بر زین ها شوند. پس لعنت خدا از امت من بر آنان باد.

سپس فرمود:

«إِنَّ عِنْدَهَا تُرْخُفُ الْمَسَاجِدِ، كَمَا تُرْخُفُ الْبَيْعِ وَ الْكُنَائِسُ، وَ تُحَلَّى الْمَصَاحِفُ، ...» (1)

در آن زمان مسجدها چون معابد یهود و نصاری زیبا شوند، و قرآن ها به زیور تزئین شوند،

پیامبر اکرم صلی الله علیه وآله فرمودند:

ص: 87

1- - تفسیر القمی: ج 2 ص 303، وسائل الشیعة: ج 15 ص 348 ب 49 ح 20705، بحار الأنوار: ج 6 ص 305 ب 1، مستدرک الوسائل: ج 8 ص 275 ب 17.

«كَيْفَ بِكُمْ إِذَا فَسَدَتْ نَسَاؤُكُمْ ، وَفَسَقَ شَبَابُكُمْ ، وَلَمْ تَأْمُرُوا بِالْمَعْرُوفِ ، وَلَمْ تَنْهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ ؟ ! فَقِيلَ لَهُ : وَيَكُونُ ذَلِكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ ؟ فَقَالَ : نَعَمْ ، وَشَرُّ مِنْ ذَلِكَ . كَيْفَ بِكُمْ إِذَا أَمَرْتُمْ بِالْمُنْكَرِ ، وَنَهَيْتُمْ عَنِ الْمَعْرُوفِ ؟ ! فَقِيلَ لَهُ : يَا رَسُولَ اللَّهِ وَيَكُونُ ذَلِكَ ؟ ! قَالَ : نَعَمْ ، وَ شَرُّ مِنْ ذَلِكَ . كَيْفَ بِكُمْ إِذَا رَأَيْتُمُ الْمَعْرُوفَ مُنْكَرًا ، وَالْمُنْكَرَ مَعْرُوفًا ؟ !...» (1)

چه حالی دارید آن گاه که زنااتان فاسد، و جوانانتان فاسق شوند، و امر به معروف، و نهی از منکر نکنید؟! گفته شد: ای پیامبر خدا! آیا چنین خواهد شد؟ حضرت فرمودند: آری و بدتر از آن شما را چه می شود آن گاه که امر به منکر، و نهی از معروف کنید؟! به حضرتش گفته شد: آیا چنین شود؟ فرمود: آری و بدتر از آن. چه حالتی خواهید داشت آن گاه که معروف را منکر، و منکر را معروف بینید؟!....

امیرالمؤمنین علی علیه السلام درباره علائم ظهور فرمودند:

«... وَ اتُّمِّنَ الْخَائِنُ وَ اتَّخَذَتِ الْقَيْنَاتُ وَ الْمَعَارِضُ ، . . . وَ رَكِبَتْ ذَوَاتُ الْفُرُوجِ السُّرُوجَ ، وَ تَشَبَّهَ النِّسَاءُ بِالرِّجَالِ ، وَ الرِّجَالُ بِالنِّسَاءِ» (2).

... و زمانی که خائن را امانت دار بدانند، و زنان آوازه خوان و نوازنده گرفته شده و مطلوب گردند، و زنان برزینها سوار شوند، و خود را به مردان شبیه کنند، و مردان خود را شبیه زنان کنند.

امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند: (از علائم آخرالزمان است که):

«... وَ خَرِبَتِ الْقُلُوبُ ، وَ اسَّ تَحَلُّوُا الْمَعَارِضِ ، وَ شَرِبَتِ الْخُمُورُ ، وَ رَكِبَتِ الذُّكُورُ وَ اسَّ تَغَلَّ النِّسَاءُ ، وَ شَارَكْنَ أَرْوَاجَهُنَّ فِي التِّجَارَةِ حِرْصًا عَلَى الدُّنْيَا ، وَ عِلَّةُ الْفُرُوجِ السُّرُوجِ ، وَ يَشْبَهُنَّ بِالرِّجَالِ ، فَحِينَئِذٍ عَدُّوا أَنْفُسَهُمْ فِي الْمَوْتِ ، وَ لَا

ص: 88

-
- 1- الكافي: ج 5 ص 59 باب الأمر بالمعروف و ... ح 14، تهذيب الأحكام: ج 6 ص 177 ب 80 ح 8؛ روضة الواعظين: ج 2 ص 365؛
مجموعه ورام: ج 2 ص 124 و مشکوة الأنوار: ص 49 الفصل 13، بحار الأنوار: ج 97 ص 91 ب 1 ح 082
2- کمال الدین: ج 2 ص 52-5407 - باب حدیث الدجال ...، الخرائج و الجرائح: ج 3 ص 1133؛ مستدرک الوسائل: ج 12 ص 326
ب 39.

تَغْرَبُكُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا، فَإِنَّ النَّاسَ إِنْثَانٌ، بَرْتَقِي، وَ آخِرُ شَقِي، وَ الدَّارَ دَارَانِ، لَا ثَالِثَ لِهَمَّا، وَ الْكِتَابِ وَاحِدٍ، لَا يُعَادِرُ صَدَّغَيْرَةً وَ كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا. أَلَا وَإِنَّ حُبَّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ، وَ بَابُ كُلِّ بُلِيَّةٍ، وَ مَجْمَعُ كُلِّ فِتْنَةٍ، وَ دَاعِيَةٌ كُلِّ رَيْبَةٍ. الْوَيْلُ لِمَنْ جَمَعَ الدُّنْيَا وَ أَوْرَثَهَا مَنْ لَا يَحْمَدُهُ، وَ قَدِمَ عَلَى مَنْ لَا يَعْذِرُهُ» (1)

دل ها خراب شوند، و موسیقی و خوانندگی حلال قلمداد شود، و نوشیدنی های مست کننده نوشیده شود، و مردان مرکب شوند (هم جنس)، و زنان مشغول کار شده و در تجارت به خاطر حرص بر دنیا با مردان مشارکت کنند، و زنان سوار برزین ها (دوچرخه، موتور و اسب)، و شبیه مردان شوند. در آن زمان خود را میان مردگان به شمار آورید، و زندگانی دنیا شما را مغرور نکند. به یقین مردم دو دسته اند: یا نیکوکار باتقوا، یا بدبخت پست، و خانه در خانه است، سوم ندارد. (دنیا محل تکلیف و آخرت محل جزاست)، و نامه ی عمل یکی است که کوچک و بزرگ کارها، همه در آن نوشته شده است. و به درستی که دنیادوستی موجب گرفتار آمدن به تمامی گناهان، و باب ورود به همه بلاها، و محل گرد همایی همه فتنه ها، و فراخواننده (به سوی) همه شک ها است. وای به حال کسی که به گردآوری دنیا مشغول است (فرد بی چاره فرومایه)، و برای کسی که حمد و سپاس خدا را نگوید مال جمع می کند، و رو به سوی خدایی می آورد که عذر وی را نمی پذیرد.

امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام به صعصعه از نیکان اصحاب خود فرمودند: حفظ کن! بدرستی که از نشانه های ظهور دجال آن است:

«إِذَا أَمَاتَ النَّاسُ الصَّلَاةَ... وَ اتَّخَذَتِ الْقِيَامَانِ وَ الْمَعَازِفِ، وَ لَعَنَ آخِرُ هَذِهِ الْأُمَّةِ أَوْلَهَا، وَ رَكِبَ ذَوَاتُ الْفُرُوجِ الشَّرُوحَ، وَ تَشَّ بَّهَ النَّسَاءُ بِالرِّجَالِ، وَ الرَّجَالِ بِالنِّسَاءِ، وَ... وَ تَقَفَّهَ لِغَيْرِ الدِّينِ، وَ آثَرُوا عَمَلَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ، وَ لَبَسُوا جُلُودَ

ص: 89

الضمان على قلوب الذناب، وقلوبهم أتنن من الجيف، وأمر من الصبر...» (1) آن گاه مردم نماز را بمیرانند، ... و زنان بر زینها سوار شوند، و خود را شبیه به مردان کنند، و مردان خود را شبیه زنان کنند، ... و دین را بیاموزند نه برای دین، و کار دنیا را بر آخرت پیش اندازند، و بر دل‌های گرگ صفت خود پوست میش بپوشانند، در حالی که دل‌های آنان از مردار کثیف تر، و از صبر (گیاهی بسیار تلخ) تلخ تر باشد،
 امام امیرالمؤمنین علی علیه السلام فرمودند:

«يُظْهَرُ فِي آخِرِ الزَّمَانِ وَافْتِرَابِ السَّاعَةِ (الْقِيَامَةِ) وَهُوَ شَرُّ الْأَزْمَةِ؛ نِسْوَةٌ كَاشِفَاتُ عَارِيَاتٍ، مُتَبَرِّجَاتُ مِنَ الدِّينِ، دَاخِلَاتُ فِي الْفِتَنِ، مَا نَالَتُ إِلَى الشَّهَوَاتِ، مُسْرِعَاتُ إِلَى اللَّذَاتِ، مُسْتَحْلَاتُ لِلْمُحَرَّمَاتِ، فِي جَهَنَّمَ خَالِدَاتُ» (2)

در آخرالزمان و نزدیکی قیامت که بدترین زمان هاست، زنانی با چهره باز، و تن نمایان آشکار شوند، از دین خارج گشته، و در فتنه‌ها داخل شده‌اند، چنانکه به شهوت رانی‌ها مایل، و به لذت‌های نفسانی شتابان هستند، کارهای حرام را حلال می‌دانند، آنان در جهنم جاودان خواهند بود.

حمید بن مسلم می‌گوید: از امام محمدباقر علیه السلام شنیدم فرمود:

«الْقَائِمُ مَنْصُورٌ بِالرُّعْبِ...»

قائم (آل محمد) به سبب هراس (که خداوند در دل دشمنان می‌اندازد) یاری می‌شود، به حضرت گفتم: ای فرزند رسول خدا! قائم شما چه زمانی خروج خواهد کرد؟ فرمودند:

«إِذَا تَشَبَّهَ الرَّجَالُ بِالنِّسَاءِ، وَالنِّسَاءُ بِالرِّجَالِ، وَكَتَفَى الرَّجَالُ بِالرِّجَالِ، وَالنِّسَاءُ بِالنِّسَاءِ، وَرَكَبَ ذَوَاتُ الْفُرُوجِ الشُّرُوجَ، وَقَبِلَتْ شَهَادَاتِ الزُّوْرِ وَرَدَّتْ شَهَادَاتِ الْعَدْلِ، وَاسْتَحَفَّ النَّاسُ بِالدَّمَاءِ، وَازْتَكَابَ الزَّنَاءُ، وَأَكَلَ

ص: 90

-
- 1- کمال الدین: ج 2 ص 525 ب 47 ح 1، الخرائج و الجرائح: ج 3 ص 1133؛ منتخب الأنوار المضيئة: ص 85، بحار الأنوار: ج 52، ص 192 ب 25 ح 26، مستدرک الوسائل: ج 12 ص 326 ب 39 ح 14214-1 از کتاب مختصر البصائر.
 2- من لا يحضره الفقيه: ج 3 ص 390 ح 4374، مکارم الأخلاق، ص 201، وسائل الشیعة، ج 20 ص 35 ب 7 ح 24961.

الرَّبَّاءِ، وَ اتَّقِي الْأَشْرَارَ مَخَافَةَ أَلْسِنَتِهِمْ، . . . فَعِنْدَ ذَلِكَ خُرُوجَ قَائِمِنَا،...» (1)

آن گاه که مردان شبیه زنان، و زنان شبیه مردان شوند، و مردان به مردان و زنان به زنان اکتفا (و هم جنس بازی) کنند، و زنان برزین ها سوار شوند، و گواهی های دروغ پذیرفته شود، و گواهی های دادگرانه رد شوند، و مردم خون مردم، و زناکاری، و رباخواری را سبک بشمارند، و از ترس زبان اشراپروا شود، ... پس در آن زمان قائم ما خروج خواهد نمود،

امام جعفر صادق علیه السلام در باب علائم ظهور فرمودند:

«... وَرَأَيْتَ أَكْثَرَ النَّاسِ وَ خَيْرَ بَيْتٍ مَنْ يُسَاعِدُ النِّسَاءَ عَلَى فِسْقِهِنَّ، وَرَأَيْتَ الْمُؤْمِنَ مَحْزُونًا مُحْتَقِرًا ذَلِيلًا، وَرَأَيْتَ الْبِدْعَ وَ الزَّنَا قَدْ ظَهَرَ وَ . . . وَرَأَيْتَ الْحَرَامَ يُحَلَّلُ، وَرَأَيْتَ الْحَلَالَ يُحَرَّمُ، وَرَأَيْتَ الدِّينَ بِالرَّأْيِ،... وَرَأَيْتَ النِّسَاءَ وَقَدْ غَلَبْنَ عَلَى الْمَلِكِ، وَغَلَبْنَ عَلَى كُلِّ أَمْرٍ، لَا يُؤْتَى إِلَّا مَالَهُنَّ فِيهِ هَوًى،...» (2) ...

آن گاه که بیشتر مردم به گناه کردن زنان کمک کنند، و بهترین خانه را خانه ای ببینی که بر گناه (آشکار) زنان کمک کند، و آن گاه که مؤمن را غمگین و حقیر شده و خار، و بدعتها و زنا (اعمال منافی عفت) را آشکار دیدی، و حرام را حلال شده، و حلال را حرام شده دیدی، و دین را به رأی (اظهار نظر شخصی) دیدی، ... و زنان را دیدی که بر ملک مسلط شوند، و بر هر کاری چیره گردند، و جز به سوی آنچه هوا و هوس ایشان را فرا می خواند نروند،

ص: 91

1- کمال الدین: ج 1 ص 330 ب 32 ح 16، إعلام الوری: ص 463 الفصل 3؛ كشف الغمة: ج 2 ص 534 الفصل 3، بحار الأنوار: ج 52 ص 191 ب 25 ح 24، مستدرک الوسائل: ج 12 ص 335 ب 39 ح 6-14219 و ج 14 ص 261 ب 73 ح 1-16654 و ص 354 ب 20 ح 7-16942.

2- الکافی: ج 8 ص 38، وسائل الشیعة: ج 16 ص 275 ب 41، بحار الأنوار، ج 52، ص 257 ب 25.

و در خاتمه پس از طی این لحظاتی که آن را برای خداوند گذرانندی، می خواهیم بگوییم: نیامدم تا چیزی را از جانب خویش بیان کنم. و کلام را دیگری بر زبانم جاری نمود. او مرا یاد داد تا سخن بگویم. کمکم کرد تا راه را بیابم و آن گاه که به حقیقت آن پی بردم، به تو نشانش دهم. این راه را خداوند برای ما علامت گذاری کرده، حریم ها حفظ شده اند، خط قرمز را رها کن. به سوی روشنایی برو. از خودش برای پرواز بال بگیر و در فضای نورانی رضای او پربکش.

آرزو دارم این قدر که به غذا و تحصیل و پوشاک و خواب جوانانمان اهمیت می دهیم، برای اندیشه آن ها نیز ارزش قائل شویم.

ما هیچ کدام نمی خواهیم جوانانمان بازیچه شوند. بازیچه دست آنان که ادعای دلسوزی دارند، آنان که تظاهر به ترحم و تلاش می کنند اما هرگز آرامشی را به ارمغان می آورند.

مسلم است که مردان غیور و بانوان با عفت به یقین می خواهند راحت زندگی کنند و مطمئن باشند که احکام اجرا می شود. بهتر است با دایر نمودن مراکز تعلیم و تربیت و پزشکی، فروشگاه های مختلف و ... با کادر آقایان برای آنها و با کادر خانم ها برای ایشان به توسعه فرهنگ اهل بیت اطهار علیهم السلام، رفاه و امنیت اخلاقی، روانی و اجتماعی کمک کنیم. و آنچه از آن یاد شد کفایت می نماید برای آنان که می خواهند پیروی کنند. هر کدام از ما می تواند با حفظ خود و خانواده اش، یک گام به سوی معدن علم و نور بردارد. و اگر نگاه حرام

را برای خدا ترک نمود، چنان ایمانی به او دهد که شیرینی آن را در قلب خود احساس نماید. به امید آن روز که دیگر حتی نامی هم از گناه باقی نماند. و ای کاش همه ما معنای گناه را می فهمیدیم. چهار حرف بیشتر ندارد ولی چهار ستون بدن را می لرزاند. چه چیز بدتر از این است که خدا نگاه لطف خود را از من بگیرد؟ یا نه، من به او پشت کنم و نخواهم پذیرم که او برای من نیکویی را می پسندد؟... نخواهم بینم که او مرا پاک می خواهد، برای خودش بدون غل و غش، تا امروز دنیا را آباد باشد و وسیله ای برای آباد شدن زندگی جاودانه ام، فراهم سازم؟! ... براستی مگر زور و زر دنیا چه چیزی با خود دارد و چقدر ارزش و دوام دارد که من بخواهم احساس در سایه لطف خدا بودن را به آن بفروشم؟ آیا اگر همه دنیا از آن ما بود، حاضر نبودیم آن را پردازیم تا خدا از ما راضی شود؟ پس به جای حرف بهتر است به دنبال عمل برویم. خدا کند که بفهمیم، و اگر فهمیدیم به لطف او، خدا کند که وارد راه شویم، و اگر وارد راه شدیم به لطف او، خدا کند رهایش نکنیم، باز هم به لطف او... فقط همین را بدانیم برای آن مرد از آن سلاله پاک، یک قدم هم برداریم کافست. اگر هر کدام از ما یک قدم بردارد، راهی نمانده، خوب بودن سخت نیست، اما تلاش می خواهد و درک این که این یک قدمها وظیفه ای است که باید از عهده آن برآیم، خود حکایتی طولانی دارد. و در پایان تو را که می دانم قلبت از آن اوست و برای او می تپد به او می سپارم... ای معدن نور به امید آن روز که توییابی و من نیز با امید به درگاهت زانو بزنم، مرا پذیری و با خود ببری، هر کجا که می روی،

وَ آخِرُ دَعْوَانَا أَنِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ وَ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَى أَعْدَائِهِمْ أَجْمَعِينَ

حیدر حسین الترتبی الکربلائی عبید آل محمد صلی الله علیهم

جمادی الآخرة 1428 الهجرية

القرآن الكريم، كلام الله سبحانه و تعالى.

نهج البلاغة: الإمام أمير المؤمنين علي بن أبي طالب عليهما السلام (شهادت سال 40ه).

چاپ دارالمعرفة - بيروت.

و تحقيق صبحی الصالح، نشر دارالأسوة، اوقاف چاپ اول 1415ه.

الف

الإحتجاج: أحمد بن علي بن أبي طالب الطبرسي (ت560ه)، منشورات دارالنعمان النجف الأشرف .

إرشاد القلوب: حسن بن أبي الحسن محمد الديلمي (از علمای قرن 8)، نشر الرضي - قم، چاپ دوم 1409 ه.

و دارالأسوة، تهران، 1417 ه.

الإستبصار شيخ الطائفة محمد بن الحسن الطوسي (ت460ه)، دارالكتب الإسلامية - تهران.

أعلام الدين: الواعظ الديلمي (ت 841ه) مؤسسه آل البيت عليهم السلام - قم، چاپ اول.

إعلام الوری: أمين الإسلام الشيخ فضل بن الحسن الطبرسي (ت 548ه)، انتشارات دارالكتب الاسلامیة - قم، چاپ 3.

ب

ص: 95

بحار الأنوار: العلامة محمد باقر المجلسي (ت 111هـ)، دار الكتب الإسلامية تهران، چاپ چهارم 1362ش.

و مؤسسة الوفاء - بيروت، 1403.

بصائر الدرجات الكبرى: محمد بن الحسن الصفار (ت 290هـ)، انتشارات كتابخانه آية الله مرعشي نجفی، چاپ 2.

ت

تحف العقول: حسن بن علي الحراني (قرن 4)، جامعه مدرسين حوزة علميه قم، چاپ دوم 1404 هجری.

تذكرة الفقهاء: العلامة حسن بن يوسف الحلبي (ت 726هـ)، چاپ سنگی مكتبة المرتضوية - قم

تفسير ابن كثير: إسماعيل بن كثير القرشي الدمشقي (ت 774هـ)، چاپ دار المعرفة بيروت، 1402 هـ.

تفسير الصافي: الفيض الكاشاني محمد بن حسن بن شاه مرتضى (ت 1091هـ)، مكتبة الصدر تهران، چاپ اول 1415هـ.

تفسير القمي: علي بن ابراهيم القمي (ت 329هـ)، مؤسسه دارالكتاب - قم، چاپ 3، 1404هـ.

تفسير نور الثقلين: الشيخ عبد علي بن جمعة العروسي الحويزي (ت 1112هـ)، تحقيق: سيد هاشم رسولى محلاتى، چاپ و نشر مؤسسه اسماعيليان - قم.

تفسير العياشي: محمد بن مسعود العياشي (ت 320هـ)، چاپخانه علميه - تهران، 1380هـ ش

تهذيب الأحكام: شيخ الطائفة الحقة محمد بن الحسن الطوسي (ت 460هـ)، دارالكتب الإسلامية - تهران چاپ 4.

ث

ثواب الأعمال و عقاب الأعمال: الشيخ الصدوق محمد بن علي بن بابويه القمي (ت 381هـ)،

ص: 96

ج

جامع الأخبار: محمد بن محمد السبزواری (قرن 7)، مؤسسة آل البيت عليهم السلام قم.

الجامع لأحكام القرآن: محمد بن أحمد الأنصاري القرطبي (ت 671هـ)، دار إحياء التراث العربي - بيروت، 1405هـ.

الجعفریات (الأشعثيات): محمد بن محمد بن الأشعث الكوفي (القرن 4)، چاپ مكتبة نينوى الحديثة - تهران.

جواهر الكلام في شرح شرائع الإسلام: الشيخ محمد حسن النجفي (ت 1266هـ)، نشر دارالكتب الإسلامية - تهران.

و مؤسسه المرتضى العالمي - بيروت .

خ

الخرائج و الجرائح: قطب الدين الراوندي (ت 573هـ)، مؤسسه امام مهدي عليه السلام - قم، چاپ اول 1409 هـ.

الخصال: الشيخ الصدوق محمد بن علي بن بابويه (ت 381هـ)، جامعه مدرسين حوزة علميه - قم

الخلافة: شيخ الطائفة الحقة محمد بن الحسن الطوسي (ت 460هـ)، تحقيق: سيد جواد شهرستاني و سيد علي خراساني و شيخ محمد

مهدي نجف، مؤسسه نشر اسلامي قم، چاپ اول 1417 هـ .

د

دعائم الإسلام: نعمان بن محمد التميمي المغربي (ت 363هـ)، دارالمعارف - مصر، چاپ دوم 1385 هـ.

ر

الروضة البهية في شرح اللمعة الدمشقية: الشهيد الثاني زين الدين بن علي الجبعي العاملي (شهيدي در 966هـ)، چاپ های متعدد.

روضة الواعظين: الشهيد محمد بن الفتال النيشابوري رضوان الله عليه (شهيدي در 508هـ)، منشورات الرضوي - قم

و چاپ مكتبة المصطفوي - قم، 1377هـ.

و نشر دليل ما-قم، چاپ اول 1423هـ

ز

زبدة البيان في أحكام القرآن: ملا أحمد مشهور به محقق اردبيلي (ت 993هـ)، كنگره محقق اردبيلي، چاپ اول 1375ش.

س

سلسلة الينابيع الفقهية: على اصغر مرواريد (معاصر)، مؤسسة فقه الشيعة - بيروت، چاپ اول 1410هـ.

ش

شرائع الإسلام في مسائل الحلال والحرام: المحقق الحلبي أبو القاسم جعفر بن محمد (ت 672هـ)، دارالأضواء - بيروت، 1403 و ساير چاپ ها.

شرح نهج البلاغة: عبد الحميد بن أبي الحديد المعتزلي (ت 656هـ)، چاپ دار احياء الكتب العربية، 1385هـ.

ص

الصحاح تاج اللغة وصحاح العربي: إسماعيل بن حماد الجوهري (ت 398هـ)، دارالعلم للملادين - بيروت، چاپ دوم 1404هـ.

ع

العدد القوية لدفع المخاوف اليومية: علي بن يوسف الحلبي، برادر علامه حلي (قرن 8)،

ص: 98

کتابخانه آية الله مرعشی نجفی، چاپ اول 1408هـ.

علل الشرائع: الشيخ الصدوق محمد بن علي بن بابويه (ت 381 هـ)، المطبعة الحيدرية - النجف الأشرف، 1386هـ.

عوالي اللآلي العزيزية في الأحاديث الدينية: ابن أبي جمهور الأحسائي (ت 880هـ)، تحقيق مجتبی عراقی، نشر سيدالشهداء - قم، چاپ اول 1405هـ.

عيون أخبار الرضا عليه السلام: الشيخ الصدوق محمد بن علي بن بابويه (ت 381 هـ)، نشر مؤسسة الأعلمي - بيروت.

غ

غرر الحكم: عبدالواحد الأمدي التميمي (ت 550هـ)، دفتر تبليغات اسلامی حوزه علمیه - قم، چاپ اول 1366ش.

الغيبة: شيخ الطائفة الحقة محمد بن الحسن الطوسي (ت 460هـ)، مؤسسة المعارف الإسلامية - قم، چاپ اول 1411هـ.

ف

فقه الرضا عليه السلام: تحقيق مؤسسة آل البيت عليهم السلام، چاپ کنگره جهانی امام رضا عليه السلام.

فقه القرآن: سعيد بن عبدالله، القطب الراوندي (ت 573هـ)، کتابخانه آية الله مرعشی نجفی، چاپ اول 1397هـ.

ق

قرب الإسناد: عبدالله بن جعفر الحميري القمي (قرن 3)، کتابخانه نینوا تهران.

و چاپ مؤسسه آل البيت عليهم السلام - قم

ک

الكافي: ثقة الإسلام أبو جعفر محمد بن يعقوب بن إسحاق الكليني الرازي (ت 329 هـ)،

ص: 99

كشف الغمة: علي بن عيسى بن أبي الفتح الإربلي (ت 693هـ)، دارالأضواء بيروت، چاپ دوم 1405 هـ.

كشف المحجة: السيد أبو القاسم علي بن موسى بن جعفر بن طاووس الحلبي (ت 664هـ)، تحقيق: شيخ محمد حسون، نشر مكتب الإعلام الإسلامي - قم

كنز العرفان في فقه القرآن: مقداد بن عبدالله السيوري (ت 826هـ)، كتابخانه نوید اسلام - قم، چاپ اول 1422هـ.

كمال الدين و تمام النعمة: الشيخ الصدوق أبو جعفر محمد بن علي بن بابويه القمي (ت 381 هـ)، مؤسسه نشر اسلامى قم، 1405هـ.

م

المبسوط: شيخ الطائفة الحقة أبو جعفر محمد بن الحسن الطوسي، چاپ مكتبه مرتضويه.

المقنع: الشيخ الصدوق أبو جعفر محمد بن علي بن بابويه القمي (ت 381 هـ)، نشر مؤسسه امام هادى عليه السلام - قم

المقنعه: الشيخ المفيد محمد بن محمد بن نعمان العكبري البغدادي (ت 314 هـ)، نشر جامعه مدرسين ، قم.

متشابه القرآن: محمد بن علي بن شهر آشوب المازندراني (ت 588هـ)، انتشارات بيدار، 1328ش.

مجموعة ورام = تنبيه الخواطر و نزهة النواظر: وام بن ابي فراس المالكي الأشتري (ت 605هـ)، دارالكتب الإسلامية - تهران.

المحاسن: الشيخ أحمد بن محمد بن خالد البرقي (ت 280 هـ)، نشر دارالكتب الإسلامية.

مجمع البيان في تفسير القرآن: فضل بن الحسن بن فضل الطوسي (ت 560)، نشر مؤسسه الأعلمي - بيروت .

مسالك الأفهام في شرح شرائع الإسلام: الشيخ الشهيد الثاني، زين الدين بن علي بن أحمد العاملي (المستشهد سنة 966هـ)، مؤسسه المعارف الإسلامية - قم، 1414هـ

مستدرك الوسائل و مستنبط المسائل: الحاج ميرزا حسين النوري الطبرسي (ت 1320هـ)، مؤسسة آل البيت عليهم السلام - قم، 1407هـ.

مستطرفات السرائر: محمد بن إدريس الحلبي (ت 598)، جامعه مدرسين حوزة علميه - قم، چاپ دوم 1411هـ

مكارم الأخلاق: أبونصر حسن بن الفضل الطبرسي (از علمای قرن 6)، منشورات الشريف الرضي، قم. و چاپ جامعه مدرسين قم.

منتخب الأنوار المضيئة: السيد علي بن عبدالكريم النيلي النجفي (حي سنة 803)، تحقيق و نشر مؤسسه امام هادي عليه السلام - قم، 1420

من لا يحضره الفقيه: الشيخ الصدوق محمد بن علي بن بابويه القمي (ت 381هـ)، نشر جامعه مدرسين حوزة علميه - قم، چاپ دوم 1404هـ.

منية المرید في آداب المفيد و المستفيد: الشهيد الثاني زين الدين بن علي بن أحمد العاملي الشامي (ت 965هـ)، انتشارات دفتر تبليغات اسلامي حوزة علميه - قم، چاپ اول 1409هـ.

ن

النوادر: فضل الله بن علي الراوندي (من أعلام القرن 6)، تحقيق و نشر مؤسسه امام مهدي عليه السلام - قم

النهاية في غريب الحديث و الأثر: مبارك بن محمد الجزري، ابن الأثير (ت 606هـ)، اسماعيليان - قم، 1364.

و

وسائل الشيعة إلى تحصيل مسائل الشريعة: الشيخ محمد بن الحسن الحر العاملي (ت 1104هـ)، تحقيق مؤسسه آل البيت عليهم السلام - قم، چاپ اول 1411هـ.

ص: 101

بسمه تعالی

جَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

با اموال و جان های خود، در راه خدا جهاد نمایید، این برای شما بهتر است اگر بدانید.

(توبه : 41)

چند سالی است که مرکز تحقیقات رایانه ای قائمیه موفق به تولید نرم افزارهای تلفن همراه، کتاب خانه های دیجیتالی و عرضه آن به صورت رایگان شده است. این مرکز کاملاً مردمی بوده و با هدایا و نذورات و موقوفات و تخصیص سهم مبارک امام علیه السلام پشتیبانی می شود.

برای خدمت رسانی بیشتر شما هم می توانید در هر کجا که هستید به جمع افراد خیراندیش مرکز بپیوندید.

آیا می دانید هر پولی لایق خرج شدن در راه اهلبیت علیهم السلام نیست؟

و هر شخصی این توفیق را نخواهد داشت؟

به شما تبریک میگوئیم.

شماره کارت :

6104-3388-0008-7732

شماره حساب بانک ملت :

9586839652

شماره حساب شبا :

IR390120020000009586839652

به نام : (موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه)

مبالغ هدیه خود را واریز نمایید.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک 129/34 - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: 03134490125

دفتر تهران: 021 - 88318722

بازرگانی و فروش: 09132000109

امور کاربران: 09132000109



مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW



برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

